auziseră cu insistență în ultimele săptămîni. într-un fel, eram pregătit să primesc lovitura. Anunțul ce-o făcea iminentă a avut, totuși, un efect puternic. Amestecul de frică și somn a condus la acea vedenie rămasă încă în afara unei explicații plauzibile. La început am văzut vrabia, un bulgăraș de pene cît pumnul unui copilaș. Jucăușă, poznașă, naivă. Apoi am văzut cum se apropia pisica. O umbră tărcată, lenește, inofensivă. Dintr-o dată, cele două vietăți s-au descoperit reciproc. Silueta pisicii deveni agresivă. Cea a vrabiei rămase cu coada desfăcută într-un mic evantai și cu ciocul minuscul ridicat ferm. Pisica sări fulgerător, alungindu-se în aer ca întinsă pe un arc de cerc, cu labele dinainte și botul gata de apucat. Urmă un vîrtej ametitor, rostogoliri, contracții și întinderi bruște, zgomote incisive. Pe caldarîmul fierbinte rămîneau pete roșii, păr și pene. După secunde sau minute, nebuloasa bezmetică încetă lîngă gura canalului menajer, acoperită de un nor de praf. încet, pe măsură ce praful se risipea, de sub puzderia lui își făcea apariția o vrabie imensă, de dimensiunile unui vultur, dar fără ciocul și ghearele acestuia, fără ținuta lui orgolioasă și agresivă. O vrabie monstruoasă, cu mers de rață, cu pîntecul diform și pene cenușii, murdare. Călcă greoi și cu nepăsare peste resturile pisicii, se trase pînă la umbra zidului unde, tolănindu-se, multă și puhavă, roti peste curtea intrată din nou în anonimat, o privire bolnavă.

Că faptele s-au petrecut astfel nu mai avea nici un dubiu. Nu știa, însă, și asta îl frămînta, dacă acestea s-au derulat ajevea, dacă au fost în vis, ori în starea obositoare de veghe anchilozantă a acelei după amieze. Ele ar fi putut cauza și somnul din somn din timpul nopții, cînd a dormit doar atît cît să aibă revelația adevăratului somn ce mereu îl cutreiera fără oprire, extenuîndu-l. Tot pe seama lor s-ar explica, apoi, și fenomenul ciudat dinspre ziuă, cînd, constatînd că Zizi nu venise acasă, a început să vorbească de unul singur, să-i spună ce merita pentru comportarea ei josnică, și, pe măsură ce vorbea, își vedea glasul plutind ca o pîclă pe apă.

Existau destule rezultate ce pledau pentru activitatea lui. Trebuia să le adune, să le sistematizeze puțin, să le facă un preambul din care să reiasă îndrumarea permanentă și sprijinul neprecupețit din partea organelor ierarhic superioare, ale căror merite sînt, indiscutabil, de fond, și ele se reflectă ca soarele de primăvară dimineața în apa izvorului de munte, în tot ce s-a făcut, să se declare cu înverșunare un dușman ferm al automulțumirii, autotămîierii și autoflatării, surorile mai mici, dar pline stup de tentații vicioase, ale autoamăgirii, din care să se desprindă cu claritate și viceversa, adică hotărîrea de-a stîrpi din fașă, fără odihnă și fa im cruțare toate lipsurile, neajunsurile, carențele, defectele și deficiențele, precum și angajamentul, modest în formă, cu atît mai doldora în conținut, de-a munci mai mult, mai bine și mai eficient în perspectivă — fapt sigur din partea lui și garantat, totodată, de orientarea generoasă, ajutorul însuflețit și nelimitat din partea conducerii raionului . . . Dar, în loc să-și concentreze atenția asupra acestor lucruri, ce puteau deveni vitale pentru funcția lui, el a alergat tot timpul ca printr-un mîl cleios în jurul întrebării: „Ce n-am făcut?“ lătrat din spate de presimțirea că de aici i se va trage beleaua. Pentru că, dacă nu ești capabil să spui ce n-ai făcut, aduci singur dovada nepriceperii tale, și *recunoști,* implicit, eă nu te ridici la înălțimea funcției cu care ai fost învestit. Dacă, dimpotrivă, declari că n-ai făcut cutare și cutare, nu poți fi acuzat de lipsă de capacitate, ci, în cel mai bun caz, de crasă comoditate, de indiferență și superficialitate. De aceea, întrebarea: Ce n-am făcut? Ce n-am făcut? Ce n-am făcut? s-a bălăngănit toată ziua în fața ochilor lui injectați de nesomn și disperare, ca o sabie periculoasă, dar inevitabilă. Spre orele cincisprezece se împăcase cu gîndul abandonului. Era chiar liniștit. învins, dar liniștit. Fapt ce făcea și mai greu explicabilă cauza pentru care, pe toată durata drumului spre ședința cu pricina, a auzit pocnete. Parcă cineva spărgea la urechile lui baloane de nylon, după ce le umfla pînă la limita rezistenței materialului. Niște explozii absurde. Descărcări ale unor forțe potrivnice, înfiripate din nimic. Sub presiunea lor a intrat în sală și a luat loc pe un scaun de lîngă geamul deschis. Privirile tuturor îl ocoleau, după cum și ale lui treceau pe lîngă ei fără să-i vadă. Pe ascuns, era, totuși, privit. Știa. Simțea. Pe capul său plesuv se perindau, parcă, tot felul de perii invizibile. Unele aspre, altele moi. Multe fără identitate. Tot timpul ședinței fusese asediatul acelor priviri.

Au fost epuizate cîteva puncte de la ordinea de zi. In sfîrșit, din mijlocul prezidiului se auzi: „Are cuvîntul tovarășul Oreste Prică! . . O parte a privirilor îndreptate acum deschis către el I-au ajutat să se ridice cu demnitate. Altele I-au săltat, de-a dreptul. Rezultatul a fost o ridicare gravă, curajoasă. In liniștea desăvîrșită ce s-a creat a auzit cum i se năștea cuvintele undeva în retortele ființei și într-o aliniere perfectă veneau spre rostire. Din acest motiv n-a observat cînd cineva s-a strecurat prin spatele prezidiului și, cu derută crescîndă, a explicat ceva. El a văzut doar cum cel din mijlocul prezidiului și-a privit ceasul, a pus o întrebare

]' :t

cetățeanului ce-i șoptise la ureche, acesta a dat atotne.știutor din umeri, cel din mijlocul prezidiului iar și- a privit ceasul și, la urmă, a spus: „Din păcate, tovarăși, trebuie să suspendăm ședința. Sînt chestiuni ce mă reclamă de urgență în altă parte. Dacă cineva ține cu tot dinadinsul să mai ridice vreo problemă, s-o facă, pe scurt, însă.“

Atunci a răsunat glasul său. Dens, pătrunzător, cu ciudate reverberații a răsunat, zicînd: „Chiar dacă nu trebuia să raportez azi, eram pregătit să fac o propunere, stimați tovarăși. O propunere care, tradusă în viață, ar întruchipa, sînt sigur, dorințele și aspirațiile multora dintre minunații noștri concetățeni. Propun ca, începînd din acest an, pe muntele Cumpătul, cel mai înalt și reprezentativ dintre munții raionali, cel situat nu întîmplător la sud, acolo unde soarele este mereu la zenit, să se organizeze o mare, o uriașă Serbare cîmpenească!“.

Atît a spus. Atît și nimic mai mult. Cel din mijlocul prezidiului a zis și el: „Bine, bine, să se troacă în procesul verbal! Vom vedea, vom analiza44. Și, cu asta, s-a ridicat ședința. N-a ajuns însă bine în piața centrală, cînd, adunați în grupuri ce creșteau văzînd cu ochii, oamenii primeau vestea, o admirau

şi-o transmiteau mai departe cu uimitoare repeziciune.
Oricît ar întoarce el faptele pe-o parte şi alta, oricît ar adăuga unele mici detalii, ar elimina sau nuanța altele, ele rămîn, în esență, aceleaşi. Iar întrebarea: „Ce reprezenta în mintea lui Serbarea cîmpenească atunci eind a pro- pus-o?“ îşi cere drepturile. Ea se declanşează subit şi mereu, ca un duş rece, îl ia în stăpînire şi-i obligă la sinceritate. Atunci se surprinde pe sine mărturisindu-şi: „A fost un colac de salvare! Un ultim colac de salvare pe care-l purtam cu mine fără să ştiu, iar disperarea mi I-a relevat.11 închide ochii. Repetă mărturisirea şi, în prelungirea ei, dă frîu liber gîndurilor. Se simte cum îl străbat asemeni unei alergări de copite, cum iscă praful îndoielii de pe mai vechile sale convingeri, al căror sens îl descifrează răspicat: „Vai, mie! Sînt iremediabil un eşuat! Cînd n-am fost de-a dreptul ticălos, am fost cu siguranță laş. Mărunt, banal, nesuferit, inodor şi incolor, aşa am reuşit să fiu tot timpul! îşi ascultă cu satisfacție răutăcioasă propriul glas şi aşteaptă. Aşteaptă ca ghimpele suspiciunii să crească destul de mare şi ascuțit, ca să împungă. Apoi, cînd efectul lui pare nimicitor, cînd personalitatea sa pare anulată prin recunoaşterea atîtor defecte grave, se răsfață inversînd sensul lucrurilor cu întrebări de adevărat maestru în arta

retoricii. „Aşadar, ticălosul, laşul, măruntul şi anonimul in toarce un raion pe dos? Cine a mai văzut un simplu colac de salvare de care să se agațe o întreagă lume? Poți fi stimat, iubit, pizmuit şi invidiat, fiind totodată un nimeni?14. Şi, pe măsură ce-şi construieşte întrebările, o încîntare binefăcătoare îi cucereşte spiritul şi o plăcere reală simte în tot corpul, de la unghiile picioarelor şi pînă la pielea lucitoare a cheliei.

Altminteri, însăşi ființa mea, argumenta el, reproduce la scara individului aspirația spre ceva înalt, setea de extaz şi inefabila trăire a promisiunii lui, tot ceea ce, într-un plan mai larg, simte populația raionului zi de zi, ceas de ceas, purtînd în suflet muntele Cumpătul spre care urcă, urcă, necontenit. Şi atunci? Ei, drăcie! se enerva el. Ia să mai aruncăm noi din balastul modestiei, care nu ne permite ascensiunea la adevărata înțelegere şi să numim Serbarea cîmpenească ceea ce este şi mai ales va trebui să devină: un paradis! Căci, finalmente, asta am gîndit, dragi tovarăşi, mărturisea Oreste Prică cu glasul emoționat, ro- tindu-şi ochii — izvoare nesecate de generozitate milostivă spre întreaga armată de ziarişti, reporteri şi fotografi, convocată anume de imaginația sa ca să le spună adevărul curat: Un paradis pentru toți! Desigur, nu un paradis care să devină proprietatea cuiva! Nu un paradis care să servească egoismul unora! Ambițiile! ... Ci un paradis de închiriat pentru toți în condiții echitabile!

Cele două semnificații ale Serbării cîmpeneşti — colac de salvare şi paradis de închiriat, erau extreme. între ele,

o mulțime de semnificații se alegeau pentru o clipă din ceața gândurilor, pîlpîiau în atenție şi se stingeau. Cea din urmă captiva prin cutezanța formulării şi covîrşea prin importanță. Alesele momente în care Oreste Pricã se lăsa pe deplin convins de adevărul ei îi exaltau sufletul şi-i aşezau în ochii proprii la un loc.. . O, pe ce scaun cu domoa- le prăbuşiri de catifea sub fund, pe ce îngăduință de blănuri sub tălpi, cu ce juvenile făpturi animînd evantaie în preajmă. . . Dar, păcat şi melancolică tristețe, că această convingere nu rezista, că avea destinul unei preafrumoase şi fragile construcții alcătuite pe teren nesigur, din care cauză mereu se dărîma şi mereu trebuia înălțată din nou. Lucrau în dauna ei o seamă de presimțiri, îndoieli şi fră- mîntări — intemperii ale psihicului dezlănțuit. Cel mai necruțător, însă, rîcîia la temelia convingerii că Serbarea cîmpenească este paradisul destinat utilității publice, visul ciudat pe care-l avuse în noaptea imediat următoare propunerii. S-a întors acasă frînt de oboseală şi contrariat la culme de catastrofala repeziciune cu care se răspîndeau în public spusele lui atît de nevinovate. De cum s-a lăsat îmbrăcat pe canapa cea roşie (gestul constituia şi un protest împotriva neveste-si, care iar lipsea) — un duh paşnic a penetrat prin el, i-a pansat rănile deschise de răutățile lumeşti, I-a despovărat de griji, făcîndu-1 liber şi indiferent ca un sac de pene de gîscă. Aşa I-a ademenit somnul, oferindu-1 întîmplării ce n-o putea uita.

Se făcea că stă în poziția de drepți ca o luminare şi tace mîlc, în rînd cu alți camarazi pe fața cărora se citeau maxima îngîndurare şi spaima. De-a lungul rîndului se plimba comandantul nervos, cu mîinile la spate. Nemulțumirea lăuntrică îi dădea în clocot şi-i deschidea, uneori, colțul gurii. Răbufnirea astfel pufăită îi arunca mereu în sus acea parte de mustață, al cărei joc te ducea cu gîndul la o coadă săltăreață de veveriță. „Nimeni nu mai doreşte să traverseze singur? întreba grav comandantul, făcîndu-şi înțeleasă întreaga mînie. Au secat izvoarele curajului şi bărbăției1'?

... Liniște. Plimbare. Pufăit. Joc de mustață. „Ni- meni?!“ .. . Unul slăbănog, cu obrazul cariat de vărsat şi păr zbîrlit, făcu un pas ezitant în față. Comandantul se grăbi spre el, îl bătu părintește pe umăr şi-i spuse cu glas of:cios, afectat de emoție: „Mulțumesc! Te declar brav şi te asigur că nu te voi uita.“ Acela zîmbi dureros şi plecă. Silueta lui se văzu o vreme sărind peste şanțuri, intrînd în

stufărişuri, ureînd coline. Apoi se auzi o explozie puternică şi spre cerul imaculat se ridică triumfătoare, într-o continuă dilatare, o caracatiță de fum negru.

Liniște. Plimbare. Pufăit. Joc de mustață... „Nimeni?!“ „Eu vreau neapărat un ghid! “ se auzi un glas încet, dar ferm. „Rușine! strigă comandantul. De trei ori rușine! Ia-ți un ghid și pleacă să nu te mai văd!“ Două siluete se pierd pe cîmpul nesfîrșit. Timpul bălteşte. Nu se petrece, însă, nimic, decît se percepe cu auzul şi văzul cum lumina frunzăreşte în aer.

„Şi eu vreau cu tot dinadinsul un ghid“, spuse Oreste Pricã, ieşind afarã din rînd. Acidul dispreţului îl ustura pe faţã, lãsã ochii în pãm'rnt, dar nu se rãzgîndi. O avalanşã de cuvinte îi biciuie auzul, ecourile lor reverberate îi pãtrundeau pînã în creieri. Cînd se reaşezã liniştea, auzi doar îndemnul: „Ţine-te aproape, cît mai aproape!11 şi vãzu spatele unei mantãi zdrenţuite, clãtinatã de mersul ghidului. Ocolesc stive absurde de sîrmã ghimpatã, stîrvurile de fier ruginit ale unor foste edificii, urcã peste grãmezi de (miiiol, coboarã în rîpi şi gropi pline de scursori, trec **Minimii** înţesate de putregaiuri, desişuri de spini şi zmeurişuri u\- cate, aleargã pe muchiile înguste dintre prãpãstii, umblã în patru labe, se tîrãsc. . . Mînjiţi de sudoare, murdari şi îmbibaţi de putoare, ajung pe un deal cu iarbã înflorită. „Aici te voi lãsa!“ spuse ghidul. „Pericolele au rãmas în urmã. Iţi urez noroc. “ Era pentru prima oarã cu faţa spre el. în locul ochilor, ghidul avea douã orbite goale, adinei, afumate. „E posibil?! “ exclamã fãrã voia sa Oreste Pricã. „Ce întrebare?!11 zise ghidul, strîngîndu-i la repezealã mina şi întoreîndu-i spatele . . .

Intîmplarea visatã i s-a întipãrit pe scoarţã mai adine şi durabil ca altele trãite aievea. Din cauza asta, de cîte ori încearcã sã dezlege taina altor fapte petrecute în jurul lui, şi cu deosebire sã se convingã cã el, omul modest, a fost capabil sã ofere concetãţenilor un paradis de închiriat temporar, scurtul dialog purtat cu ghidul la despãrţire îi revine în minte obsedant: „E posibil?! „Ce întrebare?!11.

Oboseala începuse, în sfîrşit, a se risipi. Ici, colo, o mai simţea cum atîrnã prin cuprinsul corpului sãu, ca nişte norişori de colb. Şi porumbeii sesizarã perfect acest lucru. Acum nu se limiteazã doar la a-l înconjura cu dragoste şi recunoştinţã, ci vin sfios şi se aşazã pe umerii şi mâinile lui întinse, i se prind de hainã şi i se gudurã la piept, dornici de-a fi luaţi în seamã. Ce subtile seismografe ale sufletului! cugetã în sine Oreste Pricã. Era mândru de porumbeii lui şi de pasiunea ce-o nutrea pentru ei. A fãcut doar atîtea eforturi şi sacrificii sã-şi construiascã acest porumbar! Nu-i uşor sã ridici o adevãratã cameră pe stîlpi de stejar înalţi de zece metri, sã-i faci pereţi din seîndurã trainicã, sã decupezi în ei ingenioase deschideri şi, înãuntru, sã imaginezi felurime de cochilii, cuibare, suporturi şi balansoare, sã fãureşti, de fapt, un mic univers cu legi şi principii aparte, iar, cînd totul e gata, sã ai curajul a-ţi rezerva şi ţie un locşor înãuntrul lui. A

trebuit să economisească sever, ca un avar. Să umble aiurea după materialele necesare, să caute meşteri. Cînd lucrarea a început a se înălţa în mijlocul grădinii cu pomi (ca din poveste să crească, era formula lui preferată) n-au lipsit glumele penibile ale vecinilor. „Poftim! Numai aeroportul ăsta de păsări ne-a lipsit ca să ajungem un cartier de rîsul lumii!“ cîrcoteau unii. „Aş, nu pricepeţi nimic, ziceau alţii, mi'nînd seriozitate. Ce vedeţi voi este o construcţie mascată. în realitate, acolo va fi un observator cu lunete, aparate de emisie-re-
cepţie şi alte mecanisme sofisticate, prin care ilustrul nostru vecin să-şi urmărească nevasta. Dacă va reuşi! . . „O, cîtă răutate zace-n oameni, cîtă invidie! exclamau cu prefăcută părere de rău cei mai vicleni. Nu poate omul să-şi încropească o căsuţă unde să se retragă la bătrîneţe, că-i şi bîrfit pe la toate colţurile . .

Dar, la urechile lui Oreste Prică ajungeau asemenea vorbe fără să-i rănească. Era prea absorbit şi frămîntat de lucrarea ce-o cutezase, prea muncit de gîndurile despre încercările ce-l aşteptau, ca să mai acorde atenţie fleacurilor. Căci, era convins, va trebui răbdare, perseverenţă şi artă ca să-şi adune porumbeii de pe unde înnoptau •—■ în podul casei, sub streşini, în dudul din. curte, pe muchia gardului de beton — şi să-i obişnuiască în noua lor locuinţă. Şi, într-adevăr, a fost o probă riscantă, dar cu atît mai necesară, considera el, retrospectiv. Prin ea şi-a dovedit priceperea şi, totodată, şi-a validat întregul plan. Nu-i aşa, frumoşilor? întreba Oreste, privind mai de-aproape la făpturile ce uguiau neîncetat în preajmă. Le recunoscuse pe majoritatea. Sugubăţ se legăna pe un trapez legat sus la pod, Pistruiata îşi făcea, ca de obicei, toaleta, Cioc de argint sporovăia cu. Verbina, Visătorul adormise, parcă, pe mîna lui, Cei şapte poştaşi, Gulerata, Iscoada şi Tenebrosul lipseau. A, uite-l şi pe Casanova, în mod inexplicabil, singur. Tocmai el? Ciudat! . . . Doar de fiecare dată avea în vizită cîte o iubovnică. L-a văzut nu numai cu porumbiţe venite din alte părţi ale oraşului, nu numai cu porumbiţe sălbatice — de scorbură şi de stîncă, ci, dacă nu cumva I-a înşelat vederea, chiar şi cu o turturea! Te pomeneşti că o fi pătit ceva? Oreste Prică îl luă să-i mîngîie, apoi îl cercetă cu atenţie. La cîtă perfecţiune a dus natura o aripă, cugetă el desfă-cînd-o şi rostind cu voce tare, savantă, denumirile diferitelor grupuri de pene, pe măsură ce le pipăia: rectrice, re- mige secundare, remige primare, oglinda! Componente ale unui aparat de zbor care mai păstrează taine nepătrunse de mintea omenească. Şi coada larg desfăşurată, cu rectri- cele evantai, ce cîrmă!

Casanova nu arăta nimic alarmant pe din afară. In schimb, i se putea desluşi în ochi o adîncă melancolie şi-o tristeţe de ipohondru. Simte că-l lasă puterile şi-i sperie neputinţele

bătrîneții, gîndea Oreste Pricăi, amintindu-și că de cînd Casanova s-a pripășit pe la casa lui au trecut o mulțime de ani, și cine știe cîți alții aducea cu el! Hm! De cum I-a văzut întîia dată i-a admirat statura impozantă, gulerul elegant — de un alb imaculat, încadrat într-un negru intens, gîtul lung și pieptul puternic, mișcarea cu iz aristocratic, uguitul viril și ademenitor... Cînd a înțeles, Insă, ce Ici de crai fără pereche era, I-a urît! Nu-i mai întindea mîn- care în palmă, nu-l lăsa să se așeze pe umerii și brațele sale, nu-i vorbea niciodată. I-a dat în zeflemea cîteva porecle cu numele cîtorva bărbați pe care-i ura la fel de mult, ca, pînă la urmă, cînd și-a dat seama că astfel nu făcea decît să-și reactualizeze vechi motive de enervare, să-i boteze Casanova, atribuindu-i, desigur, toate păcatele făcute aievea, sau puse de gura lumii pe seama controversatului personaj. într-o toamnă porumbelul însă a dispărut, iar lipsa lui s-a făcut extrem de simțită în porumbar. Veselia s-a stins și-n locul ei s-au instalat în grabă monotonia, apatia, plictisul. In mod paradoxal, abia prin dispariție, Casanova se făcea iubit și regretat și de Oreste. De aceea, cînd a reapărut, în pragul iernii, slab, scofîlcit, cu penetul murdar și un picior zdrelit, a fost o plăcută surpriză și un prilej de bucurie. I-a dezinfectat laba, I-a hrănit și îngrijit, porumbelul și-a revenit, iar o dată cu înzdrăvenirea lui nu numai că porumbițele au devenit mai gureșe, dar și o tandră jovialitate a cuprins iarăși întreaga colonie.

Pe lîngă desfătarea sufletească ce i-o creau porumbeii, el se lăsa tot mai mult nutrit și de unele ambiții, cărora spera să le dea viață cu ajutorul lor.

Ei a deja un crescător de porumbei experimentat și cu oarecare faimă. Unele dintre exemplarele lui inelate străbătuseră distanțe imense într-un timp scurt, după cum I-au anunțat prin scrisori elogioase proprietarii coloniilor în care nimeriseră, iar porumbeii poștași duceau și aduceau cu regularitate mesaje spre și de la cîțiva alți pasionați crescători. De aceea aprecia că se apropie vremea cînd să atace noi obiective. în momentele sale de entuziasm nu-și putea, bunăoară, imagina cum în viitorii ani s-ar desfășura vreo Serbare cîmpenească pe muntele Cumpătul fără o contribuție însemnată din partea porumbeilor. în acest scop, minunatele păsări ar urma să fie crescute într-un număr incomparabil **mai** mare, împărțite pe trei categorii și educate în funcție de atribuțiile concrete ce le-ar avea de îndeplinit. Prima categorie — aleasă după criterii pur estetice

ar avea menirea de-a pregăti din timp, la propriu şi la figurat, atmosfera de sărbătoare, răspîndind o intensă şi paşnică bucurie generală. Imense stoluri ar zbura dintr-o parte în alta a raionului, ar fi văzute ba rotind cu blîn- dețe pe albastrul cerului, ba sfîrtecînd orizontul ca nişte flăcări iuți şi mărunte şi-ar aminti oamenilor că se apropie timpul, că e trebuință grabnică de primenire în cuget, de deşteptare petrecută în tovărăşia gîndului curat. A doua categorie — porumbeii de poştă — ar intra în funcțiune cu deosebire pe durata evenimentului. Ei ar purta corespondență rapidă între muntele Cumpătul şi toate colțurile raionului, dar, totodată, şi între participanții la Serbare. Era destul să închidă ochii ca sub pleoape să-i apară o splendidă privelişte montană înțesată de lume pe văi şi colnice, sus pe cupola cerului cu mii şi mii de porumbei decorativi, iar sub ei, neistoviții poştaşi zburători care săgetează văzduhul, duc şi aduc informații, vestesc noutăți, poartă cuvinte de dragoste, mărturisiri, rugăminți, şoapte împovărate de suflet. .. Celor din a treia categorie — formată din porumbeii cei mai destoinici şi capabili de sacrificii — le-ar reveni datoria de-a duce în lumea largă mesajele iubirii față de semeni, citite şi adoptate prin consens de toți participanții la deschiderea marii Serbări, în fiecare an. Periodic, poate chiar în timpul Serbării, s-ar cuveni organizate anumite manifestări simple, sincere, pentru cinstirea memoriei porumbeilor dispăruți în misiuni de profundă semnificație...

Casanova se ghemui în mîinile lui, iar ceilalți, speriați, se adunară într-un colț. Gaie sau pisică? se întrebă cu năduf Oreste, pentru că nu o dată unul dintre aceşti duşmani de temut i-au adus doliu în inimă.

De data asta se înşela. în uşa porumbarului apăru un cap dolofan, buhăit însă peste măsură, sugerînd insomnie cauzată de întrebări fără răspuns.

•— Bună ziua, stimate tovarăşe Prică, spuse, rămas încă pe scară, stăpînul acelui cap, cu un glas ce emana nejustificată umilință şi cerşea fără motiv îndurare. Bună ziua! Vă rog insistent să mă iertați c-am îndrăznit. .. Cum să mă explic să fiu înțeles... De fapt, eu doream de multă vreme să ajung la dumneavoastră, să beneficiez de onoarea... Scuzați, vă rog, că din cauza emoției nu m-am prezentat.. . Numele meu este Aviuță Bîzu. Poate ați auzit de el, poate n-ați auzit! ... Să fi auzit de bine? Să fi auzit de rău? Omul bun întotdeauna are duşmani! Iar eu, stimate tovarăşe Oreste Prică, sînt Aviuță Bîzu, fost... Ştiți dumneavoastră! Sector greu, răspundere mare! Să împaci pe cei care fac plîngeri, să nu nemulțumeşti pe cei împotriva cărora le fac, să nu dai pe lîngă lege, să ții şi cu dreptatea . . .

Se poate? întrebă Aviuță Bîzu, arătînd o palmă de loc lîngă capătul de sus al scării, unde, după toate probabilitățile, năzuia să se aşeze.Da!... se văzu obligat să accepte Oreste I'ric.i, tiu I nici un deranj, mai vru el să spună, însă cîteva băl,-ii din aripi îl îndreptară spre formula — nu-i prea nudt. lor aici, afirmație şi cinstită şi sugestivă.

Aviuță Bîzu se săltă cu un efort vizibil, urmat do un ooff eliberator. Roti privirea cu luare aminte şi ce admirau ochii, lăuda gura:

— Grozavi porumbei aveți, stimate tovarăşe, şi mulții Am văzut cum fosgăiau de ei şi curtea şi grădina. Trebuie să fie o preocupare tare interesantă şi cu folos ... Din punct de vedere economic, adică, mă gîndesc că-i foarte rentabilă... Eu am o cunoştință, sau mai bine zis, o rudă, nevasta unui văr de-al meu, care face nişte supe, chifteluțe şi fripturi din carne de porumbel! ...

Pe Oreste Prică îl cuprinse subit repulsia. Ocrotindu-1 la piept pe Casanova, îngâimă:

— Aşa ceva e de nepermis, tovarăşe! E o crimă! Un sacrilegiu!! Să ucizi asemenea vietăți...

— Păi, bineînțeles, sări ca ars Aviuță Bîzu. Bine'nțe- leș! He! He! Din asta ne-am certat, şi încă rău de tot. Dacă m-ați fi auzit ce le-am spus, nu cred că nu vă făcea plăcere...

Vorbise cu privirile pironite tot timpul undeva jos, pe fuşteii scării. O stînjeneală mută se instală între ei. Clipele se treceau anevoie, marcate de uguitul anemic al unora dintre porumbeii care, timid, începeau să accepte prezența străinului. Ce o mai fi vrînd şi ăsta? se frămînta, în sinea lui, Prică. Ce caută aici? Ar trebui să-i iau scurt: De fapt, care-i scopul vizitei dumnitale, tovarăşe? Ce dorești dumneata, în realitate? Da, aşa s-ar impune şi chiar aşa o să procedez, îşi ziceă el, dar, în loc de cuvenita punere la punct, după cîteva noduri ce i se urcaseră fără să-şi dea seama cum, în gît, şi pe care le cobora înapoi cu greu, alte cuvinte îmbibate de îndoială îşi făceau apariția: Nu voi fi, totuşi, prea dur? N-ar dovedi asta indecență față de un musafir? Glasul celuilalt răsună salvator peste neplăcuta stare ce i-o crea indecizia.

— Dar construcția asta-i o minune, zău! Te obligă s-o admiri de cum o vezi. Intru în curte. Mă orientez după tabelul cu locatarii. Sun! Nimeni! ... . întreb: Oare tovarăşul Oreste Prică, directorul casei orăşenești de cultură, autorul proiectului pentru celebra Serbare cîmpenească de pe muntele Cumpătul, eroul nostru, la ce oră ar putea fi găsit? Chiar şi acum!, zice bătrînulcuhalat de molton pe umeri şi o sticlă de lapte în mînă. Unde?! Colo, în porumbarul din grădină! Mă uit: Grozav! Dar grozav de tot! Că de nu s-ar şti răspunsul la înțeleapta noastră zicătoare populară

— mînăstire într-un picior, ghici, ciupercă, ce-i? apoi sigur ai fi tentat să tragi concluzia că-i porumbarul ăsta.

Fața lui Prică înseninâ un surîs.

— Am avut o idee ... cum s-o numesc? Una, mai originală, ca să mă exprim așa ... La începutul lucrării mă cam rodea teama că, pus în practică, planul nu va mai arăta conform aceluia purtat în gînd. Se pare, totuși, că arată cumva . . .

Aviuță Bîzu, cu reproș:

— Cumva? Doar cumva? Vedeți, stimate tovarășe Pricâ, marele nostru merit și păcatul de neiertat este modestia! Pentru că și eu, ce să zic? Poate ați auzit de mine? . . . Poate n-ați auzit? . . . Dar, adevărul este că am idei! Asta v-o spun deschis, cu toată onestitatea.. . Iar, în privința ideilor ca atare, nu știu dumneavoastră cum vi se întîmplă, mie unuia, însă, îmi vin rar și cu tămbălău mare. Simptomele se manifestă cu mult înainte. Simt un soi de toropeală, de parcă m-ar lua cu somn. Numai că nici mă adoarme, nici mă lasă, ci mă ține doar într-o veghe moale, călduță și umedă, ca un culcuș de lînă plouată. Pe cînd să-i zic gata, încă o clipă și aținesc, ceva aspru și rece tresare în mine, mă sperie și hîr, hîr, mă ciupește de nervi! .. . Pînă la urmă, totuși, cineva parcă învinge pe altcineva, și se face în capul meu o liniște fără margini. Sînt vlăguit de putere, dar mă concentrez și ascult. Deodată, aud! E un muget ce vine de departe, și, pe măsură ce vine, crește, și crește, și iarăși crește! Se apropie, ajunge, vuiește! Mă fulgeră o durere prin gînduri și-apoi totul se luminează și numai fîîl, fîîîll, fîîîîllll, se freacă pe dinăuntru, de pereții transpirați ai frunții mele, ideea . . .

în privirea transparentă pe care Pricâ o aruncă peste el, Aviuță Bîzu descifră semnele uimirii și curiozității, iar faptul îi plăcu atît de mult că oftă prelung, încît să-și mențină dreptul la cuvînt, și continuă:

— Am adunat o zestre de idei și tocmai de aceea sînt nefericit. Căci a zămisli idei este chinuitor și frumos. Dacă te ajută norocul să le găsești un plasament bun, cum ar fi, de exemplu, acest porumbar — edificiu ai, ai, ai, — rețineți vă rog, tovarășe Pricâ, ai, ai, ai! — descotorosit de ele respiri în voie, ba le mai și privești, le cîntărești, le judeci ca să vezi de ce ești în stare! De nu se potrivește însă nicicum să scapi de idei. .. Hei, numai cel care a pățit-o poate să-și dea seama ce necaz! Pasul ți se scufundă-n drum, spinarea se apleacă și rămîne cocîrjată, pe frunte (luni',', pe obraz cute, bărbia îngropată în piept, și trage și i'.ilxl.i MIII povara ideilor! Și-apoi, dacă nici se vede, nici la cmlar mi dă de bănuială, cine te crede?“

Aviuță Bîzu cutează să ridice iarăși ochii. înfățișarea lui bu,hăită conținea o durere densă ce o făcea confundabilă, în umbra pudrată de colbul imponderabil al luminii pătrunse prin ciudatele deschideri din pereți, cu o pată mohorîtă. Oreste Pricâ măsură acea nefericită grămăjoară de decepție omenească și rămase pe gînduri minute în șir, într-o neclintire respectată cu

evlavie şi de Casanova, acum pe umărul său sting, pe singurul umăr, de altfel, pe care i se aşeza, dintr-o superstiţie total străină celorlalţi porumbei. Tocmai crezuse că adunase în sine tărie suficientă ca să-şi expedieze nesuferitul musafir. . . Simţea, însă, cum hotărîrea luată i se înmuia ca o luminare sub flacără. O milă păguboasă, ce făcuse nu o dată din inima lui un loc de pripas, un fel de baltă la îndemîna tuturor orătăniilor pe vreme de caniculă, îl împingea, iarăşi, spre înţelegerea altora, pe cheltuiala sa. Vorbi pe un ton povăţuitor.

— Omul are datoria, ba chiar obligaţia să nu cadă niciodată pradă disperării. După cîte văd eu, nemulţumirea dumitale este una mai aparte: poate să doară, nu zic nu, dar este, ca să mă exprim aşa, o durere pozitivă! Este destul să te gîndeşti cîţi n-ar rîvni o asemenea durere, ca să-ţi treacă pe jumătate. Iar, dacă pui la socoteală că cel puţin tot pe atîţia vor sări să ţi-o ia în folosul societăţii de îndată ce vor descoperi ce merită, apoi . . . Totul e să nu uiţi: încredere în oameni, încredere, încredere şi iarăşi încredere!

— Oare? S-ar putea să am eu aşa noroc, aşa o şansă •—■ se întrebă Aviuţă Bîzu, ca tot el să revină: Oh, desigur, dacă dumneavoastră o spuneţi... Că de aia mi-am şi zis: Aviuţă, Aviuţă, nu fi prost să te laşi jecmănit de suferinţe fără folos! ... (Aici vorbitorul se ridică hotărît în picioare, Casanova zbură de pe umărul stăpînului la ceilalţi confraţi înaripaţi, care se vîrîră şi mai tare unul în altul.) Mai bine dă tu fuga-fuguţa la tovarăşul Pricâ, omul atît de încercat în privinţa ideilor! Du-te şi spune-i tot, sincer şi deschis, că te cunoaşte, că nu te cunoaşte, că te-or fi vorbit de bine, că te-ar fi vorbit de rău! . .. Că, dacă trebuie să ai încredere în oameni, atunci cu dumnealui trebuie să începi.

De aproape, Aviuţă Bîzu emana un iz de transpiraţie uitată vreme îndelungată pe la încheieturi obscure. In acelaşi timp, nările lui fremătau agitate, cum şi-ar mirosi interlocutorul cu multă atenţie şi luare aminte, după procedeul **degustătorilor profesionişti de vinuri, care parcurg drumul spinos al cunoaşterii şi aprecierii pornind de la învelişul miresmei spre esenţa gustului. Puţin deruţat de întorsătura lucrurilor, Oreste Pricâ zîmbi concesiv şi spuse:**

— Să nu exagerăm, nu se cade! Sînt în raionul nostru o seamă de tovarăşi, ba chiar şi o serie de cetăţeni demni de cea mai mare încredere şi plini de cea mai caldă solicitudine.

La auzul acestor cuvinte Aviuţă Bîzu izbucni revoltat:

— O seamă de tovarăşi?! O serie de cetăţeni?! Or fi, şi n-au decît să fie cîţi vor... Eu, însă, doar în unul cred, înţelegeţi dumneavoastră?! (Aici tonul deveni autoritar, vorbitorul înşfăcă interlocutorul de reverele hainei şi începu cu nădejde a-l zgîlţîi admirativ, în timp ce porumbeii se grăbeau să părăsească încăperea, trezind la viaţă, cu zbaterea lor agitată de aripi, un praf dens, înnecăcios, în compoziţia căruia pulberea provenită din excrementele uscate ale delicatelor

păsări ocupa cu prisosință locul întîi.) în unul, și acela se numește Oreste Prică! Directorul casei orășenești de cultură! Responsabilul cu partea cîntată și dansată a vieții raionului! Autorul celebrei idei de organizare a celei mai mari Serbări cîmpenești cunoscută în istoria raionului! Eroul nostru!!!...

Cei doi încremeniseră pentru cîteva secunde într-o ipostază semnificativă. Scăpat apoi din strînsoare, Prică își căută batista, palpîndu-și pe rînd exteriorul buzunarelor; în sfîrșit o găsi, își tamponă cu grijă fruntea, chelia și ceafa, după care se așeză jos, cu fundul pe podele și picioarele atîrnate pe lîngă scară. într-un tîrziu, după ce-și reveni, spuse împăciuitor!

—■ Da, desigur, aveți dreptate. Adică . . . Vreau să spun că fiecare om are dreptul, are și posibilitatea, pînă la urmă, să aleagă personal pe cine să agreeze, pe cine nu ... In cine să aibă, ori să nu aibă încredere... N-aș vrea, pentru nimic în lume, să fiu înțeles greșit. Eu nu doream nicidecum să mă eschivez de la un ajutor, ca să zic așa... Asta e clar! Dar, pe de altă parte, sincer să fiu, nu știu ce aș putea face pentru dumneata?!

Aviuță Bîzu se așeză alături. Deveni afectuos în gesturi și foarte persuasiv în cuvinte.

Foarte multe aţi putea face pentru mine, stimate tovarăşe Pricâ. Extrem de multe! Dar, cum să profit eu de timpul dumneavoastră, de prestigiul dumneavoastră, de dragostea ce v-o arată oamenii? Iată de ce chibzuiesc şi zic: să nu faceţi risipă de bunătate, să nu vă pienlc(i vn mea! ... Că, altfel, renunţ la orice sprijin, şi sa ştiu ca mor, că mă strivesc ideile sub povara lor ca pe un purice! De-a ia întreb: ce aţi zice de cîte un telefon la două, trei zile? Cile un singur telefon la locul de muncă. Nu la mine în birou, nu ... La şeful de secţie. O discuţie scurtă. „Alo? Secţia Plîngeri? Da? Aici Oreste Pricâ! Cu cine vorbesc? Cred c-ai auzit de mine, nu-i aşa? Ei bine, bine, lasă scuzele, că nu îngraşă pe nimeni... Fugi mai degrabă de-1 cheamă la aparat pe prietenul meu Aviuţă!“ Atît să-i spuneţi, doar! Nimic în plus. Iar în anumite zile să vă plimbaţi cu mine puţin. Puţin de tot. Să trecem împreună de trei, patru ori prin faţa direcţiei Sesizări, Reclamaţii, Plîngeri, la orele cînd iese personalul din birouri. Nu plimbări inutile, obositoare, cu discuţii banale cum se mai întîmplă. Nu! Pentru că eu, dragă tovarăşe, decît să abuzez de mărinimia dumneavoastră, mai bine ...

Aviuţă Bîzu tăcu. Mîinile lui continuară, însă, a executa acel act ipotetic, dar fără îndoială dramatic, la care singur s-ar supune neezitînd dacă, doamne fereşte, n-ar fi capabil să folosească numai minimum minimorum, din generozitatea ce i s-ar oferi. In fine, mulţumite parcă de demonstraţie, îi tăcură şi mîinile. Cocoţat în uşa porumbarului larg deschisă, privea orizontul cu interesul unei descoperiri. La apus, soarele tocmai ieşea de după un nor pufos. A, nu, nu ieşea aşa, pur şi simplu. Sincer vorbind, mai mult se prefăcea că iese, în realitate aruncînd doar o privire indiscretă peste lume. De aceea şi semăna, de fapt, cu înfăţişarea unei vădane curioase, care dă la o parte colţul perdelei de la fereastră, ca să tragă cu ochiul la ce se petrece pe uliţă. Alături, Oreste Pricâ era martor aceluiaşi peisaj. El înţelegea, probabil, altfel acea lumină furişată prin ţesătura norului, poate ca pe un îndemn spre curaj, căci încercă să-şi susţină punctul de vedere apropo de lucrurile ce i se cereau.

— în privinţa telefonului n-ar fi nici o greutate, spuse el. O problemă de amănunt se ridică, totuşi: de ce să-i deranjez eu pe şeful dumnitale, cînd, presupun, ai un telefon pe masa de

lucru? Nici împotriva plimbării n-ar fi vreo piedică anume. Dumneata vorbeai, însă, despre nişte idei . .. Nu s-ar cuveni să vedem ce se poate face cu ele?

Aviuţă Bîzu încruntă sprîncenele şi privi suspicios:

— **Hm . . . Ideile? Ideile, spuneţi? Apoi grăbit: O, desigur, ideile, cum să nu!? Dar cele ce vă cerem eu, ca să nu abuzez cumva de dumneavoastră, erau pentru o primă** etapă . . . Deoarece, după ce mă veţi chema la telefon de cî- teva ori prin şeful secţiei — care, vă asigur, se va bucura nespus de mult avînd posibilitatea de-a schimba două cuvinte cu dumneavoastră, după ce ne vom plimba de trei, patru ori prin faţa direcţiei Sesizări, Reclamaţii, Plîngeri, nimeni nu se va mira, tovarăşe Pricâ, dar absolut nimeni, dacă o să mă vizitaţi şi acasă, nu-i aşa?

Oreste Pricâ se răsuci către Aviuţă Bîzu şi întinse spre el palmele răsfirate cum ar încerca o apărare neputincioasă în faţa unui pericol iminent.

■— Vai, dar nu se face una ca asta, pentru nimic în lume, spuse el plîngăreţ, nu se face pentru că nu se potriveşte! Una-i să ajuţi şi alta-i să profiţi! .. . Cum să intru eu tam, nisam, în sufletul dumnitale, tovarăşe, cum?!

Aviuţă Bîzu se strecură, însă, abil pe scară în jos şi de acolo, de la picioarele lui Pricâ, înălţă o faţă răvăşită de îngrijorare şi-o voce de rugăciune:

■— Să nu mă refuzaţi, tovarăşe Pricâ, să nu mă refuzaţi că mă distrugeţi! Acasă la mine am putea discuta în linişte, am putea socoti şi chibzui cum să scap de idei pînă cînd nu mă fac să mă prăbuşesc de tot. Dar na vă imaginaţi ce bucurie i-aţi face soţiei mele, cîte emoţii i-aţi da! Că e frumuşică, şi drăgălaşă, şi cultivată! O, cît e de amabilă cu bărbaţii inteligenţi, cît îi admiră şi cum se ataşează de ei! Vă rog să n-o supăraţi pe nevastă-mea, că nu merită, zău aşa! Tare-i bună, şi gingaşă, şi doritoare! Vă implor!

Acum, Aviuţă Bîzu coborî scara de tot, dar de lîngă ea, unde se lăsă grămadă pe pămîntul cu iarbă puţină şi uscată, continua să-i implore din priviri pe cel de al cărui cu- vînt părea a depinde însăşi existenţa sa. Cîţiva porumbei reveniră, timizi, la casa lor şi după cîteva clipe Casanova chiar se desprinse curajos dintre ei şi se aşeză pe umărul stîng al lui Oreste Pricâ.

XVII

Zizi Pricâ ieşi din cada de baie, îşi luă cafeluţa de pe lampa de spirt, ţinută anume la cald, şi — goală cum era

— se tolăni pe canapeaua roşie, locul preferat al reveriilor sale. Ochii ei iscodiră la repezeală ceasul din perete: cincisprezece şi jumătate! Aşadar, un sfert de oră pînă la începerea şedinţei importante de la care soţul ei nu putea lipsi, şi o jumătate de oră

pînă ce Lae Pantîru urma să-şi facă apariţia. Sorbi din cafea şi, lăsîndu-se nuvl •i ■ ul.1 |n spate, îşi admiră sinii mari, rotunzi, ca doi dovlecei de cu loare roz-alburie. Din trupul înfierbîntat se ridica m aerul camerei un abur uşor, abia perceptibil. Zizi îl privi cu sen timentul că acel abur este fiinţă din fiinţa ei, că, astfel, m cetul cu încetul, ea se risipeşte în lume fără să ştie măcar. Ideea nu-i plăcu deloc şi, după ce mai constată că pe pîn- tecul altădată supt şi cu pielea întinsă începu să apară o mică moviliţă, se înveli la repezeală în capotul lung, de mătase, sorbi pătimaş cafeaua ce mai rămăsese în cană, şi îşi aruncă gîndul înainte, anticipînd clipele de dragoste ce urma să le petreacă. Era, de fapt, un truc pentru a scăpa de ideea sîcîitoare ce i se strecurase în minte, pentru că în realitate întîlnirile cu Lae Pantîru nu, mai erau de multă vreme precedate de acea arzătoare dorinţă de dăruire, care să le dea şi o aura sufle ceaşcă, dincolo de simpla deconcertare biologică.

Soneria se făcu auzită la timp spre a pune capăt neplăcutelor alunecări ale gîndului. Ah, nerăbdătorul, zise ea în- dreptîndu-se spre uşă cu satisfacţia femeii ce se ştie iubită. Deschise, dar nu apucă nici măcar să-şi exprime uimirea cînd necunoscutul ajunse deja în vestibul salutind ceremonios. Ţinea o pălărie de pai cu borul imens în mina stingă, o geantă ponoşită în dreapta, în vreme ce gura îi clănţănea scoţînd cuvinte, mai abitir ca o maşină de stanţat, ultrarapidă.

— Prea distinsă, onorată şi stimată doamnă, vă rog să mă iertaţi dacă vă inoportunez cîteva minute, vă cer mii de scuze, ştiu, nu se cade, este o samavolnicie ce fac, aveţi, însă, în vedere faptul că nu sînt împins numai de interese personale, numai de pofta meschină de a cîştiga cîu orice preţ, nu, ferească dumnezeu, eu am în vedere şi, bă poate chiar înainte de toate, o problemă socială cardinală, un act de vigilenţă. Dar, permiteţi-mi, distinsă, onorată şi stimată doamnă, să mă prezint: Stamate T. Stamate, fost proprietar al chioşcului de coloniale de pe fosta stradă Dezicleria, colţ cu fosta stradă Cometa, vizavi cu fostul atelier Fo- to-Elegant, în prezent liber profesionist, creator de noi mo- dele de îmbrăcăminte, partizan înfocat al noilor concepţii de viaţă, care pretind ca şi hainele să-şi aibă locul şi rolul lor social. Dar, ce mă face stimată doamnă să încredinţez destinul meu creator liber profesionist mîinilor dumneavoastră binefăcătoare? Iată ce! Aţi auzit, desigur, despre nenorocirea ce s-a abătut asupra oraşului nostru, bă, poate chiar asupra raionului. Ştie cineva cauza adevărată? Ni

meni, în afară de mine. Adevărul adevărat, adevărul curat este, stimată doamnă, acela că oamenii au început să facă temperatură datorită ploii foarte reci care a căzut săptămî- na trecută. V-o amintiți, stimată doamnă? Ploaie cu ochi de pisici, cu dinți şi măsele de cîini, cu leşie şi zeamă de varză, ploaie cu bice şi țepi anume făcută să lase vînătăi şi să zgîrie, ploaie trimisă de, de acolo din, ca să lovească, să sfîşie, să muşte, să zdruncine şi să demoleze sănătatea oamenilor! Şi cum se opun, cum luptă, cum acționează împotriva pericolului cei din atelierele de croitorie, cojocă- rie, argăsitorie, dantelărie, curățătorie, vopsitorie, şi pre- zentare? Nicicum! Si atunci? Ce se întîmplă atunci, mult distinsă, aleasă şi onorată doamnă? Eee, atunci e jale şi dezastru, căci colectivitatea, acest încîntător muşuroi de furnici conştiente, poate sucomba. Da! Sucomba în sensul cel mai concret al cuvîntului pentru că nu ştiu cum s-ar putea numi altfel fenomene similare tragediilor prin care au trecut colectivități onorabile ca cele din Sodoma, Gomora, Sparta şi Pompei, ca să nu mă refer şi la . . . în fine, sînt destule, cred, şi acestea! Noroc că acum, în timpurile moderne, apare şi cîte un individ altruist, cîte un spirit superior, cîte un om gata de sacrificiu personal, cîte un salvator. Aşa au fost, nu demult, unii ca ... hm, nu-s importante numele ci sensul, aşa, poate, mai sînt şi astăzi cîțiva, nu mulți, dar sînt. Iar, printre aceştia, eu sînt unul! Da, stimată, delicată şi înțeleaptă doamnă, am curajul s-o spun: sînt! Eu, personal, care nu ocup o funcție nici în producția de îmbrăcăminte, nici în comercializarea ei, eu, un oarecare, animat numai de dorința sinceră de-a participa la izbăvirea oamenilor din raionul nostru de o ploaie nemiloasă ca aceea cu ochi de pisici, cu dinți şi măsele de cîini, etc. etc. Eu sînt cel care a găsit soluția salvării. Şi ea poartă un nume simplu, onest, ah, scuzați, o secundă doar, geanta mea este oportunistă, nu vrea să-şi arate conținutul, ei, dar trebuie să cedeze, trebuie, poftiți, ea se numeşte, aşa, ca inventatorul ei, Pelerina Stamate! O nouă şi admirabilă haină de nylon, uşoară, elastică, rezistentă,

elegantă, apără de ploaie, ninsoare, burniță, ceață, soare şi vînt; ține de cald, călduț, frig şi răcoare; face persoana drăguță, plăcută, onorabilă, sănătoasă, activă şi asigură reuşita în dragoste, norocul în afaceri, prosperitatea în viața personală, stima şi respectul în viața publică. Prin urmare, se poate spune, oricînd şi oriunde, cu glas tare şi acoperire totală în moneda aurită a adevărului: „Nici o zi din cele şapte, fără a purta în spate pelerina lui Stamate! Ooo, ştiu ce vreți să spuneți, mi- nunută şi îndurătoare doamnă, vă rog, insist, nu vă opuneți, nu scoateți nici un cuvînt, nu fiți nedreaptă, dumneavoastră puteți şi trebuie să sprijiniți fabricarea în serie a acestei pelerine, vinderea ei prin toate magazinele, galantarele, talciocurile şi chioşcurile, instituirea unei obligații speciale chiar de a fi cumpărată de către toți cetățenii fără deosebire de vîrstă, sex, categorie socială şi profesională, convingeri religioase, morale, sportive, sau lipsă de convingeri, spre sănătatea, armonia şi progresul societății. .. Dumneavoastră sînteți etalonul frumuseții şi bunătății din oraşul şi raionul nostru, ca să nu mă refer şi la raioanele vecine, exponenta eleganței, expresia cea mai înaltă a generozității şi purității, şi, de aceea, am convingerea că dumnea-voastră nu-mi puteți refuza un mic ajutor, mai ales că se ştie prea bine ce influență aveți, ce grandioasă perspectivă este asigurată soțului dumneavoastră, cine v-a vizitat casa acu nouă zile, între orele zece şi treisprezece, aşa că stimată, frumoasă şi neprihănită doamnă, ah, ce ticăloasă este geanta asta, cum nu se lasă ea deschisă cînd trebuie şi unde trebuie, dar, pînă la urmă, n-are încotro, de aceea, zic, îndrăznesc, iată, un mic aconto, o cu totul neînsemnată atenție din partea nefericitului de astăzi, însă, cu sprijinul dumneavoastră, al preafericitului de mîine creator, realizator de modă, Stamate T. Stamate, un umil cadou, deocamdată simbolic, însoțit, însă, de gîndul plin de o recunoştință mult mai mare, nu peste multă vreme, cînd, pe umerii destoinicilor noştri concetățeni vor flutura zeci şi zeci de mii de pelerine. “

Rămasă singură în vestibul, Zizi Pricâ nu-şi revenea din uluiala prin care trecuse. Ar fi putut crede că a visat cu ochii deschişi. Că şi-a însuşit ca întîmplare proprie vreo poveste auzită undeva. Dar pelerina roz, de nylon, lăsată pe scaun şi, alături, o grămadă bună de sute, legată îngrijit cu o pînză albă, erau dovezi prea concrete, prea palpabile şi îmbietoare ca să poată fi neglijate. Cîtă invenţie, cîtă nebunie, sau, pur şi simplu, escrocherie se ascunde, oare, în absurdul personaj pe care, dacă ar fi să-i descrie cu greu i-ar putea schiţa înfăţişarea, în afară doar de ochii dindărătul lentilelor, imenşi, albaştri şi ficşi, ca două pietre impenetrabile? Pe fondul acestei întrebări aruncate pe urmele misteriosului personaj, în aşteptarea timpului necesar pentru limpezirea unui răspuns, Zizi nu uită cîtuşi de puţin de latura realistă a vieţii, ba chiar făcu un gest expresiv pentru înţelegerea ei: apucă pelerina şi teancul de bani, le cîntări o clipă pe fiecare în cîte-o palmă, ca să le închidă apoi într-un sertar al frumosului scrin construit din lemn de nuc masiv într-un rococo întîrziat, ajuns pe cărări ocolite, cu renunţări şi adaosuri germinate de fantezia locală, în această parte de lume.

Deodată, o vagă lumină îi iriză ascunzişul gîndurilor. Alergă şi închise uşa pe dinăuntru. Abia acum îşi dădea seama ce gafă a făcut. Să deschidă uşa fără să piriveaască măcar prin vizor?! Doamne, ce prostie! Nici un copil n-ar fi făcut asta! Cum a fost posibil?

Zizi strîmbă capricios din micul şi delicatul ei nas. Devenise iarăşi evident un fapt, de altfel mereu dat la iveală de simţurile ei, şi tot de atîtea ori cufundat cu grabă în umbra altor trăiri efemere. Era un fapt ce nu-i făcea plăcere, dacă nu cumva tot o plăcere, una mai aparte, se numea şi încăpăţînarea cu care şi-i refuza. Era adevărul că, totuşi, şi de data asta, îl aştepta pe Lae Panţîru cu o nerăbdare mai presus de indiferenţa ce şi-o impunea. De ce? La această întrebare, apărută mereu ca o barieră în existenţa ei sentimentală, mai încercase să răspundă. Dar cînd credea că a făcut-o, constata că, în realitate, ca nu descoperise răspunsul, ci doar o altă întrebare. Pentru că Lae Panţîru trăia în retortele fiinţei ei în două ipostaze ireconciliabile. Undeva, în mecanica rece şi distantă a gîndurilor ea elaborase portretul robot al acestui amant de serviciu. Un om mediocru, cu fire domoală şi comodă, lipsit de mari ambiţii, ros doar de mici orgolii, sărac şi duios, incapabil de-a iubi, de-a urî, sau de-a suferi altfel decît banal. Sub acest portret exista, însă, în viaţa ei un alt Lae Panţîru. El nu avea un statut social, nu avea merite şi defecte. Era, pur şi simplu, o stihie bărbătească imperativă şi necesară, animalică şi umană, bestială şi delicată, tulbure şi serafică. Era ca o prăpastie ce-o atrăgea irezistibil, îi capta simţurile, iar căile sîngelui i le-nvolbura în trup, făcîndu-i-l trîmbiţe subţiri ce-o răsunau de dorinţă. De aceea a deschis uşa de îndată ce-a auzit soneria. De aceea. . . .

Se opri în fața oglinzii. Cu un gest molatec desfăcu nasturii capotului şi, prin mlădierii uşoare, îl făcu să-i cadă de pe umeri. îşi privi goliciunea cu minuțiozitate şi îneîn- tare, cum un artizan îşi analizează cu orgoliu pătimaş giuvaerul abia terminat. Respirația îi era încă agitată. Din această cauză sinii pulsau ca două vietăți timide şi panica lor îi dădea un aer de candoare juvenilă. Făcu cîțiva paşi şi se aruncă pe canapeaua roşie. Simțea nevoia de hîrjoană. Chemă pisicile. Nici una, însă, nu-şi făcu apariția. Asta o determină să le simtă şi mai mult lipsa, să tînjească după acele mîngîieri de blănuri, alunecoase şi moi, <le I<*11m■, |n< curbura umerilor, sinilor şi coapselor, în cupa abia pene|> tibilă a pîntecului. .. .

Telefonul scoase un țîrîit lung, incisiv, ca un ris r.mla cios de copil. „Aşadar, în loc să fie aici, dumnealui se mul tumeşte, deocamdată, cu telefoane!" gîndi Zizi, grăbindu-se să ridice receptorul cu neastîmpărul cu care înainte deschise uşa.

— Alo?! Alo?! Familia Prică? Da? Orestică, tu oşti?! Să trăieşti, vere, la mulți ani cu sănătate! Eu îs Parteme zis Feratu, vărul tău primar, ăla mai mare de te purta-n cîrcă şi te lăsa să-i tragi de urechi. Cum? Nu-i Orestică? Da cine-i? cine-i? Doamna? Oo, să iertați, săru'mîna, doamnă, eu îs ăla de-l zisei mai nainte, Partenie ciufulit Feratu, şeful stației CFR de la Ceosvîrta Mică, nu umbla cu cuțitu Simio- naş, că-i ascuțit şi te tai, Veroncuță, ce faci, unde te uiți, nu-l vezi, mă iertați, doamnă, copiii ăştia, dar ştie el, Orestică, cine-s, numai să-i spuneți, ăla de te purta-n cîrcă şi te lăsa să-i tragi de urechi a telefonat şi te roagă să vezi, să pui o vorbă, s-ajuți, să intervii, că şade săracu' de zece ani cu familia în pustietatea de la Ciosvîrta Mică, de s-ar putea, cumva, nu contează cît şi cum că nu duce lipsă, măcar la Ciosvîrta Mare, unde se pensionează, sau şi mai aproape, la Vintoasa, unde-i beți, Simionaş nu trage fața de pe masă că-ți oade cana cu apă-n cap, Gheorghiță, Gheor- ghiță, lasă pisica-n pace că iar te zgîrîie, Veroncuță, de ce nu le dai peste degete, de ce nu le sucești nasul, mă iertați, doamnă, da' vă rog negreşit să-i spuneți că văru' meu are relații şi eu îl iubesc, că pînă şi-n personal l-ara auzit pe unul de-i zicea altuia, ăla, da, om, Oreste, şi-atunci nu m-am putut răbda şi-am strigat: D'apoi cum să nu?! Aşa să-i spuneți c-am strigat, doamnă, da să ştie că toată speranța rni-i numai la el, Săftică! Săftică! ia fanionul şi ieşi repede că vine trenul, şi ai grijă să nu fie scroafa cu purceii pe linie, țîr . . . țîrrr . . . țîrrr . . . Alo?! alo?! nu mă întrerupe, tovarăşe, că n-am terminat! Am aprobare, da, da, aprobare! Alo?! alo?! m-auziți? Vă rog. . . țîrr,

ţîrr. . . . toată speranţa. ... Ciosvîrta Mare, Vîntoasa, ţîrr. . . ţîrrr, alo? alo? pic, pîc, pîc, pîc, pic. . . .

Zizi Prică lăsă în furcă receptorul. Ca un val spart la mal în infinite şi schimbătoare fărîme rotunde, care se împrăştie în toate părţile pînă se contopesc din nou în masa de apă grea şi verzuie, simţi cum se ridică în pieptul ei un oftat, Ca de îndată să plesnească într-o puzderie de globule mărunte şi fără substanţă pentru a-i penetra în **toate ţesuturile. Erau fiorii dezamăgirii. Reci, uleioşi, într-o alunecare ce-i scăpa controlului. Vîlvătaia simţurilor, tensionată de aşteptare, acea răzvrătire crescîndă născută din surplusul de foliculină risca să se domolească de la sine, ca o amăgire chinuitoare, lăsîndu-i în suflet gustul amar al insatisfacţiei, blestem insuportabil.**

Răsună soneria. Decent, uniform, neutru. In cercul luminos al vizorului apăru imaginea poştaşului. „Iar ne înnebuneşte cu abonamentele*4, crezu Zizi, aducîndu-şi aminte că bătrînul slujbaş, obositor de-a dreptul prin respectul ce-l arăta oricui, era sîcîitor, totuşi, cînd începea să pledeze pentru importanţa abonamentelor la cît mai multe ziare, „care, ce contează că scriu despre aceleaşi lucruri, dacă vin din locuri diferite şi arată cum se pune problema pe ici, pe colo, pe dincolo! . ..“ „Tocmai de abonamentele lui îmi arde mie acum!“ gîndi ea, deschizînd uşa cu plăcerea de a-l expedia din două cuvinte.

Poştaşul reproduse lunga şi ceremonioasa formulă de salut, susţinută zelos prin repetate ploconiri făcute cu dexteritatea unui gîscan ghiftuit, dar, care, totuşi, nu se poate stăpîni să nu mai ciugulească fără grabă cîteva găluşte puse în strachina din faţa lui, apoi, în loc să treacă la ofensivă pe cîmpul de luptă al abonamentelor, luă o atitudine de sublimare a funcţiei sale şi spuse:

— Pe adresa dumneavoastră au sosit o serie de scrisori. Multe. Vreo treizeci. Douăsprezece sînt recomandate şi am socotit că dacă tot vă deranjez pentru acestea — semnaţi, vă rog, de primire, am întocmit o listă separată cu ele ■—■ să vi le aduc pe toate.

După ce poştalul plecă, nu înainte de a repeta întreaga tevatură cu salutul şi plecăciunile de rigoare — la care adaugă acum şi zîmbetul aluziv al omului care ştie el ce ştie, chiar dacă face pe modestul, Zizi rămase descumpănită. Avea un braţ de scrisori, cîte nu primise, probabil, familia ei în ultimii doi, trei ani, laolaltă. Cine le trimitea? în ce scop? De ce deodată? Şicane! Răzbunare! Desigur, sînt mîinile cîtorva femei invidioase, care s-au hotărît s-o toarne iarăşi soţului. Şi, toate, în acelaşi timp, ca să facă impresie. „Asta-i! Nenorocitele! Vulpi moraliste pentru că nu mai ttrebuiesc nimănui. Hi, hi, hi, hi, hi! . . . Ia să prepar eu o cafea la flacăra răutăţii voastre, mumiilor! . . .“

Convinsă că enigma a fost dezlegată, aruncă vraful de

scrisori pe măsuța rotundă dintre cele două fotolii, să poată scoate cafeaua, ibricul, să caute chibritele. Curiozitatea, însă, o opri. „Ia să vedem ce evidență a bărbaților mi-au ținut? Or fi măcar la curent cu ultimele noutăți?11 Lua l,i întîmplare una dintre scrisori. Citi pe plic: „Prea distinsului și onorabilului Oreste Prică . . . „Ticăloasele! Îl măgulesc în speranța că-l vor putea atîța și mai tare împotriva mea.14 Rupse plicul, nerăbdătoare. Constată, însă, de ila primele rânduri că se înșelase. Scrisoarea era de la un capăt la altul o vibrantă mărturisire de stimă față de Oreste Prică, „bărbatul cel mai bărbat44, „izvor de bunătate44. Celelalte scrisori anunțau, la fel, încă de pe plicuri, aceeași rîvnă spre laudă și adorare, Oreste Prică era numit pe rînd: „Omul de aur cu suflet de platină41 „Neînvinsul campion al binelui14, „Halterofilul ideilor14 „Inima și mintea raionului44 etc. etc.

Zizi își mușcă buzele. O năpădiră presimțiri rele. Demult începuse a-l considera și a-l folosi pe soțul său ca pe o magazie personală de accesorii din care scotea după nevoie: un paravan, o umbrelă, un scut, un covor, un portmoneu. . . . La zile rare și nefericite, chiar și un partener pentru cîteva minute de dragoste. Ea luptase să-i facă astfel, iar el, fie din lașitate, din teamă, sau indiferență, acceptase. Ba, mai mult, modul lui de-a fi dovedea chiar o artă cu totul personală de-a se lăsa învins, dominat, manevrat, înșelat. Doar rereori apăreau la el semne contrare. O privire scurtă și sarcastică, o mormăială potrivnică, o ironie amară. ... Să fi fost toate acestea simptomele acumulărilor necesare unei lovituri neașteptate și decisive? Nu-i exclus, pentru că Oreste, la fel de inofensiv, lipsit de vlagă, de-a dreptul șters și somnambulic s-a arătat și în funcția ce o deține, ca, deodată. . . De fapt, nici nu trebuie judecată separat comportarea lui profesională de cea conjugală. între ele sînt legături strînse. Probabil cele două laturi ale conduitei sale tintesc spre același scop. Să lase tuturor impresia că dormitează. Să pară bleg, un amorțit, care nu stă în calea nimănui. Să tragă între el și lume perdeaua șovăielii, indeciziei și fricii, qa, în spatele ei, să-și ascută ghearele și să aștepte momentul. . . .

Maldărul de scrisori zăcea pe măsuță. Privindu-l, nasul ei mic și orgolios se strîmbă a nedumerire. Dar, totodată, în freamătul nărilor ei prinse, parcă, și duhul îndepărtat, discret, al unor violete. Alarmată, răvăși plicurile căutînd să le ghicească pe cele vinovate după caracterele scrisului. Nemulțumită de felul cum o ajuta priceperea în acea tentativă, începu să le miroasă pe rînd. Mireasma de violete ba se îndepărta, ba se întetea, continuînd să rămînă în aerul încăperii și, o dată cu acestea, să-i pătrundă în nări, în gît și plămîni, să-i atingă contagios pielea, să-i intre prin pori.

Puse deoparte cîteva scrisori, sigură de proveniența lor.
Se gîndi să le desfacă, dar, după o clipă, renunță. îi era frică. Avea convingerea că ele nu aparțin unor existențe veștede și stafidite,

1

ce nu pot dormi din cauza moralității ei, ci unor femei frumoase, mai tinere, poate, care, pur și simplu o neglijează, fac abstracție de existența ei și încearcă, anulînd-o, să ajungă în preajma celui devenit peste noapte un nume avantajos.

Se plimbă minute în șir prin casă, trecînd adesea cu pas grăbit dintr-o încăpere în alta. Făcea la fel ca atunci cînd încerca instinctiv să se îndepărteze cu pasul de amintiri. Căci era undeva, în trecutul ei, la porțile dintre copilărie și adolescență o linie de demarcație invizibilă și severă, un fel de hotar al nimănui, ca între două fronturi. Fenomenul consta într-o întîmplare aparent banală, petrecută într-o cofetărie scundă, cîndva, într-o toamnă nesfîrșit de ploioasă, rece și murdară. După ce luase loc la o masă și-și numără încă o dată banii, îndrăzni să ceară o cafea. Luă apoi traista cu care venise de acasă și scoase din ea un ștergar pe care-l desfășură pe masă, iar, deasupra lui, grijulie și zgîrcită, rupse o parte din codrul de pîine neagră, ca cealaltă s-o așeze iarăși în traistă. Cînd reveni aducîndu-i cana din care se înălța un abur subțire și ademenitor, cofetăreasa se arătă surprinsă și o mustră, dar fără răutate: „De ce nu mi-ai spus că vrei să mănînci, fetițo? Vai de păcatele mele! Ți-am adus cafea neagră, cînd tu aveai nevoie de cafea cu lapte.“ Și ea, cu sentimentul do jenă și vinovăție, abia bolborosind: „Iertați-mă, tanti, dar de unde să știu eu că aici, la oraș, sînt atîtea feluri de cafea? . . .“.

Acum nu mai fugea, însă, de trecut, nu încerca să se detașeze de amintiri. Ci —• iluzie la fel do inconsistentă — căută să se eschiveze* de pericolele neprevăzute ale viitorului. Un resort lăuntric o împinse din nou în fața oglinzii. De data asta se privi mai lucidă și mai exigentă. în aparență nimic nu părea a-i umbri înfățișarea și, implicit, puterea ei de seducție și fascinație. Și. totuși. . . Sub ochi avea deja sesizabile mici triunghiuri vineții. Pe frunte și-n bărbie cîteva cute deveniseră mai adînci. Pigmentul feței chiar pierduse ceva din prospețimea și frăgezimea de altădată. De aceea nu se mai recunoștea cu ineîntare în imaginea ce o vedea. Avea în față o femeie prefăcută și vicleană, care dorea cu tot dinadinsul să-i ascundă ceva. Dar, dincolo de chipu-i prezent, se multiplicau în adîncul friguros al oglinzii alte și alte ipostaze ale înfățișării ei mereu mai înstrăinate și uscate sub stratul gros și repulsiv de fard.

Tîrziu, Lae Panţîru o găsi tristă şi abătută. S-a scuzat de întîrziere într-un. mod nefiresc, invociml -.airim IU uli- pe care trebuia să le rezolve şi nu oricum, pmli 11 ca .1 tuaţia este alta acum, au cu toţii de apărat pri'sli.i;ml fului, mai ales că atîţia duşmani ar dori cu oriei- pn-(. . . Vorbea dezlînat, timorat, se încurca şi fîstîcea. Ea aşlcpla să-şi ridice capul, îşi înfipse privirea severă şi autoritara in ochii lui, şi smulgîndu-şi capotul de pe ea, spuse răslit:

— Ei, bine, şi acum ce mai aştepţi?!

Dovedise o energie uimitoare şi o năvală încrîncenată spre dragoste, ce-i făcuseră pe Lae Panţîru să se simtă extenuat, învins, de-a dreptul umilit şi lovit necruţător în mîndria lui de bărbat, tocmai acolo unde se credea cel mai favorizat de soartă. Ezitant, din cauza situaţiei delicate în care se afla, se ridică anevoie de pe canapa roşie, iscodind vreo cale de ieşire din impas. O dezertare era şi imposibilă şi ruşinoasă. Un răgaz, măcar, gîndi el, întorcîndu-se spre ea şi trec-îndu-i degetele prin păr în vreme ce-i şoptea rugător:

— O cafea, draga mea. O cană de cafea ar fi pentru mine o favoare. O merit oare?

Zizi sări pe lîngă el ca o zvîrlugă, pînă în mijlocul camerei.

— Nimic mai simplu şi rapid, spuse ea. Apoi, cu arătătorul mîinii drepte ridicat pînă la nivelul nasului ei mic, de figurină de porţelan, continuă, privindu-l mustrător:

— Dar să fim înţeleşi: deocamdată meriţi doar o jumătate de cană!

XVITI

Pana de curent dura mai bine de două ore, timp în care Lae Panţîru rămase încremenit la geamul deschis. Nu simţea nici cea mai umilă mişcare a aerului, doar o năduşeală paralizantă ce înţepeni văzduhul. Întunericul era atît de dens, că părea părul unui zeu revărsat peste lume. Nu vedea nimic din peisajul nocturn ce-i devenise familiar, cu care era obişnuit să se întîlnească pentru cîteva clipe, aproape de fiecare dată înainte de-a se culca.

Lipsea şi bufniţa de la locul ei. Păcat! Ochii aceia, din adinourile cărora se descarcă o stranie lumină, ar fi fost acum nişte repere sigure în hotarul nedefinit al nopţii. Dar absenţa ei îl ajuta să înţeleagă mai bine de ce credinţa a ridicat această pasăre la înălţimea de simbol al înţelepciunii.Jăraticul sacru şi meditativ al ochilor ei în stare să învingă întunericul vizualizează cît se poate de expresiv şi de convingător modul cum fluidul cunoaşterii învinge tainele şi dezvăluie lucrurile. Acestui fapt i se mai adaugă şi un altul, pe care Lae Panţîru avea convingerea că-l descoperise singur: ochii bufniţei exprimă, prin culoarea lor, în egală măsură şi suferinţă şi speranţă — două stări de spirit prin ale căror logodnă abia raţiunea ajunge înţelepciune.

În această seară nu avea, însă, privilegiul unei întîlniri cu bufniţa. Nici măcar oraşul nu-l putea vedea, reînnoindu-şi astfel sentimentul că este privilegiatul locatar de la înălţime. Ştia, totuşi, că oraşul se găseşte acolo jos, acoperit de părul negru, aspru şi încîlcit al zeului cu nume atît de abstract şi temut: întuneric. Îi simţea prezenţa de animal diform, obosit, adăstînd între veghe şi somn, furnicînd pe cele cîteva zeci de picioare — străzi inegale şi strîmbe. Îi simţea chiar respiraţia, sudoarea şi mirosurile ce se căţărau pe firele întunericului, şi, deodată, îl încercară acut senzaţiile de oboseală şi singurătate. Cu starea celui învins de forţe oculte, nedefinite, se vîrî la repezeală în aşternut şi încercă să tragă cortina indiferenţei între sine şi propriile gînduri, ca să poată adormi. Se confirmă, însă, din nou, ipoteza prietenului său Cristofor Blînduţ, care, după ce a abandonat definitiv ideea de a lupta împotriva sentimentelor sale faţă de femeia ce avea să-i devină prima soţie într-o căsnicie nefericită, stimulat de îndemnurile unui vinişor amărui spunea, cu tristeţe: „Dacă nu ştii să alegi momentul cînd să te îndepărtezi de tine însuţi, să te detaşezi de sufletul aprins de vîlvătaia dorinţei, mai bine să nu încerci. Căci, altminteri, vei grăbi pasul, vei alerga, poate, fără să bănuieşti măcar că fuga ta va fi de-a-ndoaselea, că, în loc să te salvezi, vei intra şi mai repede în capcană.“.

Amestec prăfos de admiraţie şi ciudă însoţi imaginea prietenului său. Trebuia, încă o dată, să-i dea dreptate. Ba chiar să suporte pe propria-i piele, alergia acestui adevăr. Şi starea în care ajunse era cu atît mai neplăcută şi mai sî- cîitoare, cu cît I-a împins încetul cu încetul, pe căi ocolite şi perfide, prin depuneri lente şi aparent suportabile de substanţe invizibile din categoriile tristeţii şi melancoliei, ca, în cele din urmă, ajungînd, probabil, prin însumare la volumul critic, să declanşeze reacţia. Semnalul I-a dat acel imperativ absurd, acea fixaţie cu „inevitabilul" ce

„trebuia să se producă". Discuțiile avute cu colectivul de lucru în privința lui Oreste Prică I-au obosit doar, credea el imediat după ce ieșise din sala cu ciudata masă în formă de semi-
cerc. De aceea a și considerat spectacolul cu piesa .
toare neterminată“ — prezentat de unul din teatrele allnlr în turneu o ocazie excelentă nu numai pentru informarea sa profesională, ci și pentru relaxare. Acum, însă, își dădea seama că-și luase dorințele drept realitate. Că o teamă acidă mocnise în sufletul și nervii săi, împingîndu-l tacit la o descoperire a cărei cauză nu putea fi definită concret, ceea ce o făcea și mai cumplită.

Tot ce putea realiza despre sine era conștientizarea unei mari vulnerabilități. întîmplările zilei intrau în viața lui obligîndu-l să le retrăiască într-o altă formă decît se derulaseră ele aievea. Fără să vrea, pătrundea în pielea unuia dintre personajele piesei abia văzute. Se opunea, dar o forță magică mai presus de voința lui era răspunzătoare de această alunecare. Ceva tonifiant, dar străin, aluziv și ușor impudic penetra în spiritul său, aidoma alcoolului în țesuturi. Curînd, însă, imaginile de sub pleoapele sale deveniră foarte clare.

Văzu scena, decorurile, actorii. Nu-și putu reține o mică tresărire cînd se descoperi în locul tinerelului, care, de altfel, i-a făcut ca actor o impresie bună.

— E rău! Al dracului de rău! — se auzi spunînd (ce voce, ce dicție, ce timbru!) în vreme ce se căznea să așeze un dosar enorm de culoare roz, în piramida de dosare ridicată în mijlocul încăperii.

— Ei, nu-i chiar așa. Îți place ție să exagerezi, îi replică bătrînul cu ochelarii pe vîrful nasului și cotiere negre trase peste mînecile costumului maro, în timp ce lăsă din mîini roaba încărcată cu dosare și se îndreptă de șale, slobozind vaiete convingătoare pentru efortul ce-l făcuse. Ți-ai format o părere cu totul greșită.

— Cum? Nu-i rău?!

— Este!

— Atunci?

— E bine!

— **Cum** adică? E bine, dacă e rău? întrebă el cu fața alungită a **mirare.**

— Păi, tocmai în asta constă farmecul! — explică bătrînul privindu-l cu condescendență peste rama ochelarilor,. E foarte bine! Aș putea spune chiar că-i de-a dreptul excelent!

Pauză. Mai dramatic şi important decît o făcuse tînărul actor, Lae Panțîru se plimbă strîngînd un dosar galben la piept, ca pe un lucru drag şi prețios. întreaga lui ființă exprima concentrare şi efort de gîndire.Da, aveți mare dreptate, spuse în oele din urmă, entuziasmat de lumina interioară a înțelegerii. Sînteți un om foarte profund. într-adevăr, este minunat, pentru că dacă n-ar fi aşa, cum ar putea fi altfel?

Bătrînul îl bătu prietenește pe umăr.

— Ai văzut? Mult îți mai trebuie să înțelegi lucrurile simple. Te scufunzi în problemele ăstea fundamentale (aici arătă cu mîndrie nereținută pereții tapetați cu dosare puse pe dungă) şi-ți scapă din cîmpul observației viața cotidiană; îți curge printre degete adevărul, poate chiar esența.

— Aş! Exclamă el dubitativ. Esența nu-i curgătoare. Că, de-ar fi cum zici matale, n-ar fi esență. Şi-apoi . . . Dar asta am clarificat-o.

— Desigur. D" vreme ce am spus-o, aşa este, nu mai încape nici un dubiu.

— Da, da. Insă, vă rog să recunoaşteți că şi eu mi-am dat seama imediat din ce cauză, nu? Pentru că, altfel, cum ar putea fi? (din vibrația glasului său răzbătu clar satisfacția noii descoperiri în cîmpul vast şi încifrat al cunoaşterii.

— Cum să fie? Bine! — veni, deconcertant, răspunsul bătrînului.

— Ei, pe asta n-o mai cred! strigă el scuturînd energic din cap, cum ar vrea să scape de o idee atît de periculoasă, gata să-i dărîme edificiul logic ridicat cu imensă trudă.

— Păcat! spuse bătrînul. Păcat că nu crezi într-un adevăr simplu, expus cum nu se poate mai limpede.

— Vă bateți joc de mine? N-am ajuns noi la concluzia definitivă că e bine, că e rău?

—- Am ajuns.

— Păi, vedeți? Păi.. . vedeți . . . (Glasu-i deveni ezitant. Rămase într-o atitudine de perplexitate, cum o mînă străină şi energică i-ar bate la porțile neînțelegerii.) Şi totuşi, dumneavoastră susțineți că, dacă n-ar fi rău, ar putea fi bine?

— Evident!

— Şi-ar fi bine să fie bine?

— Ar fi minunat!

— Şi-atunci, mă rog frumos, în instituția noastră de ce e bine pentru că e rău?

— Pentru că aşa ni s-a spus. Şi eu țin la chestia asta, mă înțelegi? Eu îl apreciez foarte mult pe tovarăşul To- mescu. Cîtă muncă şi străduință la omul ăsta! Cîtă perseverență! Ce gîndire, de mă şi mir, uneori, cum de rezistă la forfota mare ce-o are. Că, la unul ca dînsul trebuie să joace gîndurile în cap ca sarmalele în oala de lut. cinci încep să fiarbă!

Tînărul cu înfățișarea lui Lae Panțîru sări ca ars și începu deznădăjduit să-și dea palme. O făcea cu sete și cu învolburată admirație lăuntrică. Arta autentică cere sacrificii și era îneîntat de stoicismul cu care le făcea.

— Cuum?! Și mă lași dumneata să cad eu în asemenea greșeală? Să pun eu sub semnul întrebării. . .. Nene, m-ai distrus! Mi-ai tăiat craca de sub picioare! Ooo, și cît iubesc eu aceste dosare în frunte cu tovarășul Tomescu! Mă culc seara cu dosarele acestea în gînd și mă scol dimineața cu fragmente întregi din conținutul lor pe limbă. Inima mea disciplinată și devotată ascultă glasul sentimentelor și șoptește cu fiecare bătaie: To-mes-cu, To-mes-cu, To-mes-cu...

Bătrînul interveni prompt și sever:

— Pardon! Tovarășul Tomescu!

— Așa e, așa e, vă rog să mă iertați, se scuză el agitat și-o luă la fugă în jurul piramidei de dosare, cu mîinile împreunate și ochii rugători înfipți în tavan: „Par-don, to- va-ră-șe To-mes-cu, par-don, to-va-ră-șe To-mes-cu, pardon, to-va-ră-șe To-mes-cu ...

Pe față îi apărură broboane de sudoare, glasul îi tremură în semn de implorare și teamă, întreaga lui ființă exprimă o devoțiune nemărginită. După minute de alergare căzu istovit și rămase într-o încremenire mută. Cînd se ridică, vorbele lui înlănțuite retoric păreau rupte dintr-o fierbinte declarație de dragoste:

Ooo, ce pasiune fără leac am făcut eu pentru dosarele astea! N-am găsit eu soluția să nu le perforăm brutal cu capsatorul? N-am făcut eu muncă voluntară, plătită numai pe jumătate, de le-am curățat săptămânal de praf, de le-am aşezat într-o ordine conformă cu funcțiile, să nu se simtă jignite unele şi privilegiate altele? Nu le-am vopsit eu în tonuri calde şi pastelate cum a zis criticul acela de la radio că e situația la picturile cu femei? Şi, după toate acestea, mă lăsați să greşesc? Mă lăsați să ajung pe marginea prăpastiei, tocmai pe mine care sînt atît de credincios acestor dosare?! Căci, eu, dacă vreți să știți, nici pe cele ale pensionarilor şi morților nu le-am prăpădit. Nu, nu! Le-am luat binişor şi le-am dus acasă, mi-am construit rafturi pe lîngă pereți şi le-am aşezat la locul cuvenit. Vrei să mă sufoci cu biblioteca? — s-a arătat nevastă-mea îmbufnată. Dar ou am luat-o din scurt şi concis: Mai bine taci şi apucă-to de lectică, i-am zis. Scoate unul cîte unul de pe raft şi citeşte-le. Ia aminte, analizează, memorează, spune po de **rost seara ce ai citit ziua, ca să-ți lărgeşti orizontul! . . . Uite, aşa i-am spus, deşi matale ştii doar cît o iubesc eu pe Sa- veta. însă, la mine în casă, nu încape compromis, lipsă de răspundere, de disciplină, rutină, automulțumire, autoîn- gîmfare, autoînfumurare, auto-moto sau alte chestii din astea! La mine dragostea e dragoste şi datoria e datorie!**

Un semnal puternic de alarmă întrerupse discuția. Cei doi apucară la repezeală perii imense, tubulare, prinse în vîrful unor cozi lungi şi începură cu rîvnă să şteargă cu ele cotoarele dosarelor aşezate în rafturi înalte, pînă la tavan. Se auziră deschizîndu-se şi închizîndu-se uşi, într-o lungă succesiune, cu zgomote mereu amplificate. Ultima dintre ele reproducea parcă disperarea unui motan în călduri, stri- gîndu-şi zadarnic dorințele, la miez de noapte, pe acoperişul casei. Voluntară, cu zîmbetul optimist pe buze, intră Roza. Cuvintele ei aveau în încăperea cu acustică specială, determinată de cantitatea de hîrtie îndosariată, o rezonanță aparte.

— Atacați, atacați! Nu cruțați energia destinată muncii. Eliminați timpii morți. Folosiți din plin ocazia autoafirmării şi autodepăşirii! Acum, însă, faceți o mică pauză ca să putem discuta.

Cei doi încetară lucrul. Ca la o comandă îşi scoaseră de la brîu batiste albe, de mărimea unor fețe de masă, cu care se şterseră de transpirație cu insistență şi migală, pînă cînd femeia pnrobă din cap admirativ. Tînărul, vădit emoționat,

rupse tăcerea.

— Ce onoare, ce onoare! Da, vă rog, poftiți și iertați că aici, la noi, e cam strimt, cam incomod, cam... Dar, vorbă aia: nu contează unde intri, ci cu ce intenție!

Interveni și bătrînul cu dorința vizibilă de a fi ospitalier:

— Tare plăcut eveniment ne provocați cu vizita dumneavoastră, zău așa. Și-o faceți rar de tot, că, după cum prevede înțelepciunea populară, dacă am avea pisică ar lua-o la sănătoasa, văzînd'i-vă. Dar, pe a noastră am fost obligați s-o excludem din colectiv. N-a fost chip s-o mai ținem. Închipuiți-vă că în loc să lichideze șoarecii, fapt ce-i intra în atribuțiile directe, a pactizat cu ei, începînd și dumneaei să roadă dosarele. O, prin ce necazuri am trecut!

— Le-a ros într-adevăr, dar de ce? (Aici, Lae Panțîru cei din sală simți un ghiont între coaste. Cotul delicat și, totuși, atît de ascuțit al doamnei Zizi Prică acționă ca un piston, prompt și necruțător, împins de energia geloziei, similară celei dezvoltate în cămările unui motor cu aburi. Durere plăcută și binevenită! Pentru că Lae Panțîru din scenă

era cît se poate de vizibil — mîngîia cu privirea prea insistentă formele plinuțe şi ispititoare ale tinerei femei. Felicita în gînd pe acel fericit alter-ego în stare să-i răzbune măcar simbolic pentru şicanele reale provocate adesea de femeia ce-i sta alături, şi-i sugeră să continue jocul în aceeaşi linie). Le-a ros pentru că practicam metode învechite. Lipeam filele în dosare cu ceruială făcută din făină şi lapte. Nu aveam şi noi dorința de-a inova, de-a promova noul! .. , (Acum o învăluia pe Roza într-o privire mereu mai dogoritoare). Dacă adăugăm la toate astea şi faptul că a fost adusă o pisică ce avea mai ales preferințe spre lapte şi paste făinoase. ...

Bătrînul tuşi, nemulțumit. Nu-i convenea deloc. Tînărul acesta, părea a spune mutra lui, în loc să-i fie recunoscător pentru cîte I-a învățat, este în stare să-i atace direct şi să-i compromită. Nu-l poate însă detesta pentru că, într-un anume fel, îi aduce aminte de cum a procedat el însuşi, la vremea sa. Va trebui, totuşi, să fie mai vigilent şi, la ne- /oie, să-i pună la punct. Acum, însă, preferă să deturneze sensul discuției. Se adresează direct zîmbitoarei femei:

— Aşa cum vă spuneam, vizita dumneavoastră e un eveniment tare plăcut. Sînt bucuros şi nici nu vreau să-mi explic ce v-a adus la noi.

-— Liftul! răspunde Roza, oftînd.

— A, ştiți, mă refeream la motiv.

— întocmai, explică ea. Motivul este liftul care nu mal funcționează. Din cauza asta, Popescd de la trei a coborît doar pînă la doi şi m-a rugat pe mine să vin aici, că el zice că suferă cu inima, dar n-a putut să-i refuze pe lonescu de la patru, care I-a rugat pe dînsul din cauza reumatismelor şi avea dreptate, că destul i-a fost săracul, să urce două etaje pentru simplul motiv că dînsa.. . de cînd este în preajma dînsului. ... nu înțelege să-şi facă datoria, şi-apoi să coboare pînă la Popescu, ca să trebuiască să urce iarăşi unul, pentru a reveni la locul de muncă.

— Aaa, păi, dacă de acolo ni se transmite, înseamnă că-i ceva foarte extrem de! .. .

— Bineînțeles, bineînțeles! .. . Aoleu, da' unde o fi ajuns? Tînăra femeie chicoti ca gîdilată de cineva, obligată fiind să-şi vîre tot mai adînc mîna între sînii viguroşi. Uite-1! exclamă, pînă la urmă, cu mirare prefăcută, reuşind să scoată biletelul ce se încumetase să alunece mai adînc decît se cuvenea. 11 desfăcu şi citi cu voce tare:

— Atacați, atacați! Mobilizați-vă şi autodepăşiți-vă! Pregătiți-vă să informați cu stadiul celei de-a trei suta verificare! Semnat...

11 — Serbare cîmpenească

Tînăra femeie nu-şi putu reţine surpriza exprimată printr-un ţipăt involuntar. Lăsă biletul să-i cadă din mînă şi o zbughi afară. Uşile prin care trecu se închiseră în urma ei cu zgomote grăbite, seci, ca nişte căderi de ghilotină. Cea din urmă uşă declanşă din nou semnalul de alarmă, puternic şi incisiv, construit prin adaptarea ingenioasă a unei sirene folosite în timpul războiului la prevenirea atacurilor aeriene, instrument nu numai capabil să asigure deplina securitate a dosarelor, dar şi să dea o notă de mîndrie în plus celor la care destinul le-a rezervat cinstea să lucreze înăuntru.

Cei doi rămaseră încremeniţi. Cineva, parcă, ar fi suflat peste ei duhul făcător de minuni şi i-ar fi transformat în statui. Bătrînul îşi reveni primul. Alergă, luă un regissru, se aşeză cu ol la masă şi îl deschise ceremonios, freeîndu-şi mîinile ca înaintea unei trebi însemnate.

— Să fim calmi, Dimoftache, să fim calmi şi lucizi, să dovedim spirit analitic, curaj, multă stăpînire. Ia să facem noi o repetiţie pentru raport.

Tînărul cu înfăţişarea lui Lae Panţîru, care purta numele Dimoftache asemeni unei poveri, se urni greu, vădit marcat de vestea primită, tremurînd din toate încheieturile, se căţără pe scara sprijinită de perete pînă ajunse cu mina la raftul de sus. începu să ia dosare şi să citească numele scrise pe coperţile lor.

Pătruns de importanţa misiunii sale, bătrînul căuta în registru şi prezenta stadiul actualizării datelor din fiecare dosar.

— Paraschiva Pasiune — strigă tînărul cu vocea gîtuită de emoţie.

— Clarificată pînă la căsătorie, adunate datele pînă la divorţ.

— Vasile Lup.

— Situaţie încheiată în general, dar totuşi rămasă deschisă la problema naşterii. Odată declară că s-a născut în Valea Seacă, altădată, că s-a născut în Valea Largă. Am cerut în repetate rînduri să-şi lămurească naşterea, dar el răspunde că nu mai are ce să declare în privinţa respectivă. De aceea, propunem ca, deocamdată, să fie trecut în rîndal elementelor slab pregătite, în stare chiar să greşească. în acelaşi timp va trebui să cercetăm dacă nu cumva îşi ascunde problema intenţionat, urmînd exemplul negativ aî colegului său Vasile Lup II, care a refuzat categoric să şi-o declare, de am fost obligaţi să i-o probăm cu martori.

— Arvinte Ileana Mîndra!

— Gata din toate punctele de vedere. **Poale li <(<>| uixit.11.i**

Un ţipăt de disperare sparse climatul armonios **<lf**

.....

că. Incercînd să ajungă cu mina la un nou dosar, **băiatul** alunecă de pe scară. In cădere, trase peste el întregul r.ill, care, la rîndu-i, făcu la fel cu celelalte. Bubuituri înfundate, dosare

strivite, hîrtii aruncate ca de-o vîntoasă prin toate colţurile încăperii! Şi praf, mai ales praf, nori groşi de praf! Dar şi declanşarea instalaţiei automate pentru stingerea incendiilor şi, din tavan, cu vuiet scurt, prăvă- lindu-se cascadă de apă. Apoi linişte saturată de cerneluri. Cîteva leşuri ale fostelor dosare rămaseră încă la suprafaţă . ..

Spectatorii izbucniră în hohote delirante. Lae Panţîru, cel din sală, se dezlănţui în stilul său caracteristic şi, cîteva momente, glasu-i inconfundabil le acoperi pe celelalte — val sonor, cristalin şi jovial, cu creasta despletindu-se peste valurile din preajmă. Apoi, deodată, amuţi. Nu toată lumea din sală rîdea de cele întîmplate. Ba, dimpotrivă. Auzul lui experimentat şi păţit sesiză şi o seamă de tăceri. Unele moi şi fleşcăite ca nişte băşici umplute pe jumătate. Altele crispate, colţuroase şi arogante. Toate, însă, doldora de alean şi patimă rău prevestitoare.

Ce noroc pe mine că n-am fost eu de adevăratelea pe scenă, cugetă Lae Panţîru, dar nu apucă să-şi ducă mai departe gîndul că nişte dureri proaspete îl strigară din şold şi omoplat. Deci, totuşi, eu sînt cel care a căzut de pe scară! conchise, şi, îmbrîncit din toate părţile de bănuială, simţi că n-are aer. Asta e! Se lămuri el, abandonat decepţiei. Apa în vis, la mine, nu prevesteşte nimic bun. Doar o ştiu încă de mic. Pe atunci, dacă se întîmpla să visez cu apă, pe cînd mă trezeam eram chiar ud! O dată cu vîrsta, maleficul lichid n-a mai rămas la nivelul acelor determinări primitive, de tip mecanic, prevestind tot apă. A devenit un factor cauzal mai sofisticat, mai subtil. Unul cu tot felul de efecte nefaste chiar în timpul visului. Ca, de exemplu, transpunerea în altcineva şi astfel devenind, pe nedrept, se înţelege, beneficiarul foloaselor şi ponoaselor respectivei persoane. Căci, dacă tot veni vorba, nu mă pot abţine de la întrebarea: ce-mi trebuia mie să fiu Dimoftache D. Dimoftache?!

Ciuda ce-l cuprinse îl făcu şi mai neputincios. Iar el începu a-şi trăi hulpav şi cu nesaţ această neputinţă, gă- sindu-şi satisfacţia în modul ingenios de-a fi urnilit. Deşi pielea lui Dimoftache D. Dimoftache nu-i convenea sub raport estetic, prezenta două avantaje: fiindu-i prea strîmtă, îi ştergea cearcănele ce le avea, şi, totodată, îl ţinea mai **ţeapăn şi mai drept, ceea ce putea să facă impresie. Şi apoi mai era un fapt ce-l atrăgea irezistibil spre noua lui condiţie. Pe măsură ce se privea, descoperea alături şi o altă fimlă. Era o alcătuite feminină din real şi ireal, cu forme luminiscente ce bucurau ochii şi altele clarobscure ce iuţeau alergarea sîngelui, cu gesturi fluide ca mîngîierea însăşi, cu privirea ■— o blîndă dogoare iar glasul — suspin de cristale filtrat prin mătăsuri.**

— **Lasă-mă să cînt o romanţă de dragoste, — şopti fe~ cioara alcătuită din aparenţe mai ispititoare ca realitatea Ţie să-ţi cînt, pentru că numai tu ştii toate datele vieţii mele: cînd m-am născut şi unde; cine mi-au fost părinţii, unchii, mătuşile; cîte kilograme aveam la paisprezece ani, cîte la douăzeci, cîte la treizeci! Deşi nu m-ai văzut niciodată şi nu**

mă cunoşti! Dar eu îţi sînt recunoscătoare şi mă prezint, lată şerpii dorinţelor mele cum pot încolăci un bărbat, şi ce sînt în stare să-i facă! Iată sînii mei ca două cuibare rotunde pentru porumbei; buzele mele ca jumătăţile de piersică date în pîrg; ochii mei ca viorelele sub aşternut de rouă; sufletul meu ca fuiorul miresmelor de tei sălăşluind in aer!. ..

Era traversat de emoţii şi îndrăgostit pînă la străvezime. Plănuia să-i glorifice frumuseţea în cuvinte alese, aşezate în fraze ca mărgelele pe aţă, cînd o voce străină, folosindu-se de gura şi de limba lui, răbufni imperativă şi oficială:

—• Care ţi-e numărul dosarului, dragostea mea?

— Eu sînt propriul meu dosar, iubitule. Priveşte-mă! Pipăie-mă filă de filă pînă la declaraţia inimii şi o să te convingi!

— Nu se poate! Trebuie să ai un dosar!

— Sînt propriul meu dosar, crede-mă. Vino şi mă citeşte şi vei avea dovada!

— Exclus! Ori ai dosar şi atunci exişti, ori, dacă nu ai dosar

— Scoate-mă din colivia neîncrederii şi-ţi voi fi recunoscătoare, ca un izvor răcoros ce se dăruie buzelor însetate.

— Ce mărturie poţi depune în favoarea ta?

— Pe tine! Tu eşti cea mai fidelă mărturie a existenţei mele. Nu-ţi aminteşti? ... Pasărea roşie ca o flacără însufleţită pe palmele vîntului; săgeata despicînd coviltirul înalt al cerului; floarea de mac la subsuoara albăstrimii caste, acolo, sus, în rosturile zilei?!

... Liniştea ca un murmur de stup în amurg... logodna sîngelui cu trupul Vezi, iubitule, că exist?

— Logodna sîngelui cu trupul, pînă clorul devin.' Iimț.i şi se învrăbiază şi zboară. . . .

— în sfîrşit, iubitule, au fost rupte zăbrelele Iiuluk.lii. De acum voi exista şi pentru tine, nu-i aşa?

Este nerăbdător să răspundă afirmativ. Cuvîntui „da“ îi rămîne însă în gît ca un ghemotoc. în schimb, rosteşte din nou vorbe străine:

— Poate în amintirea mea existi, dar, în realitate, nul Eşti doar o părere. O rătăcire. O stafie, ca să nu spun o abatere. Eu am un dosar, înţelegi? Un document care mă dovedeşte! Toţi oamenii există pentru că au dosare. Celor care se nasc, le sînt pregătite dosarele: albe, numerotate, înseriate, clasificate, parafate. Ele îi aşteaptă nerăbdătoare să le dea viaţă, să le confirme existenţa, să le consemneze iubirea, bucuria, certitudinea, îndoiala, durerea şi moartea!

— Şi, mai ales, ierarhia, nu? De ce nu-ţi duci gîndurile pînă la capăt? De ce nu recunoşti adevărata menire a acelor instrumente ciu intrare prin efracţie în sufletele altora?!

Spunînd aceasta, alcătuirea feminină se învolbură, fă- cînd vizibilă senzaţia sa de dispreţ.

— Da, îşi auzi el propria voce, precipitată, febrilă. Tocmai în asta constă forta lor demiurgică! Pentru că aceste minunate fiinţe de hîrtie sînt ele însele cauza oamenilor; albia sacră în care intră materia primă a trupului lor pentru a fi modelată şi a primi spiritul desăvîrşirii prin ordine!

Ea clipeşte din ochi. Privirea-i emană sclipete generate de gînduri ascunse. Cu zîmbet răutăcios pe buze, întreabă:

— Cum doreşti ordinea, iubitul meu, de sus în jos, sau invers?

— Ordinea ierarhică este singura viabilă! Ea ne arată lupta, dezvoltarea, progresul! ... Ce s-ar face omenirea fără treptele pe care să urce din beznă spre lumină, de la maimuţă la om, de la copil la matur, de la subaltern la şef, de la şeful de gradul I la şeful de gradul II, de la pînă la, şi-apoi la, la, la, la la la, la la la ...

— Admirabil, iubitule, admirabil! Ce voce, ce timbru, ce trăire! Tenor?

Nu, nu, ceva mai modest, chiar mult mai modest: subinspector la subserviciul cadre din subdirecția personal. Dar sînt hotărît să lupt. Să avansez! Eu ştiu pe de rost numerele dosarelor, mersul trenurilor, cartea de telefoane, anunțurile de la mica publicitate. Şi pe mine mă iubeşte tovarăşul Tomcscu! Iți spun chiar un secret de serviciu: dumnealui personal mi-a citit dosarul!

— Da? Mă bucur! Dar ierarhia, iubitule, ierarhia are dosar?

— Cum o să aibă? Ierarhia nu este om. Ierarhia este aşa . .. Ca zborul păsării, ca sunetul muzicii, ca aburul vinului. Ierarhia, ți-am spus doar, este ordinea dosarelor, ființa ființelor!

— Şi-atunci, de ce-mi ceri mie dosarul? întrebă ea cu severitate. Nu-ți dai seama cine sînt eu?

— Dacă nu ai dosar, nu eşti nimic. Eşti, cel mult, o închipuire, o rătăcire de moment.

Alcătuirea feminină rîde. Clinchete de cristal, reverberații de flaute în surdină, cădere de frunze la geamuri, îl fixează cu o privire superioară şi-i spune:

— Eu sînt ierarhia, iubitule! Ordinea ierarhică, scara dorințelor!

Cu un gest de suverană îşi smulge mantia de purpură de pe umeri. Trupul ei dezgolit face dintr-o dată aerul mai curat şi cuprins de-o plăcută vibrație.

— Priveşte şi cugetă — strigă ea, mîndră şi ademenitoare.

O priveşte tîmp. Din ascunzişurile ființei sale admirația iese la suprafață aidoma bulelor de aer din apa unui lac adormit.

— O-o-o-o-o! A-a-a-a-a!

Ea îl mustră într-un fel curtenitor cu privirea catifelată şi verzuie şi-i spune:

■— Vai, vai, vai, ce greşeală copilărească. De ce nu eşti atent? încă o dată!

Concentrat la maximum şi entuziast pînă la uitarea de sine, reia:

— Aaa, Eee, Iii, Ooo, Uuu, îîî, Ăăă! . . . .

Consternat că a epuizat gama notelor de admirație, spune:

— Aici e toată ierarhia?!

— Toată! Aici este ierarhia întreagă, de la, pînă la, şi chiar de acolo în sus spre la la la. la la la, la la la! .. .

Alcătuirea feminină exprima acum o chemare irezistibilă. El simți cum rugurile nerăbdării sale iau foc. Cu glas pîrjolit de dorință, strigă:

— O, maică a vînturilor şi furtunilor, a fulgerului şi trăsnetului, a ploilor şi zăpezilor, ajută-mă să traversez deşertul opreliştilor morale! Clătinați-vă, munți de dosare, ru- peți-vă, ghețari ai filelor de hîrtie! Ieşiți-vă din fire, nervii mei moleşiți, fierbeți în căldarea sufletelor, voi, s< n111■ k-i■ I■ <, mugiți ca cerbii şi taurii, dorințele mele!

Alergă spre ea împins de resorturi misterioase. Dar, <lii|>,i

primii paşi, podeaua pe care începuse să alerge se înclin,i, pereţii dispărură şi fu nevoit să urce pe povîrnişul de sein - dură alunecoasă. Se lăsă în coate şi genunchi, încercă sa M- tîraseă, îşi înfipse unghiile degetelor de la mîini şi picioare' în seîndura vicleană.

Pielea lui Dimoftache D. Dimoftache devenise zgîriată şi j ulită ca o hartă pe care cineva şi-a propus să deseneze cele mai ciudate şi necunoscute forme do relief. Ei, în fond, am pielea asta doar în custodie, reflectă Lae Panţîru, dar, sub ea. .. Roţulele genunchilor îi dădeau senzaţia unor dureri ascuţite ca nişte ţipete, şalele il dureau adînc şi înfundat, în piept îşi auzea nişte bubuituri surde înteţindu-se.

Alcătuirea feerică profilată pe orizont pare a-i întinde
0 mînă, ceea ce îl făcu să-şi învingă durerea şi, învăluit în sudoare, dorinţă şi teamă, să continue amăgitoarea urcare. Dar, iată, leoarcă de transpiraţie, roasă de coatele, genunchii şi unghiile sale, seîndura deveni rumeguş, iar rumeguşul, nisip. Rămase pe panta unei coline, într-un pustiu fără margini şi nume. Vîntul fierbinte îl biciui adînc, aruneînd asupra lui alicele usturătoare ale nisipului. Pasul
1 se încălecă peste pas, picioarele i se îngropară tot mai adînc, mersul său îi fu identic cu imaginea deznădejdii. Caută un gînd de ajutor dar fîntina nîndirii e secată, strigă, şi în locul cuvintelor curge nisip. Singur văzul — funie invizibilă, cu ancora dorinţei la capăt, este cel pe care se caţără.

Pe nesimţite, şuieratul vîntului esto acoperit de clinchetele de clopoţei ale rîsului ei, nisipul devine pulbere răcoritoare, iar preajma încărcată de miresme.

Lae Panţîru se răsuceşte în pat. Spaima şi chinurile prin care trecuse erau pe cale să-i trezească. Vede chiar, cîteva clipe, cum încearcă să se ridice somnul din trupul lui ca un nor de vrăbii de pe un lan mohorît de cînepă. Tocmai acum, cînd a ajuns? Acum, cînd misterioasa alcătuire feminină spre care năzuise atît de mult, devine tot mai asemănătoare cu Zizi, tot mai concretă şi palpabilă? Nicidecum! îşi impune el voinţa, şi, cu deplină satisfacţie vede iarăşi cum acel nor de vrăbii ale somnului se lasă domol în lanul copt şi prăfos.

Deocamdată zace prăbuşit de oboseală, dar e fericit că se află la picioarele ei. Se pregăteşte de o îmbrăţişare, care să fie o adevărată sărbătoare a simţurilor. încet, cu sufletul catifelat de nobile sentimente, dar şi aspru de autoritatea indispensabilă de mascul, ridică ochii. Ii ridică şi.. . se cutremură! La nici trei palme distanţă îl întîmpină două bombeuri de ghete perfect lustruite, ca două boturi de mopşi, înaintea marilor concursuri canine.

— Luaţi-1! aude ordinul scurt şi de rezonanţă metalică?

Braţe străine, nevăzute pînă atunci, îl înşfacă şi îl tî-
răsc spre un cazan din care ies aburi de culorile curcubeului.

— Spălaţi-1!

E aruncat în cazan, întors pe o parte şi alta cu nişte bîte lungi,

frccat cu perii de rădăcini, săpunit, iar întors şi frecat, iar apoi aruncat afară o dată cu apa.

—■ Aerisiți-l! se aude la fel de laconică şi severă comanda.

Jeturi puternice de aer sînt îndreptate spre el din toate părțile. Forța lor îl ridică mereu şi-i răsucește ca pe o grămăjoară de buruieni uscate, lăsîndu-l tot de atîtea ori să cadă pleoştit la pămînt.

în sfîrşit, înfăşurat într-un cearşaf şi botit într-o plecăciune obligatorie, este depus lîngă cele două bombeuri da ghete, mai înrăite în asemănarea lor cu boturile cîineşti.

— Numele dumitale?

— Dimoftache!

— Prenumele dumneavoastră?

— Dimoftache!

— Funcția dumneavoastră?

—■ Dimoftache!

— Dimoftache, unde?

— Dimoftache la subbiroul personal al subdirecției cadre din subramura muncii la domiciliu.

Un miros înțepător amintind de arderea mocniță a uno» substanțe din familia bitumului îl obligă să-şi ridice privirea.

— Recunoşti? se aude întrebarea şi, o dată cu ea, o pală de fum negru ieşi pe gura vorbitorului, acoperindu-i fața.

— Da. Recunosc şi declar în scris, dacă-i nevoie, că dorm !

Dovedise un act de curaj împins pînă la imprudență. **Ii** regretă, dar nu avu timp de remuşcări pentru că auzi şi văzu un fornăit fumegos — indiciu al supunerii la noi încercări.

— Şi ce faci tu cînd dormi, Dimoftache? Ce faci?

Mă priveşte. Somnul e o casă particulară cu uşii® închise. Nimeni n-are voie să intre fără să bată la uşă.**Din rotocoalele de fum iese o mînă la capa Lui cani.i -,u deschide o palmă, în care se aşază o carte deschisa, ca, repede, mîna să se retragă în aceleaşi rotocoale. Sc: aude ci- tindu-se rar, cu dorința sublinierii fiecărui cuvînt.**

„După părerea mea somnul nu mai este de mult. o activitate personală; el aparține societății! în consecința, a dormi este un drept al fiecăruia, dar a spune cum se folosește somnul, ce se face în timpul somnului, cu ce scop se face ceea ce se face, este o datorie …!“

Pauză. Un vînt, sau numai o presimțire de vînt, destramă fumul. Se vede cartea, apoi cartea se lasă încet şi-n spatele ei o față de rozătoare încruntă din sprîncene.

— Şi ce faci tu cînd dormi, ai?

E încercat de un sentiment curios. Corpul i se scurge parcă in pămînt, dar forma lui continuă să se păstreze. Rămîne, astfel, doar un contur înăuntrul căruia nu poate fi sesizat nimic de erdin material, în afară de o cumplită senzație de sete. Să fie vorba de frică? Atenție! Asemenea insinuare trebuie respinsă categoric. A te complace într-o atitudine de acest fel înseamnă.. . . înghiți în sec, nu cumva alt cuvînt compromițător să se facă auzit.

— P ă i…. uneori nici măcar nu dorm. Numai mă învîrt în jurul somnului. . . . Aşa ca un fluture de noapte în jurul lămpii.

— He-he chicoteşte fața de rozătoare, slobozind doi vălătuci de fum mai albastru. Şi ce faci tu, Dimoftache, învîrtindu-te în jurul somnului?

— Suflu! Suflu din toate puterile ca să nu se stingă somnul. Suflu, să-i întrețin elanul!

— Da? Şi ce sufli tu, Dimoftache?

— Aer! Numai aer curat, fără nici un amestec. Fără nici o suspiciune.

îl priveşte ironic. întinde o mînă, ia cartea, o desface cu gesturi ceremonioase şi citeşte:

— După părerea mea acrul este şi rămîne sursă şi condiție a existenței generale. De accea se impune creşterea cantității de aer, concomitent cu folosirea lui cît mai responsabilă, cît mai eficientă şi, în toate cazurile, numai sub strictă supraveghere.

închide cartea şi-i fixează cu privirea tăioasă, întrebătoare.

Eu nu suflam în somn fără rost, se grăbeşte el să-i explice. Eu aveam temeiuri foarte serioase: hrăneam somnul ca să producă vise! Deci, făceam o oarecare cheltuială de aer, nu zic ba, dar întreţineam cu el un somn rentabil. Trebuie să mă credeţi ce vă spun pentru că eu sînt un element serios, harnic, disciplinat, devotat, modest, critic şi autocritic....

Faţa de rozătoare zîmbeşte prestigios. Din ochii săi scapără autoritate, iar din gură i se înalţă o şuviţă continuă de fum, semn că înăuntru se pregăteşte ceva.

Lae Panţîru este confruntat cu acelaşi sentiment curios, la care se mai adaugă noi nuanţe. Acum se vede pe sine din afara sa şi se contemplă minuţios. Conturul propriului trup nici nu mai dă aparenţa că ar conţine ceva. Este, pur şi simplu, o piele ponosită, un fel de pungă inutilă. Să fie asta reprezentarea disperării? Aoleu! Iar defetism?

—■ Sînt sincer şi devotat! se aude el strigînd. Priviţi-mi sufletul, vă rog, şi o să vedeţi!

O agitaţie febrilă se iscă în pielea cea ponosită cu aspect de pungă inutilă. Pînă la urmă este scos la iveală un pui golaş de pasăre străvezie, ce bate anemic din aripi şi roteşte capul în toate părţile, speriat şi dezorientat, nevoie mare, c-a fost scos cu brutalitate din tainiţele fiinţei şi aruncat într-o lume atît de străină şi inospitalieră.

Faţa de rozătoare rămîne însă neînduplecată. Nici nu observă vietatea ce-i este arătată. Face un semn şi sînt degrabă aduse dosare mari şi groase, ca nişte lăzi. Din ele sînt scoase cu încetineală voită, ca într-un ritual sacru, tot felul de obiecte şi ustensile: ace, cuie, cleşti, foarfeci, frîn- ghii, bice etc. etc. — toate noi şi frumos colorate. Cel cu faţa de rozătoare se arată mulţumit şi aprobă cu bunăvoinţă din cap. Apoi se întoarce spre interlocutor şi, cu un glas liniştit, al cărui ton pare să prevadă fără nici o dificultate întîmplările viitoare, spune:

— Aşadar, dumneavoastră visaţi? Interesant. Foarte interesant! în această situaţie vă rog să vă predaţi visele. Sper că m-aţi auzit bine: Vi-se-le! . . .

Glasul bătrînelului cu faţă de rozătoare devine zdruncinat şi dureros. Eroare! Bufnitura ce-o' aude Lae Panţîru este efectul acustic al propriei sale căderi, ca, de altfel, şi împunsăturile ascuţite dintre coaste. Se trezeşte jos lîngă pat, lac de sudoare, sub lumina jovială a micului candela- bru din tavan, care primise între timp vizita curentului elcctric.

Pe măsură ce se dezmeticeşte, se indignează. Ce porcărie! Doreşte să se urce iarăşi în pat, dar se răzgîndeşte brusc şi precipitat. Şi dacă adoarme iarăşi? O clipă îi fulguie prin minte imaginea teascului sub care urma să fie stors de vise. Mai bine, nu!

Rămase ghemuit acolo jos. Sesiză în cîteva rîndtiri o curgere

domoală, abia clipocită, de apă. Somnul! . .. In stinctul de apărare îi sări de fiecare dată în ajutor. în cele din urmă, undeva în depărtări, se făcu auzit eîntatul viril al cocoşilor. Nu-şi dădea seama dacă acele depărtări sînt în spaţiu, sau în timp. Oricum, cocoşii vesteau zorii, şi ăsta era singurul fapt important.

XIX

Un timp lui Oreste Pricâ i s-a părut că răcoarea e bine venită, că natura chiar, cu toată cosmica detaşare faţă de principiile morale, are, totuşi „slăbiciunile11 ei, iar el se numără printre aceste „curioase preferinţe11. Noaptea, însă tre- cînd cu picioare neauzite, de plută, peste lume, are acum înspre zori trena umedă şi lasă senzaţii neplăcute în toate fiinţele pe care le atinge.

De altfel, doar în pijama fiind, este şi extrem de expus la toate „mofturile“ de cucoană ale nopţii...

Dar, oare, numai la mofturile acesteia? Un nou val de rîsete şi chicote răzbătu dinăutru, mai sadic şi mai batjocoritor parcă. Şi, de unde cu puţin înainte se amăgea în hamacul legănător al iluziei că, vezi, doamne, taman el, Oreste Pricâ, face parte dintre curioasele preferinţe ale naturii, iată, se vede dintr-o dată la dimensiunile reale, pipernicite şi detestabile ale condiţiei sale: un încornorat obligat să aştepte pe terasa de la intrarea propriei case (în ce hal, se înţelege, dar pînă cînd nimeni nu ştie) căci nevastă-sa îşi face de cap (de fapt, pardon, mai ales de fund îşi face dumneaei) cu . . . Dar, zău aşa: cu cine?!

Furie oarbă şi friguroasă îl cuprinde pe Oreste Pricâ din toate părţile. Doar avusese impresia clară că totul s-a terminat, că, în sfîrşit, era înscăunat la locul ce i se cuvenea

— de bărbat respectat şi temut. Ba îşi făcuse şi planul, pe cît de secret, pe atît de diabolic şi tentant, ca daunele sufleteşti pe care i le-a provocat nemiloasa Zizi să le recupereze în totalitate, dacă se va putea chiar cu mici depăşiri, căci un mascul trebuie să-şi facă titlu de glorie din a fi debitor, şi nu creditor.

Da! Animat de asemenea gînduri şi dorinţe zvăpăiate şi-a irosit, în ultima vreme, energia pe diverse treburi, importante, nimic de zis, însă datorită lor a scăpat din vedere **domeniul femeilor (cum îi plăcea să-i numească prin analogie, desigur, cu alte domenii ale vieţii sociale) ca, iată, tocmai de aici să-i vină noi şi insuportabile lovituri.**

De fapt, aşa-i trebuie! De viitor i-a ars? Poftim! De viitor are parte!

Oreste Pricâ avuse întotdeauna talentul dc-a se duce singur de nas. în ultima vreme această deprindere a devenit cît se poate de evidentă, ba, mai mult, chiar s-a cizelat, ajungînd la un rafinament remarcabil. In avîntul său de a-şi perfecţiona virtuţile în cauză era capabil să-şi ascundă pălăria ca să aibă ce căuta, dar s-o facă atît de bine, încît să n-o mai găsească.

Uite, cam aşa au decurs lucrurile şi cu repetatele lui călătorii în viitor. Cîte tentative, atîtea aventuri pline de neprevăzut. Numai ja escapada sentimentală din Mestecăniş dacă se gîndeşte şi, în ciuda cheliei perfecte ce-i onorează ţeasta de mulţi ani, simte pentru moment că are pe cap tot părul din tinereţe, care din cauza emoţiei se face dintr-o dată măciucă. Căci „în domeniul femeilor" n-au lipsit, totuşi, anumite incursiuni, aşa cum Oreste Pricâ se străduieşte cu tot dinadinsul să uite. Adevărul e că după ce a devenit o binemeritată celebritate locală a fost asaltat cu rîvnă de sexul numai în aparenţă slab, iar el n-ar fi putut rămîne cetate inexpugnabilă chiar de ar fi vrut, şi, cu atît mai puţin, în condiţiile cînd singur şi-a deschis poarta şi cu propria-i mînă şi-a coborît podul peste şanţul de apărare, oricum, de mult secătuit.

Din nefericire, dintre cele care au dat asaltul în primele rî'iduri, victoria a revenit doamnei Nineta Paloş — proaspăt divorţată şi altistă cu timbru catifelat în corala „Apassionta", dotată de natură, ocolită în chip fraudulos de şansă şi, tocmai de aceea, hotărîtă cu neînduplecare să-şi ia revanşa de la viaţa prea lipsită de generozitate.

împins înainte de dorinţa sufletului şi tras îndărăt de hăţurile principiilor, Oreste a optat pînă la urmă pentru o formulă pe măsura înţelepciunii sale: să facă un compromis necompromiţător, sau, altfel spus, să se bucure de privilegiul de a fi împreună cu scumpa doamnă, undeva departe de lumea clevetitoare. Şi cum Făgetele morii — locul cel mai la îndemînă din preajma oraşului era şi cel mai rău famat, a optat pentru Mestecăniş — o zonă retrasă, cale de două ceasuri de mers pe jos, ispititoare, însă, prin chiar sihăstria ei.

Totul a debutat conform unui plan meticulos întocmit. Intîlnire clandestină la marginea oraşului (fără alt martor decît rucsacul din spinarea lui, înfundat ou de ln.ile piiel peste

urechi şi exclus deci de-a mai auzi ceva), deel.n.■ (,11 fierbinţi care să le susţină mersul comun şi să le împaitrt distanţa pe din două, apropierea nerăbdătoare de ţin la *.» aşa mai departe ...

Acest „mai departe" însă conţinea în sine embrionul nenorocirii, embrion cu dezvoltare extrem de rapidă. Căci, vai, după ce şi-au ales colina pe care să-şi ridice micul lor cort, după ce el şi-a deşertat povara din spinare şi sufleeîndu-şi mînecile cămăşii s-a apucat cu destoinicie de treabă, ce-i intră tam-nesam în cap, cu refuzul de-a mai ieşi de acolo? Ideea că trebuie să vadă dacă sînt cu adevărat singuri, dacă mai departe nu-i oîndeşte vreun pericol. Şi, în armura curajului inerent oricărui cavaler adevărat, o luă prin cîmpul vizual şi plin de admiraţie al doamnei Nineta Paloş spre un pîlc apropiat de mesteceni.

Se avîntă printre tufişuri unde — piaza rea îl puse, că cine altcineva? — slobozi un „olarioˮ răsunător, convins că face, astfel, o plăcere în plus minunatei însoţitoare. Greu de spus dacă a fost sau nu aşa. Cu siguranţă, însă, că ciudatul strigăt a înfuriat la culme nişte cîini ciobăneşti, care degrabă I-au luat în primire. Nici nu şi-a dat seama cum a ieşit din pîlcul de mesteceni şi-a luat-o la sănătoasa peste păşune. Numai că, în vreme ce el alerga pe două picioare, fiecare dintre urmăritorii săi o făcea pe patru. îngrozit şi disperat, simţind că momentul înfruntării este inevitabil, se întoarse să facă faţă atacului, continuînd, totuşi, să meargă de-a-ndoaselea.

Cîţiva paşi, o povară pe umeri, un zgîlţîit şi lătratul înverşunat al dulăilor fu înlocuit de-o cascadă de chiote, rî- sete şi cînterr».

Viitorul în care intrase fără să vrea îl salvă de furia dinilor şi-i aruncă într-o mulţime jovială aşezată pe acelaşi tăpşan cu iarbă grasă şi fragedă, dar într-un stadiu înaintat al unei petreceri dezlănţuite. Privind în jur, nu se putu abţine si nu remarce cîtă catastrofală diferenţă între ceea ce preconizase el pe muntele Cumpătul şi-o asemenea întîlnire, pur ocazională, probabil desuetă, dacă nu chiar meschină prin Telul ei de organizare.

Feţe anonime îi zîmbeau cu căldură şi amabilitate, pe .•înd unii cunoscuţi se întorceau tacticos într-o dungă, pre- ! Icîndu-se a nu-l observa. Rătăci, astfel, o bună bucată de ' rome printre concitadini, cercetă în repetate rînduri cu privirea o imensă şi impozantă umbrelă de soare ancorată pe ■ Teasta dealului şi profilată pe cerul senin ca o paraşută miraculoasă ce continua să rămînă larg desfăşurată în aer, cînd atenţia îi fu atrasă de un grup aflat în contrast cu toate celelalte. Deşi foarte cald, sub soarele torid, indivizii acelui grup purtau pe ci pelerine de nylon viu colorate, lungi pînă la pămînt şi largi cît pentru două persoane.

„Costume de protecţie!11 aprecie el, amintindu-şi de repetatele sublinieri auzite la nişte cursuri de apărare locală antiaeriană, cum că imperialismul n-are somn şi odihnă, că războiul rece se poate uşor încălzi şi, din pricina asta, paza bună trece primejdia'rea. Curios din fire, n-a rezistat tentaţiei şi s-a apropiat. în mijlocul grupului, un individ ascuns total sub gluga de nylon, se agita zor-nevoie mare, ţinea un discurs patetic despre viitorul veşmintelor universale descoperite de el, pentru a încheia cu îndemnuri la acţiune concretă şi imediată: „Nici o zi din cele

şapte / Fără a purta în spate / Pelerina lui Stamate!“.

Susţinătorii se străduiau, la rîndul lor, să exprime prin gesturi fericirea de-a fi posesorii unui asemenea produs, reuşind, însă, numai în parte, pentru că, atunci cînd îşi scoteau capetele de sub glugile prea mari, zîmbetul lor se împotmolea în năduşeală şi trăda involuntar o vagă senzaţie de sufocare.

„Ce-ai zice, vere, de un cămăşoi de ista?“

„Eu? Hm . .. Mai că I-aş cumpăra, dacă mi I-ar vinde pe cela gălbior, cu doamna dinăuntru cu tot! “

Cei doi din dreapta lui Oreste Prică îşi deteră coate cu subînţeles, înainte de-a porni mai departe, sporovăind de ale lor. Abia atunci sesiză şi el că de sub o glugă ieşeau afară fluturînd cîţiva cîrlionţi blonzi, păstrîndu-şi intacte acele superbe, bine cunoscute şi inconfundabile bucle naturale..

Tresări şi încremeni locului. Ezită între a accepta cu mintea ceea ce vede cu ochiul, apoi, trebui să recunoască adevărul că se găseşte expus unui pericol iminent, că dintr-o clipă în alta nevastă-sa s-ar putea descoperi şi, astfel, ar da cu ochii de el. Făcu o piruetă de atlet şi, pîş-pîş, se îndepărtă cît mai repede cu putinţă, cu capul bine pitit între umeri. Abia cînd apreciе că s-a distanţat corespunzător, îşi permise să se enerveze pe măsura clocotului ce-l frămînta înăuntru. Ce caută ea aici? Cine a atras-o în toată comedia aia? Cum de nu-i este ruşine să-i tîrască numele Prică într-o asemenea?...

Dar, de fapt, nimerise într-un viitor apropiat, sau într- unul îndepărtat? Şi-apoi, de unde ştie el că Zizi îi mai poartă numele? Doar din prezent şi pînă aici s-au putut întîmpla. multe, chiar foarte multe! Şi nici n-ar fi de mirare să se fi întâmplat, de cumva a continuat şi el pe calea pe ca re o apucase. Că repede a putut deveni un stricat! Şi-apoi, ci’ să facă, biata femeie?! Nu era normal să-şi ia cîmpii? Să-şi facă de cap? Păi, cum adică? Să-ndure arşiţă sub pelerină de nylon în loc să se bucure de o umbră răcoroasă şi o mînă ocrotitoare? De vreme ce o face, înseamnă că n-a avut încotro!

Simţi cum îi creşte părul pe ţeastă. Des şi viguros, într- un proces rapid de dezvoltare. Nu să-i rămînă, însă. Ci numai cît să i se facă măciucă ■— adi’ă o teribilă adunare şi condensare în coadă sîrmoasă, ridicată din creştet şi cu smoc învîrtejit la capăt — ca, îndată, să dispară toată acea alcătuire de-o clipă, redînd simţului tactil bine cunoscuta chelie, tăbăcită, transpirată şi neverosimil de rece, de parcă sub ea s-ar freca unul de altul curenţi de gheaţă. Era semnalul de alarmă că nervii încep să-i cedeze şi forţele oculte ale hazardului, situate dincolo de puterea şi voinţa sa, I-ar putea lua în stăpînire.

Dar Nineta Paloş? O fiinţă atît de sensibilă, delicată şi înţelegătoare lăsată pradă singurătăţii! . . .

Din starea sufletească în care se găsea, privi iarăşi tăpşanul, pînă sus la creasta peste care domnea veselă, suverană şi indiferentă, imensa umbrelă de soare — să juri că-i fixată cu niscaiva cuie de tavanul translucid al cerului — dar făcu abstracţie de ea, ca şi de prezenţa mulţimii. în schimb, se lăsă în voia imaginaţiei pînă i se năzări un talmeş balmeş de nori

aruncați din ponoarele cerului, un vînt cu țiuit de sirenă cosmică, însoțit de tunetele și fulgerele de rigoare, ca în spăimosul tablou al naturii dezlănțuite, chiar acolo unde se lăfăia idilica umbrelă de soare, o ființă fragilă și părăsită să alerge dintr-o parte în alta speriată, să suspine cu teamă și să lăcrimeze cu disperare.

Sînt nu numai un stricat moral, ci și defectat sufletește! se blamă Oreste cu toată ura de care era în stare să și-o reverse asupră-și. Pentru un bărbat, dacă vrea, totuși, să salveze puțina onoare rămasă probabil în ascunzătorile personalității sale ca fărîmele de tutun prin cutele unei pungi, cavalerismul nu-i doar un moft, o emblemă de pus la butonieră, ci o condiție obligatorie și imperativă, indiferent cu ce consecințe se duce ea la îndeplinire. Deci, la datorie!

Astfel, înarmat cu convingerea necesară, luă inițiativa de-a reveni imediat și cu orice preț în timpul prezent, acolo unde lipsa lui îndelungată provoca deja atîta deznădejde. Se retrase la marginea mulțimii și, adunîndu-și puterile, încercă să forțeze **întoarcerea,** după procedeul ce-i devenise familiar. Ghinion, însă. Timpul, mai încăpățînat ca ușa fără chei potrivite, refuza orice crăpătură, fie ea cît de strimtă, prin care să poată intra. Tentativele repetate se soldară cu tot atîtea eșecuri. Izbindu-se cu umărul, cu spatele și cu ceafa de ceea ce el știa că trebuie să fie nevăzută, dar densa materie a timpului, uneori nimerea de-a dreptul în gol, cădea și se rostogolea de-a berbeleacul, alteori se lovea zdravăn, ca de un zid colțuros și era aruncat cît colo, spre hazul nestăvilit al unei adunături de copii, care, descoperind un nenea beat turtă și pus pe șotii, îl susțineau cu urale și-i aplaudau frenetic fiecare nouă încercare.

Cînd, în sfîrșit, nimeri strunga potrivită, dovadă că tenacitatea și răbdarea înving pînă la urmă nesansa și împotrivirea destinului, se trezi într-o liniște serafică, îmbibată cu mireasmă de cimbru de cîmp.

Bine că-i ziua tot pașnică și senină, se arătă el satisfăcut, dar numai la judecata superficială asupra situației, dîndu-și îndată seama că, de fapt, pentru o femeie sensibilă, delicată și romantică, plictiseala poate fi chiar mai nocivă decît spaima de furtună, care, la urma urmei, are farmecul și măreția ei.

Cu inima strînsă de emoție și scuzele pe limbă se îndreptă spre locul unde, cu cîteva ore înainte, abandonase ridicarea cortului.

Dar, asta ce-o fi? Zdrelit și obosit se opri, pe cît de curios, pe atît de nedumerit. Să fie din cauza transpirației, care, curgîndu-i de pe frunte îi ajungea în ochi și-i rupea vederea? Totuși, ceea ce deslușea părea o pasăre mare și neagră, după toate aparențele o gaie cu aripile desfășurate* pe punctul de a se năpusti peste pradă.

Te pomenești c-o atacă! gîndi el și se minună de salturile ce era în stare să le facă tot mai la deal pe povîr- nișul abrupt. Salturi grozave și spectaculoase, dar curmate subit. Pentru că iluzia se destrămă și realitatea îl în- tîmpina acum cu o bîtă viguroasă și lustruită, implîntată zdravăn în pămînt, în vîrful căreia se odihnea o pălărie mătăhăloasă cu borurile largi și clăpăuge.

„E cald, e foarte cald aici, e sufocant!“ — încercă Ni- neta Paloș să se justifice în vreme ce, îmbujorată la față, se grăbea să-și tragă veșmintele sumare măcar peste partea cea mai frapantă a goliciunii.

„D’apoi, asta trebuie s-o recunoască și domnu’ că-i așa!* grăi apăsat și tărăgănat ciobanul, trăgîndu-se deoparte și lăsînd-o singură pe bunda mițoasă și mototolită.

Oreste Pricã s-a strãduit din rãsputeri sã uite nefe- sricita aventurã şi, pentru asta, refuza cu încãpãţânare sã. ereadă cã ea s-a întîmplat aievea.

De altfel, despre alte incursiuni, nu-i era cu nimic mai penibil să-şi amintească. Atît doar că ele nu zgîndăreau la rădăcina orgoliului său de bărbat, şi, din acest punct de vedere erau, parcă, mai suportabile. Odată, bunăoară, nimerise într-un tren de călători, la clasa întîi, între două venerabile persoane. Nici nu-şi dădu prea bine seama unde se află, cînd auzi în uşa compartimentului:

„Pregătiţi biletele pentru control!“.

Ce a urmat... Că necazurile se trag, uneori, unele pe altele de coadă, mai cu abilitate de cum o fac pisicile cînd le apucă joaca. După ce a fost debarcat în proxima gară, trebuia să se întoarcă totuşi, acasă. Drept pentru care fu obligat să se urce în alt tren, deşi, cum ieşise la acea plimbare în viitor fără haina în care-şi ţinea portmoneul, n-avea la el nici un chior. îngrozit de ce putea să i se întîmple iarăşi, călători tot timpul în toaleta vagonului» pe care o închise cu atîta grijă pe dinăuntru, că, în cele iin urmă, au fost nevoiţi să spargă uşa pentru a-l scoate- îfară.

„întocmiţi-i constatare de traducere în judecată!“ ordonă noul şef al gării din capitala raionului, unde măcar avuse şansa să fie de astă dată debarcat.

„Numele şi prenumele dumneavoastră?!“

După această întrebare, miliţianul, care tocmai i-o pusese, trebuie c-o fi rămas cu ochii holbaţi şi cît pe ce să-i cadă în gura căscată de uimire, cînd o fi constatat că individul smerit pe care-l avusese în faţă, s-a evaporat. Căci» un simplu pas făcu îndărăt şi norocul de ultimă oră îl readuse în prezent, pe acelaşi peron aproape pustiu. Vechiul şef al gării (ah, bietul, dacă ar şti ce hahaleră ne- cioplită îi va lua locul după pensionare!) îl recunoscu îndată şi-i salută respectuos cu mîna la cozorocul chipiului.

„Se vede cît de colo, domnule Oreste, că sînteţi încă tînăr, energic şi sănătos tun, dacă vă plimbaţi doar în cămaşă la o oră atît de tîrzie.“

Cu toate păţaniile prin care trecuse, nu rezista ticălosului imbold interior de a devansa timpul şi-a iscodi viitorul. Exact aşa se întîmplaseră lucrurile şi aseară, intrase în pijamaua cea nouă şi se lungise în pat cu cele mai paşnice gînduri. Chemă cu insistenţă somnul şi, pentru ademenirea lui, evocă tot ce credea că este mai captivant: scene dragi din copilărie şi adolescenţă, aventuri,

pe cît de imaginare, pe atît de extraordinare al căror erou se făcea că este tocmai el, virtuale mulțimi ce-l aclamau şi adulau din motive insuficient cunoscute, sau, poate, chiar inexistente, dar asta n-avea nici o importanță, presupuse femei ce se perindau prin fața lui cu simțurile-n dogoare. Toate se înfiripau cu uşurință,, veneau şi-i traversau gîn- durile, carnea şi sîngele, lăsînd în urma lor o melancolie molatecă şi dulceagă; numai somnul îi dădea ocol ca o vulpe prefăcută şi vicleană, se apropia de mai-mai că-i simțea botul umed şi cald pe piele, ca, deodată, țuşti, s-o zbughească şi să se piardă în golurile întunecate ale nimicului.

N-ar strica să iau nițel aer proaspăt, îşi propuse el, după zadarnicele încercări de-a prinde vietatea somnului în capcană. De fapt, îşi punea iarăşi în practică subtilul talent de-a se duce pe sine de nas, ştiind prea bine de ce căuta motive aparent fireşti pentru a ieşi în curte.

La început nu şi-a dat cîtuşi do puțin seama că a ajuns dincolo de ținta propusă, în ceea ce s-ar cuveni să se numească un viitor al viitorului. Uşurința cu care se mişca, dificultatea de-a rămîne locului şi sentimentul unei interesante inconsistențe, senzația c-ar avea o existență rarefiată, îl conduseră, însă, spre o idee cumplită; o idee pe care mai mult o intuia decît o putea formula ca atare, de aceea o întîmpină doar cu întrebarea sugrumată de emoție:

„Vai, vai, de ce toate acestea, de ce?“

„Pentru că tu, cel care ai răzbit pînă aici, nu eşti decît umbra ta!“

Glasul ce-l auzea dezvăluia o competență şi-o autoritate care excludeau deopotrivă echivocul.

„Dar eu, cel adevărat, eu, unde sînt?“ întrebă el cutremurat din toate părțile de propria absență.

„Dincolo!" răspunse glasul pe tonul cel mai firesc din lume.

Acest „dincolo" trebuia neapărat „să fi fost". Prin urmare, ar fi normal să mi-l amintesc. Ia să-mi pun mintea Ia contribuție!

încercarea de a se concentra era similară cu un gen de strepezeală de dinți, în lipsa dinților. Se sforță pînă îl luă în stăpînire o crispare plină de furnicături. Acu sînt traversat de un gînd, socoti el fericit şi nu prea, căci înlăuntrul său rarefiat se trezi pipăit impudic de o bănuială cu o infinitate de degete. Iar rezultatul imediat — o senzație tot mai acută de sete, pînă cînd întinderea ce-l reprezenta deveni aidoma unei frunze imense şi uscate, care începu să se zbîrcească şi să crape, apoi să se macine într-un .'.Iml. mărunt şi amărui ca tristețea.

„Şi cum pot eu vedea ce-i dincolo?*4

întrebarea n-o puse atît pentru eventualul ei răspuns, pe care, de altfel, nu-l aştepta decît negativ, ci din dorința chinuitoare de-a depune în fața cuiva mărturie că, totuşi,, totuşi, există, că nu-i doar o aparență, o amăgire şi-o pierdere.

„Foarte simplu“, veni răspunsul cu asemenea promptitudine, că, spre nesansa lui, tresări surprins şi speriat, gest imprudent, ce-l ridică într-un spațiu echivoc vidat de orice gravitație. Abia glasul calm, de-o siguranță senină şi indiferentă, lovindu-l din toate părțile, îl făcu să-şi recapete un vag sentiment al ființării, un sentiment identic în fapt propriului său auz.

„Este destul să tragi perdeaua şi să privești!“

înfrigurat şi grăbit, orbecăi la stînga şi la dreapta sa,, deasupra şi dedesubt. Deodată simți că atinge ceva sunător şi fără corporalitate. Insistă. Vibrații violente şi melancolice, dangăte letargice de clopote visătoare, filtrate prin mătasea amurgului... A, timpul trecut, asemeni unei perdele între cel care am fost şi cel care sînt! — se minună el şi propria lui minunare corespundea unui sunet de cristal trezit pe neaşteptate din somn.

Un halou luminos se făcu, şi acolo se redescoperi pe sine, văzut oarecum oblic, de sus în jos, şi din cauza asta, probabil, cu ştiutele lui defecte fizice mult mai evidente. Privindu-se, astfel, nu se putu abține să nu remarce: „Şt cînd te gîndeşti că o viață întreagă m-am crezut supor- tabil“.

îl cuprinse o milă spontană pentru toți cei care au avut nesansa de-a-i trăi în preajmă, şi nu în ultimul rînd pentru sine însuşi — o milă ce i-a dospit adînc şi secret în suflet ca, deodată, să se reverse, consistentă şi alunecoasă, asemeni mîlului îndelung toropit de ape stătute. Şi abia aşa, înduplecat de mila față de cel care a fost, avu puterea şi răbdarea să privească şi să asculte.

„Ideea că fiecare om e o valiză închisă nici nu-i o idee aşa de spectaculoasă şi originală, cum vreți s-o acreditați. Dincolo de faptul că-i vorba de o valiză de recrut! De ce condiționarea asta absurdă?!“

Mirarea şi indignarea îi afectau, în egală măsură, figura. Celălalt, însă, nu părea cîtuşi de puțin tulburat.

r

„Mai întîi, să subliniez încă o dată că ideea nu-mi aparține. N-o spun ca să mă distanțez de ea, ci, dimpotrivă:•să-i pot dovedi temeiul. Fiecare om — o valiză de recrut? Ei, da! Pentru că o valiză de recrut este primitivă, solidă şi durabilă. E, de obicei, păstrată din tată în fiu, înțesată de semnele cele mai diverse scrijelate pe ea de puzderia intîmplărilor. Ea are ceva din brutalitatea implacabilă a destinului şi din intimitatea mereu preaepătă şi neprevăzută a sufletului. Ea semnifică omul pînă la identificarea cu el, şi-a spune despre om că-i o valiză de recrut înseamnă a-i fi găsit corespondența optimă în lumea materială, pentru a-i putea, astfel, pătrunde tainele mai departe. Se adună valizele de recruți de pretutindeni, la imperativul datoriei, mai necruțător ca un blestem. Le vezi tîrîndu-se anevoios pe străzi, adunate în piețe, bulucite alandala prin gări, îngrămădite pînă la refuz în tren. Toate laolaltă şi fiecare de una singură. Mai imaginează-ți că în lungile lor călătorii, lucrurile şi merindea pusă cu dragoste şi dăruire înăuntru se învechesc, că, uneori, dacă ațintești urechea la peretele lor de seîndură, poți auzi chițcăitul de sadică bucurie al rozătoarelor . . .

„Să cred, oare, că cine a zămislit ideea de care-mi vorbiți auzea şi în el chițăit de şoareci?14

„Desigur, nu. Dar gîndurile şi dorurile şi aleanul de ce nu le-ar fi auzit cum îi rod sufletul? Şi-apoi, află de la mine că individul în cauză nici nu punea preț deosebit pe ceea ce vedea şi auzea, pentru că el avea darul de-a mirosi cuvintele şi-a le deosebi pe cele false de cele adevărate, după miros.41

Oreste Prică-umbra frunzări a surprindere. Niciodată pînă atunci n-a avut prilejul să se vadă pe sine cel udevărat, într-o uitare mai senină, cu ochii holbați şi gura «căscată, ca acuma. Pe baza imaginii indubitabile trebuia, iată, să recunoască faptul că atitudinea de gură-cască îl prindea cel mai bine. şi să se admonesteze pînă aproape de invectivă pentru grava eroare că n-a adoptat-o ca atitudine general-valabilă şi reprezentativă, ca mod obişnuit de-a fi.

„Cum adică, să le miroasă?44 se făcu auzită într-un tîrziu întrebarea şi o dată cu ea sugestiva imagine de gură- cască se prăbuşi, Oreste Prică-umbra fiind obligat să constate iarăşi întoarcerea sa la aceeaşi expresie anodină, de față ruinată într-o meditație fără obiect, de mutră pe cît de searbădă şi comună, pe atît de insuportabilă.

r

„Așa cum zisei! Să le miroasă, pur și simplu. Pentru că — susținea el — gîndurile umblă, uneori, în cuvintele lor, iar, alteori, călătoresc în travesti. De aceea se poate în- tîmpla ca una să se spună, alta să se creadă și cu lutul altceva să se facă! Dar, dacă ai nas... Ehei, marc luciu nasul în ziua de azi! ... Ah, dulăul meu drag și vijțiims și focos, s-ar putea să te dezmierde uneori nevasta și Iu să crezi, să nu-ți mai încapi în piele de mîndrie, ba chiar să regreți sincer că nu ești un patruped autentic, să i te așezi supus la picioare. Dar, dacă ai harul providențial al mirosului ai putea constata că din spusele ei se degajă doar iz de javră ținută afară în ploaie și ninsoare, alungată de la porți și obligată să înnopteze în bălăriile prăfoase ale maidanelor. Îl cunoști pe șeful meu? Da? Ala bărbat! Ala caracter! Curajos, drept, semeț și demn în toate, ca bradul. Deștept ca o mașină de calculat. Bun și generos ca o ... Dacă te pricepi doar să asculți, aceste vorbe te-ar putea încînta. Dacă le deprinzi, însă, și tîlcul adevărat, tîlcul ascuns dedesubtul sunetelor, s-ar putea să constați că bradul invocat cu atîta sîrguință miroase de la o poștă a salcie căprească, iar mașina de calculat nu-i decît o grămăjoară de bile ... Căci, cuvintele sînt fie naive și prostuțe, fie perverse și viclene. Oricum, ușor de corupt și, din cauza asta, de la ele te poți aștepta la orice. Le auzi după caz: șipotind ca izvorul, unduind ca apa, murmurînd ca frunzișul, hăuind ca vîntul, țipînd ca sperietura colectivă de păsări, urlînd a deznădejde lupească, mugind a furie si-a ură de tauri .. . Dar, în care să crezi și pînă unde să te lași convins?! Pe cînd, cu prietenul meu era altceva. El "e mirosea, pur și simplu . ..“

Oreste Prică-umbra se simți dintr-o dată și mai rarefiat. Era măcinat de alean și scîrbit pentru disperarea și groaza pe care le vedea pe chipul lui Oreste Prică cel ¥n carne și oase.

„Nu poate fi adevărat ce-mi spuneți!“ bîlbîi acesta din urmă. „Cuvintele trebuie respectate așa cum se aud. Altfel. . . înseamnă că acel prieten al dumneavoastră era, sărmanul, hăituit continuu de mirosne extrem de neplăcute! ...“

„Asta n-avea nici o importanță. Esențial era faptul că, dincolo de aparențe, el cunoștea întotdeauna adevărul!11

„Adevărul? Și cui folosea un adevăr atît de urît mirositor? Eu n-aș vrea, pentru nimic în lume, să am de-a face cu așa adevăr. Nu, nu! Pentru nimic în lume! . .

r

„Ce legătură am eu cu acest individ?" strigă, indignată si răzvrătită, umbra, rănită în demnitatea şi orgoliul ei de aşi ta tea lui Pricâ.„Ți-am explicat limpede — se făcu auzit mereu egal cu sine glasui. Eşti viitorul viitorului său. Iar, ca să înțelegi legătura, îți voi aminti doar atît: dacă şarpele nă- pîrleşte, pielea ce-o lasă nu se cheamă tot piele de şarpe?14

Oreste Pricâ simți că I-a pătruns frigul pînă adînc în măduva oaselor. Făcu cîteva genuflexiuni şi imită săritura peste coardă, în speranța că-şi va mobiliza resursele de energie pentru o opoziție cît de cît demnă de luat în seamă, împotriva aerului pişcător. Singurul rezultat palpabil £u, însă, o durere surdă, trezită din somnul ei mocnit şi instalată confortabil la încheieturi. De unde răsări şi asta? Oftă pi'-elumj a lehamite (de altfel, nici n-ar fi reuşit să ofteze într-un alt mod, după cum i se strînse gura în formă de pungă, din cauza gustului amar al decepției) şi cercă să-şi mişeze uşor genunchiul drept în care durerea se vădea, parcă, mai excesiv. Constată, cu stupoare, că pijamaua ce-o purta era mai mult decît jilavă şi mirosea intens a suc de iarbă verde, strivită. Aşadar, se tîrîse, nu «Iarnă! Condiția de umbră, acea formă ciudată de existență în viitorul viitorului său, I-a solicitat din plin, ca să-i umilească, apri fără menajamente.

Măcar de ar avea acum curajul să intre în casă. Să deschidă uşa, să-i privească în ochi pe ticălosul care i-a luat locul şi să-i spună de la obraz: „Aici, eu sînt stă- pînul!".

Un scîrțîit de balamale neunse îl făcu să tresară. Poarta! La ora asta? De fapt începuse binişor a se crăpa de ziuă. Paşi rari şi greoi măsurară pavajul cu piatră de rîu ce se întindea spre curtea interioară pînă la primele trepte ce urcau într-o rotație largă, domoală, ca să ajungă la palierul lucrat din fier forjat într-o manieră specifică celor mai pompoase şi gratuite decoruri din spectacolele de operă.

Sculptorul Varlam — gîndi el — şi nu se înşelă. Cîțiva paşi încă, şi, în dimineața leşioasă, apăru figura atletică, fața lată şi bărboasă a bărbatului care, nopți la rînd, cică. ar ciopli cele mai suave şi grațioase femei de piatră în atelierul situat undeva în apropiere.

— Cu cc prilej pe afară, atît de matinal? — găsi sculptorul de cuviință să-i întrebe, în loc să-i adreseze obişnuitul salut.

— Păi, iacă aşa, am ieşit şi eu puțin, să meditez! spuse el dar nu încheie bine vorba pînă cînd îşi dădu seama de gafă.

— Să meditați? Să meditați atît de matinal? Prea bine» domnule Oreste, prea bine. Nu uitați, însă, că o faivți deliberat şi pe riscul dumneavoastră! . ..

Uşa din fundul palierului îl absorbi pe sculptor în *y*\<>- lul ei întunecat, dar nu putu să stăvilească rîsul dezlân • țuit şi ironic al acestuia. Ce imbecil şi arogant! Cîtă lipsa de bun simț! Să

r

bănuiască, oare, ceva? A, nu, nu, încerca Oreste Pricâ să se înarmeze cu o convingere utilă. Astă-i omul. Nu mai departe decît ieri, cînd I-a întîlnit întîmplă- tor lîngă poştă . ..

Aoleu! Oreste Pricâ se lovi fără pic de reţinere, ba chiar cu reală satisfacţie, peste frunte. Ieri, sculptorul Var- lam nu avea barbă deloc. Era chiar proaspăt ras, lucru cu totul neobişnuit la el şi, de aceea, uşor de reţinut. Deci, cum într-o singură zi nu poate creşte o barbă stufoasă nici măcar pe obrazul unuia ca Varlam, înseamnă că azi nu e chiar ziua de azi. Aşadar, el nu revenise îndărăt la prezentul din care plecase, ci, probabil, într-un viitor mai puţin îndepărtat.

Se adună cu greu şi, clănţănind din dinţi din cauza frigului, se izbi cu toată puterea de care era în stare în peretele nevăzut al timpului.

Intră în casă si pe canapa sa roşie găsi aşternutul rece, inospitalier. încercă să adoarmă, dar o întrebare mai ticăloasă decît un ţînţar blestemat continua să-i bîzîie sî- cîitor la ureche: „Totuşi, cu cine urmează să-şi petreacă nevastă-sa nopţile în aşa desfătare gălăgioasă?!".

XX

Cu feţele crispate şi împăienjenite de somn, cei din jur trădau o oboseală cronicizată, probabil, în alte împrejurări similare, dar şi o voinţă încrîncenată. Evident, voinţa de-a depăşi momentele dificile şi-a rămîne pe mai departe lucizi, hotărîţi, gata de acţiune.

— După cum spuneam şi la începutul acestei discuţii — continuă Serafim Tăslăoanu. urcînd glasul ■—■ cînd este vorba de fericire generală, nimic nu-i de prisos. Ba, am putea spune, că la acest capitol calificativul de „bine" e rău, iar cel de „foarte bine" — cel mult satisfăcător!

în sală se făcură auzite cîteva murmure. Erau abateri pozitive de la ordine şi disciplină, erupţii involuntare de admiraţie, care, în apariţia lor spontană şi tumultuoasă, au rupt zăgazurile voinţei. O nouă frază era pe calea de-a fi rostită, cînd uşa intrării oficiale — o uşă capitonată, masivă şi neagră — se deschise încet, respectuos.

— Ce mai e?! se răsti el, nemulţumit de întrerupere, la omul cu mers plutit, care, din cîţiva paşi, ajunse deja să i se aplece confesiv la ureche.

— Evenimentele de mîine, spuse acesta, scoţînd de sub braţ o mapă, cu sentimentul că transferă asupra ei vina de-a fi deranjat.

•— Citeşte-le! încuviinţă fără chef.

Omul îşi puse în grabă ochelarii pe nas, desfăcu mapa» se firînse din şale asupra ei şi rosti plin de importanţă:

— Două mii trei sute cincizeci de aniversări ale zilelor de

r

naştere, trei mii o sută botezuri, o mie patru sute zece nunţi, opt sute de pensionări, şapte mii de întîlniri prieteneşti — din care şaptezeci la sută de dragoste» douăzeci la sută de discuţii şi zece la sută pentru jocuri de noroc, trei sute patruzeci de competiţii sportive, şapte focuri de artificii, şaizeci întreceri de îndemînare, nouă concursuri de frumuseţe — patru pentru fete, două pentru cîini, trei pentru pisici, cincisprezece . . .

— Fie! Spuse Tăslăoanu. Mîna lui se ridică într-un gest ferm, ce parafa decizia luată şi sugera încheierea convorbirii. Omul nu se avîntă, însă, în mersul plutit de întoarcere. Rămase şi mai frînt peste mapă, ba chiar aborda o mutră spăsită.

•— Nu e clar?! se simţi obligat să întrebe.

— Păi, să vedeţi... Ar mai fi vreo ... (noduri convulsive trecură la vale, pe gîtul lung şi uscat, al vorbitorului. Mărul lui Adam ieşi instantaneu în evidenţă, cel puţin de dimensiunile unui măr adevărat, iar pielea de sub bărbie tremură aidoma unor franjuri atîrnaţi fără motiv în acea scobitură adîncă, punînd, deopotrivă, în evidenţă cazna de-a înghiţi volumul abstract şi colţuros al unor cifre. În fine, gîtul se linişti, omul îşi adună curajul şi dădu la iveală ce mai rămase neînghiţit). După cum reiese din situaţie, ar mai fi şi vreo treizeci de înmormîntări.

— Cuuum?! Nici una peste cele planificate! Am mai spus-o doar că degeaba acumulăm pe de-o parte, dacă tolerăm pierderi pe de alta! . . .

Omul făcu o plecăciune încărcată de recunoştinţă şi abia dacă atinse covorul ici, colo, ieşind cu mersul lui plutit. Uşa neagră şi masivă se închise tăcută în urma lui, cum o aripă imensă s-ar relipi trupului, după ce vulturul de pe stîncă ar fi ridicat-o, să zicem, să se scarpine la subsuoară cu ciocul agresiv şi ridicol de nepotrivit pentru lucruri atît de delicate.

— Problemele, însă — reluă Tăslăoanu cu văpaie pătimaşă în glas — sînt şi rămîn: Ce este fericirea generală? Cum se poate cultiva şi ridica pe umerii fericirii individuale, meschine şi egoiste? Căci, scopul nostru acesta este: fericirea generală! Şi, dacă ne propunem s-o cucerim, apoi nimeni şi nimic nu ne poate opri! O vom cuceri — vă asigur! — indiferent de preţul victoriei! ...

Oreste Prică îşi epuizase mijloacele de rezistenţă. Îşi muşcase limba cu dinţii pînă începuse s-o simtă în gură amară ca o frunză de ştevie. îşi încordase muşchii de zeci de ori, încît fibra lor slabă şi obosită nu-l mai asculta. îşi aminti, pe rînd, momentele de spaimă şi sperietură prin care trecuse pînă la anii săi. Zadarnic! Senzaţia de înviorare venea şi trecea. Abia de-l smulgea o clipă din apele somnului, ca, iarăşi, mai grele şi ineluctabile, să-i împresoare. Chinurile iadului prin care trecea i-au făcut să neglijeze pînă şi uzanţele riguros încetăţenite. Cu toate că Serafim Tăslăoanu personal vorbea despre lucruri de importanţă covîrşitoare, din primul rînd, de unde avuse onoarea să fie aşezat, îşi întoarse capul şi privise peste umăr. Gestul era un fel involuntar de-a cerşi ajutor, echivala cu căutarea disperată a unei soluţii de ultimă instanţă. Sala părea, însă, populată de fantome neclare, împietrite. Singurele repere ale unei existenţe colective în acel spaţiu afundat în semi-întuneric erau sutele de ochi. Rotunzi, impenetrabili, aidoma unor stele fixe, îndepărtate şi reci. In spatele lor putea fi cineva, după cum se putea să nu fie nimeni. „Deci, asta-i situaţia“ constată Oreste, liniştindu- se. Reveni la poziţia iniţială, de ascultător atent, receptiv şi devotat, se înfipse cît mai bine în scaun şi, cu ochii larg deschişi, exhibaţi chiar de satisfacţia momentului, fixă
o ţintă inexistentă.

r

După cîteva clipe simți cum propria sa privire se faca tot mai goală şi străină. Un fel de terasă pustie la marginea căreia el aluneca domol în sine. Era o cădere ca într-o dulce prăpastie. Dar, numai atît? Oo, nu, mai era ceva: un fapt imposibil şi, totuşi, verosimil. Acea cădere domoală ducea într-o moară cu ciocăncle, care-l sfărîma şi pisa pînă făcea din el o pulbere fină. Ce stare interesantă! .. . Să fii unul şi acelaşi într-o infinitate de variante mărunte, insesizabile. Ba, chiar, foarte interesantă! vru să adauge, cercînd să facă din filizofare un scut de apărare împotriva spaimei, dar nu apucă. Un lichid incolor, inodor, insipid şi mai cum o fi fost că, de, chestiile astea de chimie i s-au părut întotdeauna dificile, transformă pulberea într- un fluid vîscos, luminiscent, care începusc să curgă uniform printr-o mulțime de jgheaburi. Ce trecere uluitoare de la multiplu la unu! prinse el a filozofa clin nou, din acelaşi nemărturisit motiv. Şi, în consens cu afirmația făcută, se simți dintr-o dată atît de unitar în simțuri, încît era convins că, dacă cineva I-ar gîdila după ureche, i-ar provoca mîncărimi la degetele de la picioare, la să încerc ■—■ îşi zise, dar nici acest lucru nu apucă să-i facă pentru, că fiecare jgheab prin care curgea se vărsa într-un tipar unde simțea rauid cum se usucă şi aspreşte. „U-iii, ce minune!" exclamă admirativ, continuînd jocul de-a nu lua în seamă şroaza ce-l cuprinse şi, pasămite, fără alt scop decît unul pur estetic şi gratuit, începu a fluiera, pentru a exprima, în sunete, plăcuta uimire. Numai că- fuiorul de aer ce-l isca astfel începu a-l frunzări. Abia atunci, cu uluială şi groază, realiză faptul că la capătul procesului tehnologic prin care trccusc, devenise o carte.

„Vino eu mine!“ citi el pe prima filă a cărții ce era. Şi —■ docil fără pereche — se supuse. Drumul era alcătuit din litere, care, litere, la rîndul lor, se închegau în cuvinte. în locul ochilor care-i rămaseseră undeva sus, la marginea acelei priviri străine şi goale ca o terasă nefolosită» acum vedea lăuntric şi cu toate părțile deodată. Ba, mai mult. Mersul său din cuvînt în cuvînt era doar un sput de lumină ce limpezea preajma făcînd-o înțeleasă şi clădea un sens întîmplării.

I se părea că de o bună bucată de vreme înaintează printr-!un

r

tunel. La asta contribuiau iluzia de perete rotund, creată de întunericul dens pe care-l spărgea cu lumina sa, senzațiile de rece și jilav resimțite acut, fizic. în cîteva rînduri pîlpîi, cît pe ce să se stingă. „M-o fi trăgînd curentul! “ își zise. Se lămuri, însă, de îndată, că tocmai trecea prin cîteva cuvinte inconsistente, a căror semnificație precară îi secă puterea. Apoi, după încă o perioadă de mers relativ liniștit, din cuvînt în cuvînt, fu hurducat și zgîlțîit să i se facă zob întreaga ființă și nu alta! „Fir’ar a naibii de superficialitate! “, blestemă el cînd observă că străbătea cuvinte calamitate de grave greșeli de tipar. Și, desigur, alte invective bine meritate ar fi pus cu plăcere pe capul bieților tipografi, dacă n-ar fi ajuns în fraza: „Aici te oprești și te dezbraci!“ „Am înțeles!“ își auzi el propriul glas, care, în virtutea obișnuinței de fiecare zi, o luă înaintea dorinței. Pentru că, de fapt, actul la care se supunea cu proverbiala-i docilitate era absutnl. Cum MI In dezbraci cînd o parte din tine este numai lumina /„ilmvlml peste cealaltă parte din tine, care este o carte? Și, lolir.i . . . Simțul datoriei I-a împins, probabil, spre găsirea unei :,n Iuții pentru că numai gol trebuia să fie, ca să sinii.i cum îl frunzăresc niște degete străine și se plimbă peste el « dogoare indiscretă — semn indubitabil al curiozității cuiva.

„Cum e? întrebă o voce tutelară.

„îmbibat de somn!“ răspunse o voce subalternă.

„Aplicați-i măsurătorile!“ comandă prima voce.

Acum era luat în primire de brațe vînjoase și harnice. Deveni obiect al unor operații interesante. Părea să fie răsfirat, întins, lățit, răsucit, rupt, scărmănat, lipit la loc bucată cu bucată, și, asta, de mai multe ori la rînd.

„Ei?“ se auzi iscată de-o nerăbdare autoritară, noua întrebare.

„Pare normal! “ sună răspunsul.

„Da? Atunci treceți la etapa următoare.“

Nimic nu-l mai atingea. Doar un amestec de neliniște și curiozitate puse stăpînire pe el. Bănuia că este privit de aproape prin lupe foarte puternice.

„Aparent, fără gînduri ascunse11, informă vocea subordonată.

„Supuneți-l și la proba cu detectoare!“ ordonă vocea tutelară, ușor răgușită din cauza suspiciunii.

Pînă atunci rămase într-o nemișcare voită. După cele auzite, nu mai era nevoie de efort pentru asta. Frica îl transformase de-a binelea într-o masă inertă. Și, deasupra lui, începură să bîzîie ciudate instrumente. Păreau o escadrilă de bombardiere minuscule, plecate în misiune. Din zgomotul lor uniform se desprindeau alte zgomote ■— intense, penetrante, asurzitoare. Ele făceau să crească înăuntrul lui tensiuni nebănuite, ca în cămările de ardere ale unei mașini cu aburi.

„Ați descoperit ceva?!“ se auzi, animată de interes grăbit, vocea tutelară.

„Oho!!!“ răsunară, de astă dată, mai multe voci în cor, făcînd

r

evidentă satisfacția colectivă.

„Deci, se confirmă bănuiala că acest element dubios ține gînduri ascunse! ■—• zise, coMclusiv, vocea tutelară, impregnată de gravitate. Că tăinuieşte idei! Că una gîn- deşte, alta vorbeşte şi cu totul alta face! Că doarme la suprafață, pe cînd, în adîncuri, umblă cu dedesubturi! Că după ce neagă, tînjeşte, iar ce afirmă desconsideră! De aceea va trebui pedepsit exemplar. Ordon să i se stoarcă şi confişte, în beneficiul public, toate gîndurile, ideile şi sentimentele. Sub teascuri!“

Nicicînd n-a ajuns Oreste Prică într-o intimitate mai maie cu el însuşi, înghesuit din toate părțile, lua cunoştință pînă şi de celulele din care era constituit. O mireasmă intensă de busuioc îi trezi bănuiala că, sub presiunea ia care era **SUPUS,** sufletul i-a infuzat întreaga alcătuire. Fapt, de altfel, de care s-a convins de îndată pentru că simți un dor acut, insuportabil, de copilărie şi tinerețe, de părinți şi frați, de rude şi prieteni, de rarele, aproxi- mativele şi atît de infidelele iubite, dar, mai ales, un dor de sine însuşi, de esența ființei sale, care, acum, rămînea tot mai mult în afara sa, înconju;rîndu-l cu o confuză şi iremediabilă părere de rău. Iar el, rămas numai pleava celui ce fusese, continua să fie strîns fără milă şi preget. Şi cum durerea pricinuită nu era, parcă, suficientă, teascul începu să scîrțîie şi să geamă, enervîndu-l la culme. Cineva înşuruba fileturile lui ruginite, altcineva rostogolea pietre peste doagele încordate, iar un al treilea bătea de zor cuie, piroane şi icuri, ca sadicul instrument să reziste. Toc-tocI poc-poc! boc-boc! toc-toc!! poc-poc!! boc- boc!! Multiplicîndu-se, refrenul disperării îl făcu pe Oreste să tresară. Pe terasa pustie a privirii sale prinse contur o siluetă, care primi vertiginos consistență şi deveni monumentală. Tăslăoanu tocmai rostise fraza de încheiere. Mîna lui mai zăbovise încă în gestul triumfal ce trasa drumuî ascendent spre fericire, cînd în sală abia începea furtuna aplauzelor.

XXI

Prin curtea doldora de minunății, bărbați şi femei se agitau de zor.

— Pe Cimbrişor Potop îl caut! i se adresă Lae Panțîru unui bătrîn mucalit, care trăgea tot timpul din ochi spre complici nevăzuți, în vreme ce ascuțea niște cuțite cît toate zilele pe o tocilă oloagă, împrăştiind în jur hîrîială de oțel dat peste piatră dură.

în casa dinainte, veni răspunsul acestuia şi ochiul său drept clipi mai accentuat, voind, parcă, să spună că unde, în alt loc, ar putea fi găsită o persoană atît de importantă ca starostele din Fundătura? îl găsi în jurul mesei, împreună cu Incă doi, din i .m unul, după felul cum îl primi, trebuia să l'ie j;n/d,i. ('im brişor Potop făcu prezentările. în felul sau inii ni Labil, rn bucuxia aprinsă în umerii obrajilor şi cu *v?* rlo i*« ir glas, mai ales cînd aminti că bunul său prieten este „al mai mare peste artiştii raionului, care, artişti, hi-hi! cînta, şi joacă de dimineaţa pînă seara pentru că, vreţi a crede, ori nu, măi, vere Pamfilie şi stimate Onisie, serviciul lor este distracţia! . . .

Ciocniră cîte un păhărel de tărie, apoi încă unul, şi, după cîteva cuvinte de circumstanţă, Pamfilie şi Onisie se întoarseră — cum înţelese de îndată Lae Panţîru — la apriga dezbatere ce-o întrerupsese cu venirea lui.

— La mine nu-i scofală, stimate Onisie, zicea Pamfilie cu mîndrie, umflîndu-şi pieptul tînăr şi viguros, în cămaşa albă de in. Eu tai vitelul, tai purcelul, tai pe mama vitelului, tai pe mama purcelului, ba şi pe mamele mamelor lor le tai, numai să ştiu care-i problema!

— Nuntă faci, dragă Pamfilie, că nunta ne arde pe noi la degete. Restul le tocmim, că, vorba aia: avem hîrtie, avem scrier şi de o ţîră de minte nu ducem lipsă! Dar cu nunta nu merge pentru că, unde nuntă, dacă nu-i adunătură?!

— Bine, bine, stimate Onisie, eu, aşa cum zisei, tai tot ce guiţă şi mugeşte la mine în bătătură, ba tai şi ce behăie şi cotcodăceşte, că nu-i scofală, numai stau şi întreb: cum să fac nunta pe care o mai făcui acu un an??

— Din dragoste pentru Fundătura s-o faci, Pamfilie» că dacă nu depăşim planul la nunţi, s-a zis cu întrecerea. Şi, dacă n-ai parte de fericire, geaba-s toate, Pamfilie, că fără una ca asta, din cîte am înţeles, nici mîncarea nu-i cu saţ, nici băutura nu-i cu putere!

— D'apol, cu botezul cum rămîne, că plînge copilul nebotezat?!

— Cu botezul? N-ai nici o grijă, Pamfilie, nu lăsăm noi să dăinuie lucrurile încîlcite, că doar nu de aia sîntem puşi acolo, deasupra şi peste! ... Azi declari nuntă, mîine declari botez!

— Aveţi dreptate, stimate Onisie, de declarat, iacă, declar! Dar iarăşi stau, mă socot şi zic: n-o să întrebe copilul mai tîrziu cum de-a avut el botezul odată cu nunta părinţilor? N-o să creadă el că I-o fi făcut mă-sa tocmai sub voalul de mireasă?!

Stimatul Onisie era încurcat. In cîteva rînduri se repezi la vorbă, dar tot de atîtea ori tuşi doar, fără s-o apuce. Sesizînd dificultatea în care *se* găsea oficialitatea comunei, Cimbrişor Potop interveni prompt:

— Ho-ho, vere Pamfilie, ho-ho! Auzit-ai tu, ori ba, că cine numără din cîte pături e făcută plăcinta, nu-i mai simte gustul?! Că cine se teme de apă, nu mănîncă peşte?! C'apoi de ăl ce vroia să golească fîntîna cu ciurul, auzit- ai?! ...

— Iartă-mă, vere Cimbrişor, **SG** căină cu grabă şi sinceritate Pamfilie, iartă-mă.. . Doar tu ştii că dacă-i vorba să cîştigăm noi întrecerea şi s-aduccm aici fericirea, eu fac orice... Numai, ziceam şi eu aşa, că botezul deodată cu nunta ...

Dar merg de minune! Ba, împreună sînt chiar mai grozave şi rămîn de pomină! Asta ți-o spun eu, care am legat laolaltă lucruri şi mai şi! Nu-ți aduci aminte de logodna din casa Nireştenilor? Cînd era veselia mai mare, numai ce-l aud oftînd de supărare pe Nireşteanu, bătrînul. Tocmai mîine se împlineşte anul, de la moartea fratelui meu, Frunzică, zicea. S-ar cuveni o pomenită la biserică şi-o lacrimă pentru sufletul lui c-a fost om de omenie, dar unde să mai încapă şi ăstea? Las' pe mine, moşule, spun eu, văzîndu-1 cum se amăreşte. Las' numai pe mine că-i fac eu voia lui Frunzică, săracu', de-o fi să-i înflorească iarba pe mormînt de plăcere! Chem degrabă două femei mai molcuțe la suflet, le pun colea lîngă mine, zirîndu-le: voi, cînd îți auzi vorbă potrivită plînsului, să plîngeți, iar îndemn la văicăreală, de-ți auzi, să vă văicăriți! Şi, cu asta, mă ridic în picioare şi unde nu încep: „Ooo, vai doamne, cum trece vremea... Iată, îi anul de cînd plecă de la casa lui, de la masa lui, dintre toți cei dragi, Frunzică, săracu'... Cele două femei au dat tonul, dar de plîns au plîns toți, spre bucuria bătrînului Nireşteanu, care nu mai prididea să strige printre suspine şi să întrebe: „Ce zici, Frunzică, mai văzuşi tu la viața ta, aşa cinstire?!", Şi-apoi, cînd socotii că-i destul, iarăşi mă ridicai în picioare şi prinsăi a grăi: „Ai, ai, ai, că unde nu-i Frunzică aici, să ne arate el nouă petrecere şi voie bună! Eiii, mamă, mamă ce le-ar mai cînta Frunzică! Ce le-ar mai dansa! Ce le-ar mai chiui!". Doar atît prinsăi a grăi şi-ți amintești ce vîlvătaie s-a încins? Ai uitat că atunci a tras o strigătură Izidor Puşcă de s-a stins lampa? Că la Rafila lui Jumătate i-au căzut poalele de cît *a* învîrtit-o Pătruca lui Coşniță, ăla bolundul, de se lăsa împuns în limbă de albine? Că Sivu lui Păpălugă şi-a rupt piciorul jucind Fecioreasca, iar pe lliuța 7\jjiic.iti1 1111 I •> lovit pîntecăraia de rîs?

•—• Păi, vere Cimbrişor şi stimate Onisie, ce să mai zic'(Nuntă se cere? Nuntă fac! Botez se cere? Botez lat;! Ha, fac eu şi desfac şi pe dracu' în patru dacă aşa se pune problema, numai să ne cadă nouă pe mînă fericirea aia. . .

Bătu palma, pe rînd, cu cei doi, în semn de învoială. Turnă în pahare şi-i îndemnă pe toţi să le ridice.

— Şi-acum, ia s-o chem eu pe Valeria mea la ordin, mai spuse Pamfilie plin de importanţă. Să-i aduc la cunoştinţă hotărîrea şi un-doi să mi se arate mireasă! Şi,, mai ales, continuă el cu faţa înfundată în zîmbet melancolic, să vină înaintea mea fecioară curată şi neîncepută, că altfel. . .

în casa dinainte izbucniră rîsete sănătoase, virile. Ele prevesteau, evenimentele sufleteşti ce urmau să se dezlănţuie sub conducerea inegalabilului staroste Cimbrişor Potop, evenimente de pe urma cărora Fundătura va acumula un număr frumuşel de puncte în lupta acerbă şi grea pentru adjudecarea fericirii.

Lae Panţîru s-a întors la raion bine dispus şi încrezător în forţele sale. N-a mai fost cazul să-i ceară sfatul lui Cimbrişor Potop. Şi-a „furat“ soluţia necesară din simpla istorisire a acestuia. Va proceda la fel cum a făcut-o Cimbrişor Potop cu cele două femei. Să-şi găsească doar cîţi va spectatori de încredere, elemente devotate şi de nădejde, şi la spectacolele lui entuziasmul va bate toate recordurile!

Asta era noua strategie. Ingenioasă, judicioasă şi îndrăzneaţă, cum singur obişnuia să şi-o aprecieze. Şi, cu toate astea, n-a dat roadele aşteptate. Pentru că tactica folosită în aplicarea strategiei a fost, poate, la fel de îndrăzneaţă, dar nicidecum la fel de ingenioasă şi judicioasă. Ea a plătit tribut siguranţei premature şi elanului prea avîntat.

Dar, de fapt, ce s-a întîmplat?

Presat de timp, a pus ochii pe cîteva elemente devotate, de nădejde şi încredere, le-a atras în discuţii abile despre rolul rîsului în viaţa raionului, le-a explicat, concret, ce aveau de făcut. Elementele de nădejde şi încredere s-au arătat încîntate. Şi, probabil, ar fi reuşit să-şi ţină promisiunea, dacă, la întîlnirea organizată la bufetul „Aripa .şi Vîsla“ cu două ore înaintea începerii spectacolului, n-ar fi manifestat un optimism excesiv şi un elan nezăgăzuit,, întrecînd substanţial măsura. Aşa, însă, din această regretabilă eroare tactică, lucrurile au ieşit taman pe dos. Elementele devotate, de nădejde şi încredere au început să rîdă cînd textul rostit pe scenă pretindea dimpotrivă: adeziune sobră, trăire intensă şi demnă, vibraţie. Iar cînd veni vremea să bubuie sala de hohote —• nimic! Ba, pardon, unele inflexiuni onomatopeice tot se auzeau. Erau sforăiturile elementelor de nădejde şi încredere, care, în somnul lor profund şi nevinovat, visau că se bălăcesc într-o veselie fără seamăn.

Din nefericire dandanaua s-a petrecut în prezenţa unor spectatori cunoscuţi şi temuţi tocmai pentru agerimea ochilor şi trezia auzului. In consecinţă, graficul cel mare din holul casei de cultură, acel grafic dibaci şi sensibil ce-şi propunea să surprindă creşterile de conştiinţă ale spectatorilor după fiecare spectacol, prezenta, încă de a doua zi, cea mai catastrofală situaţie pe care

cineva şi-ar fi putut-o imagina. Ca urmare, Lae Panţîru, în ciuda eforturilor de a masca disperarea ce puse stăpînire pe el, avea impresia că atunci cînd **merge** se scufundă neîncetat în pămînt prin propriile-i picioare, iar atunci cînd stă, atîrnă cu capul în jos, lipit miraculos cu tălpile de asfaltul străzii ca o muscă de tavanul afumat al unei încăperi insalubre.

Erau senzaţii penibile şi, totuşi, suportabile, pentru că-l încercau în timpul zilei, cînd simţurile reuşeau, pînă la urmă, să se întoarcă la făgaşul lor normal. Noaptea, în schimb... teroare! Abia de punea pleoapă peste pleoapă, cînd o puzderie de degete feciorelnice, lungi, subţiri şi mătăsoase la burice, îl dezbrăcau gîdilîndu-l şi-i lăsau gol puşcă într-o încăpere rotundă şi transparentă, ca un clopot de sticlă. Somnolenţa uleioasă era pe cale să-i învingă, cînd în faţa sa începea să danseze o nuia roşie, viguroasă şi elastică, fără ca cineva s-o mînuiască, iar o voce uniformă, tenace şi neînduplecată, îl întreba: „De ce eşti dumneata refractar? De ce deviezi dumneata de la linie? De ce refuzi dumneata să fii fericit? Nu-ţi cunoşti datoria? Nu-ţi ştii responsabilitatea?! Dar, unde crezi că te afli, şi, de fapt cine te crezi dumneata?!".

Asemenea întrebări se repetau la nesfîrşit. 11 pătrundeau prin timpane, i se învîrteau în teastă, îl ciupeau de nervi. In ritmul lor monoton, nuiaua cea roşie, viguroasă şi elastică dansa, dansa... Nici îl lovea, nici îl ocolea. Doar îl ameninţa. Cîte zvîcniri, ondulaţii şi vibraţii, atîtea posibile lovituri adînci, tăioase, pe trupul său gol care tremura înfricoşat pînă la epuizare.

Trăia momente dramatice, derutante. Uneori dadr.i Irin liber limbii şi blestema ziua cînd s-a dus la Fundalm, i I-a redescoperit pe Cimbrişor Potop. Ideea acestuia .1 dovedit nefastă şi I-a înfundat. Altceva trebuia el să născocească pentru ieşirea din impas! Hm... Altceva, da, cu totul altceva, dar ce? Mintea lui îmbibată de spaimă ca un burete de apă dădea ocol acestei întrebări, ca să ajungă iar la punctul de pornire, şi mai încovoiată sub absenţa unui răspuns. Măi, a dracului de treabă! Să fie, într-adevăr, ideea de vină, ori felul cum a fost aplicată? Căci femeile lui Cimbrişor Potop au fost paroliste, pe cînd elementele lui de nădejde, de încredere . . .

Ei, da! Va ataca din nou, dar nu aşa! Nu timorat, nu superficial, nu .. . Aici deschise în memorie un fel de uşă secretă şi lăsă să-i treacă prin ea tot felul de termeni folosiţi pînă la saturaţie în feluritе ocazii. Nu găsi, însă, nici unul potrivit pentru încărcătura critică ce voia să şi-o basculeze asupra sa, să se facă praf, aşa cum merita. Nu găsi, pentru că termenii uzitaţi cu obstinaţie erau tari numai în aparenţă, numai în convenţia dintre cel care zice că-şi face autocritica şi cei care zic că i-o primesc, în realitate fiind nişte termeni vidaţi de sens, un fel de fructe goale ce atrag atenţia doar prin coaja groasă şi inutilă.

Şi, astfel, Lae PanH;' i a ajuns la un punct de vedere temeinic, do natură sn ex-ludă echivocul, să asigure certitudinea reuşitei. Unul simplu, sănătos, eficace. De ce, adică, s-a întrebat el — şi pe bună dreptate — să nu pregătească spectacolul si cu spectatorii? „Căci, rolul hotărîtor trebuie să-i aibă întotdeauna cei mulţi!“ Acest citat, învăţat pe de rost cînclva, sări în gîndul său şi-i făcu să zîmbească. Iniţiativa luată, iată, avea şi un suport teoretic.

1!)3

Au urmat zile fierbinţi. Mai întîi s-a deplasat personal în unităţi economice, instituţii şi şcoli, unde, pe bază de recomandări, a selecţionat publicul viitorului spectacol. Pe urmă, publicul astfel selectat, a fost împărţit pe grupe de lucru. în fine, pentru fiecare grupă a fost stabilit un program de două ore pe zi pentru instruire. Aceste etape, desigur, n-au fost străbătute uşor. A trebuit să se înfrunte cu diferite mentalităţi, să învingă oprelişti, să biruie inerţii. „Bucuraţi-vă!“ le spunea el oamenilor la primele repetiţii. „Cuum?!“ întrebau aceştia. „Prin rîsete, chiote şi aplauze!“ explica el. „Păi, de ce?!“ întrebau ei. Auzi vorbă: de ce? îi lua el peste picior. Aţi uitat că de unde nu-i foc nu iese fum? Că dacă n-ai de trecut apă, nu-ţi construieşti punte?

Că dacă n-ai iapă, bați de-a proasta șaua? Pînă la urmă s-au obișnuit. Iar Lae Panțîru nu-și mai încăpea în piele. Prins de febra materializării ideii sale, uitase de pregătirea artiștilor amatori pentru spectacolul ca atare. Acum se îndoia tot mai mult că sursa stărilor de spirit pe care el le cerea publicului ar trebui să fie, totuși, scena. De ce o cauză, cînd se poate și fără?! se întreba el. De ce fericire pe un temei, și nu fericire în sine?!

Simțea că este în preajma unei mari descoperiri. Poate o și realizase deja. Nu cuteza să recunoască deschis acest lucru, funciara lui modestie îl inhiba și speria. Un curaj nou și zvăpăiat îi dădea, totuși, ghionturi. Grație lui, în anumite momente, iscodea viitorul. Cu oarecare fereală, desigur. Așa cum, bunăoară, ar privi printre ulucile unui gard, în curtea vecinului. Destul însă, ca să vadă că inovația lui prinde viață la o scară mai largă. Pe străzi și terase, în piețe și parcuri, oameni anume trebuiau să rîdă, să cînte și să danseze. Bă, într-o fază superioară demersului pe care-l iniția acum, fază atinsă, evident, prin antrenamente susținute și disciplinate, vedea și altceva. Simple afișe aduceau la cunoștința publicului ore speciale destinate visării, iubirii, fericirii etc.

— Gata pauza! ordonă Lae Panțîru. Ocupați-vă locurile. Liniște, concentrare, rîvnă! Urmează proba rîsului exhaustiv, total și continuu: a rîsului pînă la lacrimi! Atenție la mine: un, doi, trei, și!

Sala deveni o imensă arteziană sonoră. Șuvoaiele unui gîlgîit spumos se înălțau vehement, se loveau de tavan și se prăvăleau în cascade, ca altele să le succeadă cu și mai multă repeziciune. Lae Panțîru dirija cu alura unui conducător de oști. Era mîndru, festiv, și nu se mai sătura admirîndu-se cu cîtă ușurință conduce acea superbă dezlănțuire de forțe.

XXII

După ce noaptea venea hoţeşte printre dealurile golaşe din împrejurimi şi ajungea să pună stăpînire pe oraş, după ce stivuia peste el întunericul cu nemiluita de ajungea cît o claie cosmică de fîn, cînd oamenii obişnuiţi se retrăgeau pe la casele lor iar spiritul de economie şi răspundere civică trecea ca vîntul şi stingea becurile pe străzi, atunci necuprinsa întindere neagră ce se năştea era sparlrt undeva, pe colina din faţa parcului „Prosperitatea11, de un magic dreptunghi luminos.

Orice străin, necunoscător al locurilor ar fi tentat, poate, să vadă în acea unică privelişte silueta unui vapor plin de călători porniţi să înfrunte mări şi oceane din felurime de pricini, dar precumpănitor pentru o mai adîncă înţelegere a rosturilor încurcate ale acestei lumi. Doar unii dintre preafericiţii concitadini, cei vrednici de încredere suplimentară, cunosc mult mai mult. Ei ştiu că pînă spre orele dimineţii acolo sînt folosite fără cruţare pînghiile cugetului pentru **a** rostogoli, pas cu pas, către o rezolvare definitivă, imensa dar nobila povară de-a concepe pînă la detalii şi-a organiza pînă la ultimele consecinţe Serbarea cîmpenească de pe muntele Cumpătul.

Bilanţul activităţii este de pe acum fructuos. Iar dacă starea efectivelor angajate în cele şapte comisii specializate pe domenii distincte ale acestui vast front de luptă nu este ideală, ba nici chiar mulţumitoare, fenomenul nu trebuie luat în seamă ca reper medical (ceea ce ar atrage după sine o alunecare regretabilă pe toboganul defetismului!) ci numai ca indiciu al avîntului, tenacităţii şi puterii de sacrificiu. Doar aşa privind lucrurile, cei care şi-au pierdut în dezbateri, definitiv sau temporar, capacitatea de muncă, cei intoxicaţi de ţigări şi tăbăciţi la timpane, cei ia care au prins a se manifesta tendinţe de bîlbîială sau de recidivare a unor vechi ticuri nervoase, pot să dea prin însumarea cazurilor o imagine sugestivă despre intensitatea şi dramatismul activităţii depuse. De altfel, nimeni nu se lamentează şi lucrările se desfăşoară mai departe într-o febră creatoare, constantă, ba chiar cu tendinţe de urcare. Iar pe fondul general pozitiv al acestei zbateri principiale din care ies la iveală ideile ca băşicile pe bălţile liniştite după ploile repezi de vară, o comisie se detaşează evident prin efortul comun întins pînă la pragul sublimului.

Lumina mohorîtă de fumul ţigărilor îndeamnă la meditaţie sobră, aerul acrişor atestă cu discreţie transpiraţia, de pereţi **se freacă** mereu aceleaşi glasuri monotone, vopseaua coaptă şi crăpată prematur în tablouri adînceşte sensul realist al imaginilor, masa lungă şi largă, construită dintr-un lemn trainic, scîrţîie monoton sub coatele celor din jurul ei, încleştaţi în focul discuţiilor.Şeful comisiei îşi face vizibilă nemulţumirea printr-o scărpinare exagerată la ceafă, vorbitorul se poticneşte, ezită, cîteva cuvinte refuză să iasă, poate chiar cele cu cheia înţelesului la gît, şeful comisiei nu se mai scarpină la ceafă ci stă cu ochii înfipţi în tăblia lucioasă a mesei, a, da, a scos acolo iarăşi preţiosul său capital de cunoştinţe şi acum le alege pe cele potrivite, apoi tuşeşte şi spune:

— Să fi fost eu, oare, greşit înţeles? Probabil, deşi mi s-a părut că sînt explicit... . Pentru orice eventualitate reiau ideea ce am enunţat-o azi dimineaţă. Atunci am spus limpede că sarcina comisiei noastre este dificilă pentru că noi ne ocupăm de probleme aşa, mai... (degetele celor două mîini aduse în faţa pieptului îşi apropie de zor buricele între ele, fără să se atingă) adică mai abstracte, dar nu ... (arătătorul mîinii drepte fixează cu obstinaţie capul vorbitorului dinainte, anulîndu-i spusele) nuuu ... pentru că dacă ar fi aşa (două bare puse cruciş în aerul gros, cu tăişul palmei, semnalează pericolul potenţial şi-i face pe ceilalţi să răsuflle uşuraţi la gîndul că, vezi doamne, ce era să li se întîmple) însă problemele noastre sînt cam . . . înţelegeţi, nu? (Aici palma mîinii drepte trasează linia subţire a unei serpentine, adevărată cumpănă de ape între două prăpăstii şi, astfel, toţi realizează încă o dată faptul că se găsesc în faţa unei probleme delicate, a cărei rezolvare necesită în chip obiectiv şi necesar multă, cît mai multă dialectică, şi puţin, din ce în ce mai puţin somn).

Se aşterne o lungă tăcere meditativă. Cugetarea generală face atmosfera tensionată. In sfîrşit, unul spune:

Eu doresc să mulțumesc din nou şefului comisiei noastre pentru aportul adus în clarificarea acestor aspecte de amănunt, ca şi în trasarea unei linii ferme în jurul ansamblului general. Căci, s-o spun pe aia dreaptă, ori pro- blema-i prea grea, ori noi sîntem prea . .. Dar să mă refer la concret: de exemplu, chestiunea rîsului! Rîsul acesta arc la noi o tradiție îndelungată, bogată. Şi totuşi, totuşi, eu cred că se poate vorbi de felul cum se rîdea înainte şi de felul cum se rîde azi. Nu vreau, însă, să insist aici asupra conținutului rîsului ca atare, ci să mă refer la altceva. La faptul că rîsul este determinat într-o mare măsură de condițiile generale de viață şi, mai ales, de felul mîncării. Iar asta, se ştie din experiență: mănîncă omul fasole, mazăre, tridichi, ceapă sau altele care balonează, nu poate rîde corespunzător, chiar dacă ar avea toată bunăvoința. Dar, ia dă-i omului colea grătărele, frigărele, fleicuțe ori chifteluțe şi-o să auzi, fii sigur, un rîs de să-ți astupi urechile. De aceea stau, ehibzuiesc şi zic: nu s-ar cădea, oare, sa ni se pună la dispoziție tabelul cu mîncările ce se vor MTVI la serbare şi numai pe baza lor să decidem ce şi ciimVI Pentru că este la noi o zicere: „Dacă ştii ce ai băgat. m ieslea vacii, ştii şi ce oală să pregătești pentru lapte!

Şeful comisiei priveşte uşor încruntat. Vorbitorul sc lasfi îngîndurat în scaun, dar sare din nou în picioare.

-— Nu pot încheia fără să mulțumesc încă o dată şefului comisiei noastre pentru aportul adus şi-n special şi-n general! . . .

De alături se ridică anevoios, grijuliu, un altul. Pufăie grav si prelung înainte de-a începe cu vocea vibrînd de emoție:

— Eu nu doresc cîtuşi de puțin să-i combat pe antevorbitorul dinaintea mea. Numai că spusa dînsului, parcă, ar fi mai cu potriveală la joc, decît la rîs. Nu mă refer la dansurile ăstea noi, la voaltăre, la tangăuri, la alde ăstea nu mă bag . .. Dar o sărită, o tropotită, un hărtag, o moțască, o feciorească, un răpăguş, o scuturată, o roată, ba pînă chiar şi o învîrtită pe sub mînă şi o bătaie pe tureac cer picioare mai iuți decît poprica, şi pîntec mai slobod 3a îndoituri ca guma. Nu zîc că mîncarea n-o fi avînd tîl- curile ei în privința rîsului, nu zîc. Dar aşa de vîrtos ca în privința jocului, ba!

Şeful comisiei zîmbeşte cu îngăduință. Vorbitorul pufăie scurt, jovial, priveşte mulțumit de sine peste capetele eelorlalți, apoi se aşează ceremonios.

Scîrțîitul unui scaun scăpat de povară atrage atenția asupra locului de unde porneşte o nouă vorbire.

— Subscriu la multe lucruri spuse aici, după scurta pauză de

cină. La altele nu subscriu întru totul, Insă, dacă interesul ar cere-o, m-aş îndupleca să iscălesc. Ceea ce vreau să spun, totuşi, e faptul că noi, cu toate străduaniile depuse, n-am reuşit, încă, să atacăm problema la esenţă. Ne-am învîrtit pe lîngă ea întocmai cocoşului doritor, dar încă prea tînăr şi neştiutor, în jurul găinii. Or, a intra frontal în problemă înseamnă a răspunde la o sumedenie de întrebări, printre care, unele ca acestea n-ar putea să lipsească: Cine de cine trebuie să ridă şi în ce scop? Este de preferat un rîs colectiv, unit şi solidar, sau mai multe rîsete personale, nuanţate după gusturi şi posibilităţi? Să stimulăm rîsul zgomotos, sau pe cel potolit — cu măsură şi discreţie? Rîsul pe dinăuntru sau rîsul pe din afară? Nc conducem după zicala că cine rîde la urmă rîde mai bine, sau, dimpotrivă, după datoria imperativă de-a rîde lot timpul? Pentru că, se înţelege, cred, problema rîsului este una de fond, care condiţionează însăşi existenţa noastră. De aceea susţin că trebuie să-i cultivăm intensiv toate resursele, să facem astfel ca fiecare să devină conştient de necesitatea de-a rîde cu sîrguinţă şi răspundere, de-a rîda operativ, economicos şi eficient, de-a rîde cu sine şi pentru sine, iar atunci cînd împrejurările o cer, de-a rîde cu convingere, talent şi dăruire, chiar şi de sine!

Noaptea alcătuieşte un ocean nemărginit format din goluri suspendate peste alte goluri. în acest spaţiu orb, preafericiţii concitadini pot vedea şi admira un edificiu luminat,
o adevărată navă-amiral, plutind pe volbura întunericului. Ei nu ştiu însă că, înăuntru, înfipţi în scaune şi încleştaţi în luptă cu somnul, oameni destoinici încoardă pîrghiile cugetului lor ca să rostogolească spre rezolvare o problemă pe cît de grea, pe atît de delicată: problema bucuriei.

XXIII

In lumina moale şi înşelătoare a înserării, la casa lui Nestor Gîrbovei, socrul lui Aviuţă Bîzu, o mînă fermă bătu cu nădejde la poartă trezind interesul cîtorva cîini din vecini, de soiuri şi mărimi diferite, după cum lăsa impresia lătratul lor atît de felurit. Pînă la urmă ieşi o femeie în vîrstă cu faţa suptă ş£ ochii prăbuşiţi în fundul capului. Deschise şi întrebă:

— Pe cine căutaţi?

—- Pe domnul Nestor Gîrbovei, madam, răspunse străinul în vreme ce-şi lua pălăria de pai de pe cap, îi rotea borul în palme şi se înclina necontenit în semn de salut.

— Nu-i acasă! răspunse femeia, ţinînd poarta deschisă, ca sugestie pentru musafir c-ar fi potrivit să se retragă. Dar acesta făcuse deja cîţiva paşi în curte şi se arăta mai mult decît nedumerit. Făcu o strîmbătură şi spuse:

■—■ Să nu fie acasă? Domnul Nestor să nu fie acasă, madam? Una ca asta n-aş prea crede-o . . . Dacă nu vă supărați! . . . Pentru că noi am avut o înțelegere şi eu îl ştiu om de cuvînt. Şi, de asta, nu mă pot îndoi, madam, pentru că mi-a dovedit-o. Dumnealui mi-a spus de la început, deschis: Eu nu mă uit la bani, dom' Pavel! Nu mă uit, dunga şi pajura lor, dom' Pavel, pentrui că eu îi fac pe ei şi nu ei mă fac pe mine. Plătesc! Plătesc totul de la în-ceput, aşa că nu se pune problema... Numa', **vorba aia,** mi-a zis, lucru' să fie lucru1! Iar eu, madam, l-am **asigurai** întocmai pentru că-l respectam şi i-am spus: De asta **sa** nu te doară capul nici barem preț de-o pilulă, dom' Nestor, cii mă cunoşti! Să-I fi văzut numai cum arăta şi celălalt! (Aici, gîtul său lung şi slab, cu mărul lui Adam ieşit mînios în afară, slobozi un fîşîit admirativ de trestie uscată.) Palat! nu altceva. Şi atunci, domnul Neştor s-a îmbufnat şi mi-a întors-o aspru, că, mă iertați, madam, mai are dumnealui obiceiul, rareori, ce-i drept, da-1 are. Nu-mi povesti, zicea şi se necăjea şi-şi bătea basca de masă, nu-mi povesti, că mă îmbolnăvesc fatal,pastele ei de viață, iertați, madam, dar egzact aşa a zis: pastele ei de viață! Dar şi matale, dom' Pavel, puteai liniştit să zăboveşti oleacă, mai ales că arvuna era plătită şi znaga femeilor o ştii: E.zi nu, mîine nu, dar poimîine?! Şi mi-a fost cam ruşine de dumnealui că, pe undeva, avea dreptate şi i-am spus: iertare, domnule Nestor, iertare, n-am vrut cîtuşi de puțin să vă dăunez cinstei, dar eu sînt meseriaş cu firmă, şi firma se ține cu airmetică: iese pe-o uşă cît intră pe aialaltă, plus ceva? E bine! Nu iese? E bai! Iar dumnealui a înțeles egzact cum se pune problema şi-a zis: Dom' Pavel — ce-a fost a trecut, hai să batem palma şi s-o luăm de la capăt. Da, da! Şi eu l-am întrebat cinstit cum să fie, domnule Nestor, ca cel de anul trecut, sau ca cel de acu' doi ani? Şi dumnealui a tras cu ochiul spre nimeni, ca atunci cînd vrea să pună pe cineva pe foc, şi-a zis', şi mai al dracului, dom' Pavel, dacă eşti în stare să-i faci, mama ei de artă şi meserie, şi mai al dracului! Şi l-am făcut, madam, după cum cred că v-ați dat seama, l-am făcut de arată ca un palat!

Străinul îşi puse pălăria de pai pe ceafă şi, cu pumnii lui negri şi bolovănoşi, incredibil de mari pentru ținuta slăbănoagă ce-o avea, ancorați la piept de bretele, aştepta, parcă, o confirmare.

Femeia întrebă contrariată, cu glas pierit:

— Ce anume, domnule, i-ați făcut fratelui meu ca un palat?

— Cum ce, madam? se arătă nemulțumit străinul. Dumneavoastră nu știți? ■

— Nu știu, domnule! răspunse femeia cu o uimire vinovată.

— Apoi, înseamnă, madam, că dumneavoastră nu mă cunoașteți?!

— Nu vă cunosc deloc!

Străinul descreți fruntea, zîmbi înțelegător, mai slobozi. a mirare, din gîtul lui lung și slab, un fîșîit de trestie uscată, plescăi din limbă și spuse:

— Ei, păi, de aia, madam, de aia! Dați-mi voie să mă prezint, zise ceremonios, luîndu-și pălăria de pai de pe ceafă și apucînd brațul femeii pe care-l sărută zgomotos, da- ți-mi voie: Pavel Dulău, fost tîmplar de mobilă fină la atelierele „Schvartz și fiul" înainte de războiu, fost armurier militar în timpul războiului, fost artist decorator de vitrine după, iar în ultimii cinci ani maistru, cunoscut și recunoscut constructor de sicrie. N-ați fost, madam, pe strada Pansеluța? N-ați ajuns cumva pînă la croitoria pentru costume de miri? Că era imposibil să nu fi văzut vizavi, deasupra porții de fier, o firmă grozavă — trei metri lungime, pe unul șaptezeci și cinci lățime — cu sicriu auriu, balamale, închizători și decorații metalice, pe un fond vernil și cu scris albastru!

—■ N-am fost, domnule, pe unde vorbiți, îmi pare rău, dar eu nu prea ies, zise femeia, trăgîndu-și colțul basmalei negre peste gură.

— Păi, vedeți madam, vedeți? De aia! Pentru că, altfel, cine nu mă cunoaște pe mine? Iar cu. domnul Nestor, . . . Ehei! ... Că atunci, după ce am bătut palma l-am întrebat frumușel: ce-o să fie dacă nici de data asta nu-l ridicați? Dar dumnealui a rîs cu înțeles și-a spus este exclus, dom' Pavel, ex-clus! Situația s-a schimbat! Nu mai e cea de anul trecut și, cu atît mai puțin, cea de acu' doi ani. Atunci mă păștea doar așa, în treacăt, un fel de dor de ducă! Mă scormonea, uneori, interesul pentru lumea aialaltă și-mi ziceam, dar pe acolo cum o mai fi, cum n-o fi?! Acu, dom' Pavel, e altceva! Acu, lucrurile mi-s clare ca lumina zilei. Pînă acolo am ajuns, dom' Pavel, că i-am spus și nevestei-mi: vrei să mă ai alături de tine, pupișor, om devotat, și delicat, și împăcat cu soarta? Atunci lasă- mă, pastele ei de viață, iertați, madam, dar cică așa a spus, lasă-mă să-mi fac oful! Și-n felul ăsta și-a adus domnul Nestor Gîrbovei sicriul acasă încă de acu șase luni. Ba, pardon, de șase luni și opt zile, o spun cu precizie de doxă, madam, zise Pavel Dulău ciocănindu-se ușor cu degetul arătător pe tîmplă, pentru că de atunci ne întîlnim zilnic la orele șaptesprezece, cu excepția duminicilor cînd ne întîlnim mai devreme, la „Ciocanul", la un pahar de mastică. Și-mi zicea mereu dumnealui: ascultă la mine comanda, dom' Pavel, ascultă

şi nu uita! Dacă se întîmplă să nu vin timp de trei zile la întîlnire, mă cauţi de îndată acu să, auzit-ai? Pentru că, ori mă vei găsi pregătindu-mă de zor să intru în palatul ce mi-l făcuşi, ori voi li chiar III elj. Şi va trebui, musai, să te uiţi cu ochiul dumitale di> meşter, dom' Pavel, că orînduiala care se cere acolo nu va fi pentru o zi, două, ba nici măcar pentru un sezon! Şi iacă, e a patra zi de cînd beau mastica fără dumnealui, aşa că, mă iertaţi, madam, dar eu am avut o înţelegere cu domnul Nestor şi vreau să fiu parolist.

Femeia se uită cu teamă la omul din faţa ei şi îngâimă:

— V-am spus doar că fratele meu nu este acasă! Dar Ia privirea total neîncrezătoare a acestuia, continuă:

— Este plecat, săracu. Este plecat la ... medic.

— Domnul Nestor, madam? Domnul Nestor la medic? Dumnealui?! Hm . . . Una ca asta, mă iertaţi, madam, da' parcă, parcă, n-aş prea crede-o! Că dumnealui nu o dată se lăsa în voia gîndurilor şi-mi zicea: Dom' Pavel, i-o chestie şi cu doctorii ăştia, dom'le! Cît eşti tînăr ajungi la ei pentru că nu-i normal şi nici drept să-ţi ia cineva perspectiva. Cît eşti între două vîrste, hai, mai treacă, meargă şi pe la doctori, că nu-s alese toate albele de negre. Dar cînd eşti ca mine, dom'le, ce să mai baţi la uşa doctorului? Că eu simt, dom'le şi fără doctor cum fitilul mi se termină. Mai arde el ce arde, mai clipoceşte şi scoate fum, dar ce a rămas din el e mucul, şi încă şi acela scrumit. Şi apoi. eu vreau să mă ocup de perspectivă, dom' Pavel, nu de mici amănunte! Că, zău dacă n-ar fi păcat să-mi cheltuiesc eu banii şi timpul pentru nimicul ce mi-a rămas din lumea asta cînd aialaltă e încă întreagă şi neatinsă.

— E la medic! Vă rog să înţelegeţi că e la medic! strigă femeia disperată şi cîteva lacrimi i se rostogoliră peste faţa lividă. L-au dus cu forţa soţia, fata şi ginerele pentru că
i se făcuse rău. Răău de tot!

— Daaa? Atunci, vă rog să mă iertaţi, madam, scuzaţi deranjul, dar să-i spuneţi de îndată ce se întoarce că eu l-am căutat. Iar dacă mîine n-are înfăţişare la „Ciocanul1', la mastică, din nou o să-i caut, că la mine înţelegerea-i înţelegere!

Ajunsă în casă, femeia se prăbuşi pe primul scaun ce-l întîlni. Aviuţă Bîzu veni grăbit din altă cameră şi-o întrebă afectat:

— Cine e cetăţeanul, tante Eleonora, şi rs vrea? Ce caută? Despre ce tot vorbea acolo? Dar femeia se lăsă cucerită de un plîns năvalnic ce o zgîlţîia nemilos, aruncînd-o de pe crestele unor hohote înalte, în hăurile unor suspine adînci. Aviuţă Bîzu rămase alături de ea cîteva minute. O mîngîie cu buricele degetelor sale asudate peste fruntea numai os şi o bătu ocrotitor pe umăr, încercînd s-o domolească.

— Nu mai plînge, tante Eleonora, chiar aşa, zicea el cu glasul îndulcit de sentimentul compătimirii, că-ţi risipeşti sănătatea. Mai bine adu-ţi aminte că eşti un suflet tare, un suflet încercat, doar ai

pierdut în viață cinci logodnici și și nu te-ai dat bătută, și te stăpînește. Dar, cînd femeia părea a conteni, el se pleca nerăbdător la urechea ei și-o întreba iarăși precipitat:

— Ei, cine-i individul, tante Eleonora, cine? Și era destul ca plînsul acesteia să pornească din nou spre limitele superioare ale posibilităților. Pînă la urmă, după cîteva încercări eșuate, reușI, totuși, s-o facă pe biata femeie să spună:

— E unul de i-a făcut sicriul; un prieten! Și-au fost înțeleși să-i așeze-n el, încît va trebui neapărat să intre înăuntru și să-i vadă! Că, bietul, la toate s-a gîndit! La toate, la toate! . . .

— Să vină să-i vadă? Asta nu! strigă Aviuță Bîzu enervat la culme.

■— Trebuie! scăpă femeia printre sughițuri, trebuie, că dacă Nestor nu va fi prezent la Ciocanul, la mastică... atunci iar vine!

„Deci și tu ești împotriva mea, zgripțuroaică!“ vru el să strige dar se stăpîni. Totuși, strigătul dorit și nerostit îl auzi reîntorcîndu-se în interiorul lui, îndeosebi în cutia craniană, ca un ecou repetat într-o peșteră necunoscută. Așa ceva i s-a mai întîmplat rar de tot, și, de fiecare dată, în momentele grele ale vieții. Fenomenul aduse peste oboseală și un adaos de spaimă. Se duse într-un colț întunecat al camerei și se lăsă neputincios într-un fotoliu cu speranța vagă că o inspirație demonică, de ultimă instanță, îl va ajuta să iasă din încurcătură. Așteptă cu atenție încordată. Acel binefăcător muget al ideii nu se auzi, însă. Și-n lipsa lui, prin mintea-i învolburată, treceau fulgurațiile negre și capricioase ale unor gînduri contradictorii, ametindu-l. De ce a trebuit să se întîmple dandanaua tocmai acum? Nu I-au chinuit și istovit destul încercările prin care a trecut zile în șir ca să steargă din capul unora amintirile prieteniei cu Oreste Prică? Ale unei prietenii pentru construcția căreia investise timp, și nervi, și tact. Dar, ce era de făcut, cînd aluziile unor membri de bază ale celei de-a șaptea comisii pentru organizarea și desfășurarea Serbării cîm- penești deveniseră mai mult decît transparente? Cînd un

tip influent ceruse expres eliminarea orestismelor şi pricis- melor o dată cu cei care încearcă să le mai poarte? O, ce tur de forţă a făcut el cînd a exercitat asupra-şi una dintre cele mai splendide şi vehemente autocritici cunoscute în tot raionul. Mă gîndesc la cel care am fest, zicea cu îndîi- jire şi neîmpăcată ură, mă gîndesc şi nu pot să nu mă cutremur de indignare. Eu am fost acela? Atît de emotiv, pasiv, concesiv? De împăciuitorist şi defetist? Lipsit de vigilenţă? în prag de decadenţă? Mi-e ruşine, şi-i foarte bine că mi-e ruşine! Pentru că sînt neostoit hotărît să rup iremediabil şi irevocabil cu. trecutul meu călduţ, rnolcuţ, aproape ... fleoşcuţ. Da! Să rup! Pentru că doresc să fiu exclusiv activ, combativ, vigilent şi intransigent, critic şi autocritic! Şi cîtă risipă de imaginaţie, cît efort de informare şi acţiune a făcut el ca să se poată detaşa net, fără nici un echivoc, de Oreste Pricã! Să citească şi să scormonească termeni de efect prin toate ziarele, să răsfoiască maldărul de notiţe luate pe la şedinţe, să-şi bată capul o zi şi o noapte, ba scriind, ba ştergînd, ca, în final, să alcătuiască şi să înveţe pe de rost acele propoziţii convingătoare care-i vor rămîne definitiv întipărite pe scoarţă. Sînt întrebat dacă m-am întîlnit şi m-am plimbat cu Oreste Pricã? Răspund sincer: da! Dar că m-am întîlnit doar de dragul întâlnirii şi m-am plimbat de dragul plimbării e un fel de-a spune! Pentru că, de fapt, acele întîlniri şi plimbări erau ocazii de luptă. Ocazii pentru o luptă crîncenă, în care încercam să-i abat pe tovarăşu' de la calea greşită pe care o pornise, aceea a individualismului, voluntarismului, obscurantismului, subiectivismului, vedetismului şi elitismului! Da, a e-li- tis-mu-lui! Deşi ros de îndoială, frică şi alte presimţiri rebele, nu-şi putuse frîna dorinţa de-a repeta şi sublinia ultimul cuvînt. II descoperise mai demult într-un articol, semnat de cineva, despre al cărui nume mai auzise vorbin- du-se şi pe la radio. Era un cuvînt absolut nou pentru el şi, cu toate că nu-i înţelese sensul, I-a reţinut, impresionat de sonoritatea lui. Apoi a încercat pe la unii şi alţii să vadă ce ar putea însemna. Colegii de serviciu au dat neştiutori şi indiferenţi din umeri. Unii dintre cunoscuţi şi-au dat cu părerea că trebuie să desemneze o însuşire

foarte veche şi, probabil, foarte nobilă, căci, ziceau ei, ăsta vine de la Elita şi Elita se aseamănă leit cu Elada. Pînă la urmă, însă, a avut un moment fericit, a auzit un muget încetişor, piano, pianissimo, şi i-a venit în sprijin, ideea. Ca urmare, s-a dus la farmacia din centrul oraşului, a urmărit să nu fie nici un cumpărător înăuntru, a intrat, a scos din buzunar un petic de hîrtie, s-a străduit să descifreze scrisul, s-a bîl- bîit şi apoi a cerut o doză normală de elitism. Bătrînul farmacist I-a privit nedumerit şi-a întrebat: „Pooftiim?'11 „0 doză normală de elitism“, a repetat el, calm şi senin. Bătrînul farmacist şi-a potrivit ochelarii pe nas, I-a privit din nou, şi-a şters fruntea transpirată şi-a spus: „Nu există medicament cu asemenea nume“. „Poate o fi boala da care suferă cel care m-a rugat să trec pe aici?“ insistă Aviuță, Bătrînul farmacist îl cîntări iarăşi din ochi, dar cu vădit interes. „Ce profesează acel individ?“ întrebă. „Este... frizer!“ răspunse el fericit că-i veni pe limbă un cuvînt salvator. „Aaa, nu, nu, exclus, exclus, exclus,“ repetă amărît farmacistul, cînd tocmai intrară cîțiva cetățeni. Apoi tuşi în sec şi spuse sever: „Asta nu-i o boală fizică, tovarăşe. E una de altă natură. De aşa ceva suferă numai burghezia!Mă iertați, se scuză el, ieşind afară grăbit şi luînd-o la repezeală pe o stradă puțin circulată, unde avu şi timp şi condiții să se bucure de descoperirea făcută. Din păcate, cuvîntul a continuat să rămînă în vocabularul său pasiv ca o haină ce face cinste unei garderobe, dar zace acolo pentru că nu se iveşte acea rarisimă ocazie în care să poată fi folosită. Şi, deodată! .. . Da! Apăruse la orizont un prilej unic. Şi riscant. A mizat, însă, pe efectul bombă al acestui cuvînt miracol şi, cînd I-a rostit, şeful comisiei a tresărit pozitiv, a privit cu oarecare bănuială în jur unde n-a sesizat nici o opoziție, ca, la a doua rostire, după acea fulminantă subliniere, da, a e-li-tis-mu-lui! să dea aprobator din cap şi să zîmbească cu substrat adînc. Atunci a înțeles că găsise cuvîntul în spinarea căruia a reuşit să traverseze pericolul.

De dincolo răzbătu tot mai persistent glasul jeluitor şi îndurerat al soacrei sale: „Pe druinu' unde te du-ciii / este-un măr cu mere dul-ciii / din ele să nu mănîn-ciii / nici sub el să nu te cul-ciii / Nestor, Nestoraşu me-uuu / c-atun- cea ți-o fi mai gre-

uuu! . . ./

Dar peste acel glas, pe cît de real pe atît de zdruncinat, în auzul lui Aviuță Bîzu se desprindea și prăvălea un altul, ridicat din culcușurile secrete ale memoriei, un glas sever și tutelar ca un avertisment. „Și, mai ales, să nu uitați nici o clipă că totul depinde de starea sufletească. Ca atare rîsul, voia bună, însuflețirea și veselia sînt condițiile hotărîtoare al reușitei. Mențineți entuziasmul cu orice sacrificiu!“

Şi iarăşi o răbufnire din camera de alături într-un crescendo vertiginos de „Vai, vai, vai, şi iarăşi vai / Moarte, tu de ce mi-l iai / Că mi-l duci şi-i prăpădeşti / doamne, ce hainăeşti! ... / ca, pînă la urmă, frînturi din bordul no.imcI secvenţe din discursul orientativ al şefului oHH de .1 ij 1 - tea comisii de organizare şi desfăşurare a Serbării 1 11 fip<• neşti să ajungă la nefericitele urechi ale lui Aviuţă lîizii într-un relativ echilibru sonor. Şi astfel, pe fondul de continuă gîlceavă, ici colo, se făceau înţelese o vreme propoziţii ca: „să terminăm definitiv cu tristeţea şi pesimismul] „Bradule lovit de vîn-tu / Sufletu rău mi l-ai frîn-tu!“, „să punem capăt amăgirii, apatiei şi altor fenomene profund dăunătoare!“, „Că-n pămînt unde-i intraaa / Şi iarba va lăcrimaaa! .. . /“ ... „căci fericirea arătată pe faţă, deschis, cu toată forţa, este un criteriu clar, care arată cine e cu noi, spre deosebire de ceilalţi care înseamnă că sînt împotriva noastră! . . A p o i cuvintele se muşcau şi mai recalcitrant între ele, sorţii luptei erau schimbători, cînd păreau a triumfa cele despre entuziasm şi elan, cînd cele despre întuneric, lacrimi şi durere, ca, pînă la urmă, să nu se distingă nimic altceva în afară de o foşgăială de ape peste var nestins şi pucioasă în fundul înnegurat al unei prăpăstii pe buza căreia el, Aviuţă Bîzu, atîrna ţinîndu-se de-o liană sub- ţire, slabă, improvizată, iar vîntul nemilos îl împungea în coastă şi-i legăna ameţitor, balang, balang, balang . . .

Sări în picioare. în stomac i se aşezase, parcă, un arici cu mii de ţepi, iar venele de pe tîmple îi zvîneau şi-i usturau ca nişte urme de bici. Năzuise zadarnic să audă mugetul de graţie al vreunei idei. Şi, totuşi, o soluţie trebuia găsită. Dar cum? Şi cine? Căci energia i se cheltuia într-o ciudă nestăvilită pentru faptul ce ţinea de destin, că aşa ceva a trebuit să i se întîmple tocmai lui. Dezorientat, începu să se plimbe prin cameră fără să-şi dea seama că se învîrtea într-un cerc tot mai restrîns, pînă cînd mersul său deveni un fel de piruetă accelerată pe un picior. După o prelungă, neprogramată şi cu atît mai veritabilă demonstraţie de virtuozitate, ca atras de o putere irezistibilă, continuă să se îndrepte învîrtindu-se astfel spre cea de-a treia încăpere, în care de dimineaţă se tot pregătise şi tot amînase să intre. Ajuns în faţa uşii îşi regăsi aştîmpărul. ll întîmpinară o lumină galbenă în care pluteau subţiri şi firave rămurele de fum, un miros amestecat de parafină şi busuioc uscat. Draperiile de la geamuri, negre, şi ştergarele de culori închise de pe pereţi scoteau şi mai tare în evidenţă albul imaculat al giulgiului bogat, dantelat şi revărsat de-o parte alta a sicriului argintiu, deschis, aşezat pe o laviţă în mijlocul încăperii. Acolo, gătit de sărbătoare, Nestor Gîrbovei trona asemeni unui înţelept în uşa micului său palat. Ochii lui,

deşi erau, nu păreau nicidecum închişi. Mai degrabă păreau cu pleoapele strînse intenţionat ca prin strunga lor îngustă să poată vedea departe, într-o puzderie luminoasă ce ascundea forma lucrurilor învăluindu-le în mister. Gura lăsa impresia că numai cu o fracţiune de secundă înainte terminase ceva de spus. Iar înfăţişarea şi tăgăduia şi arăta o satisfacţie vicleană, de parcă tocmai atunci gura lui ar fi pus o întrebare cu tîlc, la care cei din jur se poticnesc în aflarea răspunsului, dîndu-i, astfel, răgaz să savureze momentul cu un zîmbet enigmatic care putea să însemne, oho, fîrtaţi, asta şi priceperea sînt două lucruri grele!

Privindu-l, Aviuţă Bîzu avu revelaţia unui adevăr zguduitor. Socrul său niciodată nu I-a iubit! Ba, mai mult: nici măcăr nu I-a respectat! Ce prefăcut! Abia acum aparenţa parcă i se luase ca un păienjeniş de pe ochi şi o seamă de întîmplări petrecute în timp, unele la mari intervale, îşi dezvăluiau vederii lui mioape din cauza credulităţii, sensul ascuns. în ziua nunţii lor chiar, după ce au ieşit de la ofiţerul stării civile, tocmai înainte de-a se urca în birjă, cînd era să-şi piardă pălăria cea nouă de fetru, aceea pălărie ex- tra cu borurile răsucite în sus şi fundul bombat, de mireasa i-a prins-o în văzduh înainte de-a ajunge jos în noroi, n-a spus el: Ce ţi-e şi cu pălăriile astea, dom'le, ajung tocmai pe mîna celor care vor trebui să le poarte!? Dar mai tîrziu, cînd a făcut acel salt social şi profesional considerabil şi-a ajuns de la DCA la secţia Plîngeri din cadrul Direcţiei Sesizări, Reclamaţii, Plîngeri, de la gestionarea pieilor de cîine, la geantă de plastic şi birou de brad, de la marginea cea mai îndepărtată a oraşului şi cea mai puturoasă, aproape în centru, de I-au felicitat cunoscuţii şi vecinii in corpore, ba şi cîţiva duşmani, n-a stat socru-său într-o expectativă îndoielnică, dubioasă, ca, pînă la urmă, să zică: Ei, da, fiind vorba de secţia Plîngeri, cred că-i totuşi, un progres! Şi altele, şi altele! ... Că întotdeauna I-a desconsiderat şi-a văzut în el un terchea-berchea! Un parvenit! O năpastă pusă prin contract pe capul fiicei sale! De aceea nu s-a dat în lături să-i facă şicane, ori de cîte ori a avut vreo posibilitate. Iar el, săracul, omul onest, cinstit, cu răbdare şi înţelegere inepuizabile, a trebuit să le suporte pe toate în tăcere, cel mult să ofteze arar, cînd avea certitudinea că nu-l aude nimeni.

Aviuţă Bîzu simţi dintr-o dată că furia îi dă putere şi-i face să judece mai clar. Păi, da! Asta e! A ţinut cu tot dinadinsul să moară acum ca să-i înfunde! Cîtă lipsă de suflet.

— Ce-mi făcuşi, tată-socrule, ce-mi făcuşi? se trezi Aviu ţâ Bîzu întrebând cu asprime. Şi, înconjurat de propriul glas, se dezlănţui: De ce ţi-ai bătut joc de mine toată **via**ţa, mă? Cu ce drept mă sabotezi tu pe mine şi acum după oe ai murit, mă? Află că nu-mi pasă cîtuşi de puţin. Nu mi-e frică. Pentru că tot voi fi cineva! Îngîmfatule! Beţi- vanule! Ticălosule! urlă el, ameninţînd cu pumnul ridicat spre Nestor Gîrbovei, care, sub vălul incoruptibil al morţii, continua să zîmbească zeflemitor şi

ironic.

Soacră-sa sări în picioare de pe scaunul pe care stătea prăbuşită, cu capul în pumni şi, frecîndu-şi mîinile, ţipă îngrozită:

— Nu! Nu! Nu! ca, de îndată, să se aplece peste sicriu acoperindu-l cu trupul ei puţin şi bolborosind cu disperare: Pe mîna cui ne laşi, Nestoraş, pe mîna cui ne laşi. Doamne, ai grijă de noi şi apără-ne de satana!

Nevastă-sa veni în faţa lui şi-i fulgeră cu privirea încărcată de-o ură cum niciodată n-ar fi crezut-o în stare.

— Loveşte-mă pe mine, dacă ţii cu tot dinadinsul să-ţi dovedeşti josnicia, spuse ea apăsat. Cel puţin nu te vei război cu morţii, secătură!

— Blestem dumnezeiesc . . . Apocalipsă ... Un nou Goliat trimis asupra noastră, grăi tanta Eleonore intrînd şi ea în încăperea unde luminările se jertfeau pe tăcute într-o lumină gălbuie.

în nenumărate rînduri hărmălaia cîinilor a pus stăpî- nire totală pe micul cartier. De cîteva ori au făcut ravagii şi pisicile, cu mieunatul lor prevestitor de iubiri, de iubiri sadice. în puţinele momente de linişte s-au auzit, fie pe rînd, fie deodată, plînsetele şi suspinele celor trei femei, cărora, probabil şi în somn, călăuzită de subconştient, durerea continua să le pătrundă în suflet ca un vîrtej de apă tulbure în malul prea nisipos al unui rîu. în fine, se auzi viril cînte- cul cocoşilor, se auzi într-o creştere şi descreştere ritmică, uniformă, mersul trenului naveţă, iar în geamuri îşi făcură apariţia puterile zilei — firave şi fragile la început, tot mai impetuos impregnate de energia luminii apoi.

Aviuţă Bîzu se întinse puţin ca să se dezmorţească. Nu dormise toată noaptea şi era frînt, sfîrşit. Şi din cauza ne- somnului, dar mai mult datorită frămîntărilor ce-l încercaseră. După stările de spirit ciudate şi contradictorii prin oare trecuse, acum simţea că este dominat covîrşitor de teamă. Dacă făcea o simplă mişcare, teama era prezentă pe pielea sa, ca o reptilă rece şi lipicioasă, dacă se gîndea la ceva, nările sale prindeau mirosul ei greu de vieţuitoare zăcută în propriile-i umori. De fapt, îşi dădea seama că teama devenise o parte constitutivă a propriei sale fiinţe, şi orice făcea şi gîndea era îmbibat pînă la saturaţie de substanţa ei vie, excitantă, capabilă să-i ia simultan în stăpî- nire toate simţurile. Şi asta, după ce aseară, în starea de maximă surescitare la care-l împinseră discuţiile penibile cu cele trei femei, avusese impresia limpede că ieşise tot năduful din el, că, în sfîrşit, va avea disponibilitatea necesară de-a cîntări lucid faptele petrecute şi consecinţele lor posibile. Şi chiar începuse a le derula încetul cu încetul sub fasciculul de lumină al judecăţii. Aşadar, după ce stătuse trei zile cocoţat în vîrful patului, timp în care refuzase cu înverşunare să mănînce ori să bea ceva, cu ex- cepţia unui pahar de mastică pe zi, întotdeauna la orele

saptesprezece, socrul său decedase. O făcuse, sincer vorbind, fără motiv. Pentru că în acele zile, întrebat dacă îl doare ceva, spunea că nu-l doare nimic, rugat să încerce a se scula, refuza categoric, iar la încercările celor din familie de-a închega vreo brumă de discuție cu el, le răspundea pe scurt și numai prin pilde care-i puneau pe gînduri și le seca pofta de vorbă. în dimineața zilei a patra, cînd se adunaseră cu toții ai casei la patul lui să vadă ce și cum, acesta se ridicase în capul oaselor lăsînd impresia că se va scula, căscă de cîteva ori și se întinse, apoi le făcu un semn de adio, așa cum face omul discret și ponderat de la fereastra unui tren deja în mișcare, spre cei dragi rămași pe peronul gării, și dus a fost!

Numai că plecarea lui dintre vii îl punea pe Aviuță Bîzu în cea mai ingrată situație. Pentru că, pe de o parte, el își asumase obligația de-a promova prin toate mijloacele ce-i stăteau la îndemînă încrederea și însuflețirea. Pe de altă parte, îi era imposibil să nu participe la înmormântarea socrului său, unde, de altfel, după toate regulile și obiceiurile, ar fi trebuit să îndeplinească chiar rolul principal, fiind singurul bărbat rămas în familie. Or, acest lucru — nu încăpea nici o îndoială, sarcinile stabilite de șeful comisiei din care făcea parte erau clare — putea constitui în ochii mulțora o pată jenantă pe obrazul limpede și curat al colectivității, o încercare frauduloasă de-a băga bețe-n roatele istoriei.

Intuind pericolul grav ce-l pîndea, el și-a propus să se conducă neabătut după principiul „Păstrează-ți calmul și cîștigă timp!“. Tocmai de aceea, după momentele de dcru-

tă, consternare şi deznădejde copleşitoare prin care au trecut soţia sa, soacra şi tante Eleonora, el s-a angajat să rezolve singur toate cele necesare: să anunţe decesul la primărie, să stabilească împreună cu preotul data, ora şi condiţiile desfăşurării funeraliilor, să pună la punct afacerea cu responsabilul cimitirului, groparii, şi să dea anunţul de rigoare la mica publicitate, inclusiv să trimită vorbă în satul de unde se trăgea defunctul, de unde urma să sosească un puhoi de rubedenii neîntrecute în talentul de-a se jelui în drumul spre cimitir, care, din păcate, era lung şi trecea prin centrul oraşului, ca să vadă ăştia de aici cît l-am iubit noi pe fratele, unchiul, cuscrul, vărul, naşul, finul sau ce s-o fi potrivit să fie. S-a angajat, absolvindu-le pe cele trei femei de treburile dificile spre a se putea dedica sincere şi pure exclusiv suferinţei, însă de făcut, n-a făcut nimic. Călăuzit de principiul ales a părăsit casa val-vîrtej, zorit de problemele urgente ce le avea de rezolvat, cică, dar, după primul colţ al străzii şi-a dat jos însemnul de doliu de pe mînă, şi-a cumpărat un trandafir roşu de la prima vînzătoare ambulantă întîlnită, pe care şi I-a arborat la butonieră, şi-a construit o înfăţişare exuberantă şi s-a îndreptat spre serviciu.

20!)

Nutrea în secret speranţa că în liniştea răcoroasă şi reconfortantă a locului său de muncă, unde adesea poţi auzi germinaţia visului sub pleoape, printr-o meditaţie chibzuită să ajungă, cumva, la o soluţie de compromis. Popularitatea crescînaă ce-o dobîndise în ultima vreme, respectul contagios şi grija sufocantă cu care era înconjurat, se întorceau acum brutal împotrivă-i. Fostul său şef pe o scurtă şi penibilă perioadă, — acel băiat înalt, subţirel, cu tuleiele abia mijind pe o faţă nefiresc de efeminată, un specimen dubios, în stare să distrugă personalitatea oricărui subordonat, ajuns, însă, iarăşi dedesubt, acolo unde-i era locul, încă a doua zi după ce el fusese chemat la telefon de Oreste Prică şi în prezenţa şefului de secţie avusese cu acesta o convorbire banală în conţinut, dar caldă şi amiabilă în formă, îl aştepta cu cornuleţe moi, umplute cu. gem, cu cafeluţa aburind şi cu rugămintea expresă de-a i se accepta să conducă şi să redacteze singur toate răspunsurile la plîngerile cu termen de rezolvare pentru luna în curs, pentru că asta-i creează o mare satisfacţie profesională, iar din punct de vedere moral este perfect conştient de necesitatea acestui lucru, atîta vreme cît şeful său are

obligații, multe și grele, desigur, de importanță majoră și pe un plan mult superior.

—- Serbare cîmpenească Mîncase cornulețele, băuse cafeaua, ascultase adeziunea tînărului subordonat față de șef și muncă, reușise chiar să-i tempereze pornirile sentimentale, trimițîndu-1 la arhiva din subsol să caute un document inexistent, rămase singur în liniștea și răcoarea biroului, avu, în sfîrșit, posibilitatea să se concentreze pentru a găsi calea ieșirii din impas, cînd ...

Nici n-a sesizat că intrase secretara șefului de secție. S-a pomenit cu ea în față. Rîdea cu vizibilă dorință de-a atrage atenția și-a fermeca, dezvelind două rînduri de dinți sănătoși, perfect aliniați, la fel de albi și imaculați ca mărgelele din colierul ce-i îmbrățișa gîtul delicat și bronzat. Spuse:

— Sînteți rugat cu insistență să faceți o mică vizită! lăsînd să se înțeleagă că ea știe mai mult decît îi arată vorbele.

Șeful de secție îl aștepta pe coridor. 11 luă jqvial de braț și-i conduse înăuntru.

— V-am rugat să veniți pînă la mine ca să vă cert! începu acesta discuția pe un -ton ce se dorea măgulitor, reușind să fie doar artificial.

— Păreți cam tras la față și obosit! (Te pomenești că parșivul ăsta bănuie ceva, gîndi Aviuță Bîzu și tresări.)

— Munciți prea mult! (Aviuță răsuflă ușurat.)

— Vă auto-exploatați, stimate colega, ori noi sîntem împotriva exploatării! Zîmbea ezitant, neștiind dacă gluma sa va fi sau nu gustată.

De altfel, șeful de secție avea păreri excepționale despre propria sa persoană. Se credea un om de spirit, abil, cult. Spunea despre sine că este receptiv și, într-un fel, avea dreptate. Pentru că principala sa îndeletnicire cotidiană era să tragă cu urechea la tot ce se întîmplă în jocul capricios al puterii de la nivelul raionului, ca, pe baza concluziilor astfel formulate, să dea cu peria sau cu piciorul în preajmă. Adesea se sprijinea, însă, pe intuiții precare și lucrurile ieșeau taman pe dos. Așa a gafat ultima oară și cu Aviuță. După ce auzise că fusese aruncată anatema pe capul lui Prică, s-a grăbit să-i cheme pe Aviuță Bîzu de cîteva ori la ordin, ba chiar să-i mustruluiască, convins că steaua a- cestuia va apune rapid și inevitabil. Presupunerea lui s-a dovedit falsă, iar acum încerca să recupereze terenul pierdut.

— Cînd ai un prieten adevărat, spuse el pe un ton conciliant, riști să te abați de la anumite reguli ale serviciului. Asta, bineînțeles, aparent. Pentru că micile devieri sînt permise, uneori chiar indicate, dupa cum citeam deunăzi într-o carte foarte instructivă al cărui titlu îmi scapă, dacă conduc la strîngerea legăturilor colegiale, fapt cu urmări dintre cele mai favorabile asupra productivității muncii. Scoase din casa de fier o sticlă de coniac „Bîscuit“ și două pahare. Le umplu, iar după ce-l deșertă pe al lui și se strîm- bă într-un fel de natură să evidențieze calitatea superioară a băuturii, continuă:

— Și mi-au zis că dacă tot te răpesc eu din procesul muncii, să profit puțin de dumneata, dragă Aviuță. Să-ți cer un sfat. în ce

culoare apreciezi dumneata că ar fi mai potrivit să se zugrăvească biroul ăsta? Ce culoare să aibă perdelele? Şi mobilierul, dacă se acceptă cumva, cu ocazia reparaţiilor de acum, şi schimbarea lui? ... Te întreb sincer, bunul meu prieten, fiind conştient de anumite lucruri. . . Zîmbea din nou. Fals. Parcă purta o mască semitranspa- rentă, cu suprafaţa striată.

Cînd se reîntîlni cu liniştea şi răcoarea propriului birou era deja panicat. Principiul': „păstrează-ţi calmul şi cîştigă timp“ devenise inoperant. Ce era de făcut? Trebuia neapărat să acţioneze, dar cum? Să ia toate măsurile strict necesare pentru înmormîntare, după care să plece imediat din oraş! Să facă o deplasare obligatorie la regiune? Ar fi o soluţie? Nu! N-a auzit nici un muget venindu-i din cotloanele minţii, şi el în paliative neacoperite cu haina ideii nu crede. Şi, apoi, cine, cu. ce scop să-i trimită la regiune? Atunci? Hm ... Vărul său Brusturel! ... Căpitanul de la Cercul militar. O convocare urgentă şi. . . Da, de ce nu? Ia să vedem ... Aşadar ...

Prin liniştea răcoroasă telefonul risipi cu generozitate confetti multicolore. „Sînteţi invitat la tovarăşul director"* ciripi un glas de soprană de la celălalt capăt al firului. Directorul îl îmbrăţişă năvalnic, bărbăteşte. îl prinse de umeri şi, privindu-l ţintă în ochi, exclamă: „Sughiţ, sughiţ, şi iarăşi sughiţ! Aţi sughiţat mereu azi dimineaţă, nu-i aşa? Ei, să nu-mi spuneţi că n-am dreptate, pentru că tot nu vă cred. După cît aţi fost pomenit trebuia să sughiţaţi cît o magazie de sticle la care le sar dopurile pe rînd. Căci, aici a fost o dispută interesantă. ... . Ne-am întîlnit toţi factorii de conducere ai direcţiei ca să stabilim premiile. Am început de jos în sus, ca de obicei. Totul a mers rapid şi fără obiecţiuni pînă la Peştele cel mare, cum îi zicem noi premiului excepţional... Acolo, luptă! Sare preşedintele sindicatului şi spune: Propunerea asta aş vrea s-o fac eu! Dar dumneata ai făcut mereu astfel de propuneri, pe cînd eu o singură dată! îl contră preşedinta femeilor. De ce să *n-o* facă directorul? am replicat eu, la rîndu-mi. Şi, uite aşa, pe contradicţii neantagoniste am discutat şi ne-am înfierbîntat de-a binelea, pînă am ajuns la părerea ca fiecare să-şi facă şi să-şi susţină propria lui propunere. De aceea, zic, să nu-mi spuneţi mie că n-aţi sughiţat, tovarăşe Aviuţă... Am stat şi am ascultat, şi iarăşi am stat şi-am ascultat. Numai că nici eu nu mă confrunt cu problemele delicate de azi, de ieri... Şi mi-am spus in gînd: Da? Aţi acaparat voi iniţiativa de-a-l propune pe tovarăşul Aviuţă Bîzu la premiul cel mare? Foarte bine! Eu în schimb am să-i invit să prînzim împreună! . . .

Astfel a pierdut întreaga zi, iar noaptea întunecată n-a fost pentru el decît glodul slinos al propriei neputinţe în care a continuat să se adâncească fără încetare. Şi acum, această teamă paralizantă — stafie cuibărită în trupul şi cugetul său — mai tare decît el, necruţătoare şi hrăpăreaţă. Ea îl domină, îi zdrobeşte voinţa şi-i anulează intenţiile. Vrea să caute mijloacele prin care să urgenteze cît de cît o seamă de aranjamente ce nu le-a făcut ieri. Teama îl opreşte să se gîndească la altceva, decît la faptul că socrul său va rămîne şi peste o săptămînă tot acolo, în mijlocul

încăperii, cu familia, rudele şi vecinii, chiar cu întregul cartier hohotind din răsputeri prin curte şi pe străzi, şi cu acel maistru constructor de sicrie plimbîndu-se mîndru şi orgolios printre oameni şi poftindu-i să nu scape ocazia de-a vedea de aproape opera lui desăvârşită, un adevărat palat în miniatură.

încearcă, disperat şi cuprins de frisoane inexplicabile, să-şi imagineze modalităţi acceptabile de-a se disculpa pentru daunele irepărabile aduse optimismului. Dacă nu va putea convinge, să trezească măcar clemenţa. Dar, cu tot efortul mental făcut, nu auzi şi nu văzu sub pleoapele lăsate ale ochilor decît pe şeful comisiei, devenit uriaş ca volum şi vulturesc la înfăţişare din cauza furiei, împros- cîndu-l din vârful degetului arătător al mâinii drepte cu jetul ucigător al disprețului.

Stătea nemişcat şi îngrozit în fotoliu, de ore sau numai de minute. Pierduse noţiunea timpului. Soacră-sa se apropia de el şi-i întrebă alarmată: „Oare de ce n-or fi trăgînd clopotele, Aviuţă? De trei sferturi de oră trebuiau trase!Tante Eleonora veni alături de soacră-sa şi izbucni indignată: „Una ca asta nu i s-a mai întîmplat niciodată unui creştin! E un sacrilegiu!“. Nevastă-sa alergă speriată şi adună toate ceasurile din casă, pe care le consultă. Faţa ei plînsă şi ofilită i se răvăşi de disperare. Strigă: „Doamne, cum e posibil?11.

Cele trei femei se cercetară din ochi reciproc, apoi îşi lăsară privirile grele şi apăsătoare peste Aviuţă Bîzu. Acesta tresări ca trezit dintr-un somn adînc şi întrebă mirat: — Clopotele? Nu auziţi clopotele?. Auzul i se concentra într-atît înciît urechea dreaptă îi urcă spre vîrful capului, iar cea stingă îi căzu în mijlocul obrazului. Ochiul drept i se holbă ca scos din orbită, stîngul i se acoperi în întregime. Gura îi alunecă *într-o* parte şi, astfel mutilată, întreaga făptură se încordă ca un zgîrci. Păcat! Eu le aud cum clopotează! Ce muzică! mai spuse, înainte de-a se ridica şi-a începe să danseze prin camcră, lovindu-se cu nepăsare de lucruri.

XXIV

Serafim Tăslăoanu continuă multă vreme să bată cu degetele in pervazul geamului de la salonul său de lucru şi să privească străzile oraşului cuprinse de-o febrilă agitaţie. Etajele casei raionului aveau înălţimea triplă faţă de cele obişnuite. El îşi avea salonul ele lueru la ultimul dintre aceste etaje. în plus, ar mai fi de adăugat şi înălţimea funcţiei de la care se constituia acea privelişte, ca să-i înţelegem incidenţa tutelară, unghiul prestigios de plonjare asupra realităţii.

Că bătea cu degetele ritmul aproximativ al unui marş triumfal era cea mai verosimilă dintre presupunerile posibile. Dar că privirea lui era cenuşie şi, ca urmare, vedea totul în cenuşiu părea o apreciere denaturată, gravă, de neconceput şi de neiertat. De

aceea, evident, nimeni nu s-ar fi încumetat s-o facă. Iar dacă totuşi ■— să zicem de dragul teoriei — cineva ar fi făcut-o, cu certitudine nu s-ar mai fi găsit un altul s-o creadă. Adevăr indubitabil, confirmat oricînd, pe un plan social. Nu însă şi pe unul individual. Sau, mai exact spus, nu şi în cazul lui. Cum e posibil acest lucru imposibil? ar întreba cel puţin o sută de cetăţeni ai raionului din tot atîţia la care li s-ar dezvălui taina, ca apoi să rămînă muţi şi clătinaţi în convingeri, ca în faţa unei catastrofe prin care natura ar face tentativa de-a se nega pe sine. Ei, uite că e posibil! Şi asta, din motivul (cine nu-şi imaginează cît de dureros şi regretabil?) că £n totală contradicţie cu dorinţa şi voinţa sa, cu datoria imperativă pentru destinul raionului simţită pînă la cel din urmă fir de păr, Serafim Tăslăoanu e trist! Iar tristeţea — ■— stare de spirit eminamente cenuşie — se revarsă în afară printr-o privire cenuşie, care privire, la rîndul ei, atinge lucruri, fiinţe şi fenomene făcîndu-le cenuşii, fapt ce forţează concluzia că şi lumea pe care toate acestea o compun va fi, în mod necesar, cenuşie. Oo, suflete hoinar şi tras la indigo!

Ar trebui să fii în nefericita lui ipostază ca să-ţi dai seama cît suferă. Ba, nici atunci n-ai putea realiza adevăratele dimensiuni ale durerii sale, deoarece demersul ar presupune să ai şi tu înţelepciunea, viziunea şi sensibilitatea lui. De aceea, spre zbuciumul ce-l încearcă şi efectele isale poţi avea acces numai pe calea imaginaţiei, dacă şi aceasta, bineînţeles, este destul de constructivă şi decentă, străină clevetirii şi răutăţii.

Nenorocirea nenorocirilor este că el suportă consecinţele iremediabilei tristeţi fără să-şi poată explica de unde şi din ce pricină i se trage. Se frămîntă cu disperare, i se bulucesc şi vînzolesc gîndurile în cap ca norii negri în preajma furtunii şi degeaba! Nu-şi poate explica nicicum fenomenul duşmănos în capcana căruia a căzut pe neobservate. Tocmai cînd era bucuros că depăşise o serie de etape critice. Scăpase ca prin minune de fierbinţeala grozavă ce-l cuprinsese o dată cu alte apucături inexplicabile. O, numai pofta nebună şi nestăvilită de-a face dragoste ori cînd, şi oriunde, ca şi irezistibila pornire de-a spune tot ce crede despre sine şi restul, cît i-au dăunat. Dar că începuseră şi atîţia alţii, dintr-o inconştientă tendinţă de imitare, desigur, copleşiţi de prestigiul său, să facă temperatură? A luptat din răsputeri pînă s-a învins pe sine şi a ajuns, iarăşi, stăpîn pe situaţie . .. Mă rog, mai sînt cîţiva care au fcst martori la anumite întâmplări culpabile. Deocamdată li s-a dat şansa de-a uita ... A avut apoi dubii dacă este sau nu autorul propunerii de organizare a Serbării' cîmpeneşti. Şi la el, o umbră de îndoială pe conştiinţă echivalează cît la alţii un bolovan pe creştet. Pînă la urmă, însă, i s-au adus dovezi irefutabile în sens afirmativ şi i s-a explicat chiar cauza nedumeririi. Cum să ţină evidenţa atîtor gînduri şi idei pe care le risipeşte zilnic peste raion, aidoma boabelor de grîu turnate în coşul unei mori? Aăăă, dar cu Voinicul, parcă, a fost mai simplu? Dimpotrivă! Dar indiferent ce-a simţit el în cuget, cîtă cenuşă i s-a depus pe fundul sufletului în acele împrejurări dramatice, şi-a arătat lumii numai faţa radiind de încredere. Asta,

spre dezarmarea dușmanilor reali, dezorientarea celor potențiali și plăcuta uimire a cetățenilor fideli. Efectul a întrecut așteptările. Viața raionului s-a înscris pe linia unei bucurii generale ascendente, al cărei vîrf strălucitor de lance era considerat el. Totul părea că se îndreaptă decisiv spre biruință, că nu peste multă vreme Șerbarea cîmpenească va nimba muntele Cumpătul — cunună de lauri pe fruntea învingătorului. Ca, deodată . . .

Ciudată și fără leac boală, tristețea! Pur și simplu i s-a făcut lehamite. Așa ... din senin! S-a trezit că oftează, că suspină și ochii-i joacă plini de neastîmpăr în orbite, cum ar zămisli lacrimi.

„Nu-s eu, ăsta!“ și-a zis, respingîndu-se cu un gest categoric. Din păcate, atît de categoric, încît imaginația sa a cedat unor antecedente. Ca atare, doi indivizi considerabili au apărut ca din poveste, I-au înhățat pe cel de s-a dat o persoană atît de importantă, I-au trecut într-o încăpere alăturată din care, aceeași imaginație lipsită de simțul măsurii, a mai lăsat să răzbată și întrebarea: „Da cine te crezi tu, mă?!“ secondată de niscaiva zgomote surde și prelungite. Numai că, din lipsa a ceva de care să se agațe, a cuiva în care să existe, a trebuit să accepte că a greșit. Că, de fapt și în ultima instanță, totuși, acela era el. Spășită, imaginația sa readuse degrabă persoana cu care se greșise atît de grav, îi aranjă hainele niței scîlciate, făcu cîteva plecăciuni adînci și se scuză.

„Dacă nu-mi pot porunci trupului, ia să-mi poruncesc firii!11 și-a zis iarăși Tăslăoanu, făcînd încă o dată dovada tenacității sale exemplare. își adună puterile într-o atitudine geamănă trufiei. Pe față îi apăru un zîmbet sever, rezultat al tuturor dinților dezveliți deodată. Invocă în sprijinul stării sale de grație peisaje idilice, tonifiante și benefice. Pe tăpșane domoale și proaspăt înverzite se desfășurau pașnice turme de oi. Miei zglobii săreau, dansau și se zbenguiau într-o spontană demonstrație de frumusețe și gingășie, cîini dolofani și lățoși dormitau tolăniți pe-o rînă în jurul... Ei, tocmai aici trebuie pus accentul pe antidotul tristeții, creată sursa fortifiantă! Așadar, cîinii dolofani și lățoși dormitau pe-o rînă în jurul tinerei ciobănițe care privește lung, frapant, languros, pe sub genele sale anume lăsate, din dunga ochilor săi migdalați... Pe cine privește? Ei, să nu exagerăm cu detaliile, să nu fim tipicari, birocrați, rutinați, plafonați, se înțelege foarte bine pe cine, că doar nu face ea asemenea daruri în gol, nu vrea ea să trezească toți dracii numai în natura moartă. De aia se și ridică acum din iarba verde, mătăsoasă și îmbălsămată. O face încet, cu reținere parcă — asta e, mai există pudoare, mai sînt niște norme și niște principii — ah, ce gît durduliu, ce piept Imbelșugat! ...

Se amăgea cu tact, viclenia înnăscută — arma sa eficace și secretă pe care o păstra în teaca aparenței naivități — părea să dea roadele dorite, îndreptată fiind chiar și asupra lui însuși. Simțea buna dispoziție cum izbîndește în spiritul său și nu rezistă tentației de-a o compara cu aburul diafan și persuasiv ce se ridică din văile încărcate de vegetație și încinse de căldură, după ploile repezi de vară. Dar, ciudat! Aceeași energie îi dădea, totodată, și un sentiment de nesiguranță. Și nu numai atît. Ci, mai trezea,

parcă, în cotloanele ascunse ale trupului său o mulțime de iepuri temători și speriați, exponenți rușinoși ai fricii și lașității, zgîlțîindu-l cu tremurai lor. Cîinii sînt de vină! izbucni el disperat. Cc-mi veni să bag și cîinii în peisajul ăsta? Or fi ei animale credincioase și gata de sacrificiu, dar, poftim! Uneori se comportă ca niște jigodii ordinare și stîrnesc, de pe unde nici că te aștepți, vietăți cu semnificații total nepotrivite.

Avu revelația necesității acute de a-și rezema de ceva, firul fragil și perisabil al bucuriei procurate cu atîta efort de imaginație. De o amintire plăcută, de o întîmplare petrecută aievea. În mintea lui riguros formalizată, inadecvată nuanțării, trecutul derulă ca pe o peliculă de film. își văzu propria înfățișare într-o succesiune nesfîrșită de imagini. Mereu aspră și încruntată. Rar, extrem de rar, altfel. Veselă cu adevărat, făptură din care să exulte bucuria de-a fi și ofranda generozității — niciodată. Singurele ei constante, dovezi ale unei îndîrjite consecvențe într-o luptă ale cărei țeluri adesea i-au scăpat — cutele. Tot mai numeroase, mai adînci și mai incisive. Linii continue sau frîn- te, drepte sau strîmbe, alcătuind absurda geometrie a unui zbucium.

Părăsi geamul. Se așeză în fotoliu, la masa de lucru, hotărît să-și verse aleanul pe muncă. Luă la rînd dosarele. Rapoarte succinte, argumente cu cifre și grafice, dar și informări fără argumente, principiale și, deci, valabile prin ele însele, începură a-i defila prin fața ochilor. Dosare cenușii, din păcate, și ele! Chiar de un cenușiu întunecat, ceea ce dovedea că tristețea lui ajunsese într-o fază extrem de contagioasă. Nesuferita culoare era cu atît mai neavenită, cu cît apărea într-o contradicție acută și de neîmpăcat cu conținutul *pozitiv al* dosarelor, cu optimismul incurabil ce le străbatea de la un capăt la altul.

Maldărul trecu, pe îndelete, de la stînga la dreapta sa. în fine, ajunse la dosarul cu reclamații și sesizări. Coper- țile lui fură suficiente ca să-i cuprindă fiorii. O indigestie mocnită, îndelungată, abia acum își făcea simțite cu adevărat simptomele neplăcute. Aici să fi fost sursa tristeții? Cineva i-a spus odată că reclamațiile sînt sarea și piperul muncii. Auzise și-o altă butadă, că oamenii se împart în trei categorii: majoritatea — cei care-și văd de treabă; unii
— care scriu despre cei care-și văd de treabă; și alții — care scriu despre cei care scriu că-și văd de treabă. De unde, concluzia că, deși toată lumea lucrează, numai o parte muncește! Nu i-au plăcut nici una, nici alta dintre afirmații, în ciuda sarcasmului lor sau, poate, tocmai de aceea. Experiența sa îl obliga la o altă concluzie. Știa prea bine că a rezolva conflicte înseamnă a drămui adevărul, care, însă, e o substanță curgătoare ca apa și tot ca ea poate să-și schimbe mereu adîncimea, ba chiar și albia.

Iată un scris cursiv și îngrijit, cu litere mici, rotunde și egale. Este vorba, desigur, de vreun începător, care solicită vreo favoare. Uite un altul cu litere ascuțite și înclinate mult înainte, ca niște soldați «lergînd în șir indian. Asta precis reclamă o stare de

lucruri care-l calcă pe nervi. Dar ăsta?! Iarăşi? Curios, foarte curios . . .

„Niciodată nu-mi voi precupeţi efortul — afirma scrisul arhicunoscut după primele rînduri de introducere în temă, să-i demasc pe acest Oreste Prică — fără doar şi poate cel mai mare, cel mai periculos şi perfid duşman al nostru. De aceea îmi permit să vă aduc la cunoştinţă alte şi alte ticăloşii ale acestuia, dintre cele fără număr sub aspect cantitativ, şi fără limite de nocivitate sub aspect calitativ.

Prică a fost văzut, nu o dată, umblînd de-a-ndoaselea pe străzi! Da! Nu-i nici o greşeală de exprimare! Drept pentru care întreb cu indignare ce fel de perspectivă poate să aibă un ■.isemenea element?! Şi răspund cu vehemenţă: nici una! în schimb, intolerabila sa ipostază evidenţiază o admiraţie bolnăvicioasă faţă de trecut! Dar, să nu se creadă cumva că pentru trecutul cel apropiat şi atît de drag nouă. Nu, nicidecum! Oricine I-a văzut cum se ridică tot timpul pe vîrful picioarelor, cum îşi întinde gîtul şi-şi pune palma streaşină la ochi, va recunoaşte deschis, dacă are simţul răspunderii civice, că dumnealui înlocuieşte deliberat viitorul cu l.ivaUul cel negru şi zbuciumat.

Oreşte Prică se laudă peste tot că prăseşte porumbei. O fi, probabil, adevărat. Dar, ne întrebăm: de ce nu prăseşte dumnealui şi vulturi, şi şoimi? Că, doar, raionul nostru are nevoie cel puţin în egală măsură şi de simbolul curajului, al vitejiei şi dîrzeniei. Problema o punem aici din punct de vedele teoretic, pentru că, în practică, ar trebui să i se interzică la modul cel mai categoric să mai prăsească vreo vietate atît de curată, cu mîinile sale murdare.

Oreşte Prică este un prefăcut indezirabil. El poate fi văzut la birou, în şedinţe şi-n alte împrejurări cum, în 3cc să muncească, să se frămînte şi să asude pentru rezolvarea problemelor, tace. Iar cînd, totuşi, vorbeşte, e nenorocire! Seamănă panică şi dezolare prin pesimismul său, închipuiţi- vă că el numeşte viaţa noastră cotidiană „bunişoară“, cînd ar avea datoria s-o numească altfel. Combaterea vechiului, perimatului, depăşitului şi retrogradului presupune, după părerea lui, doar o „atitudine*1, cînd, în realitate, se impune o luptă ascuţită, permanentă şi necruţătoare. Să nu mire însă pe nimeni faptul că, în ciuda aparenţelor, Prică este un vorbăreţ. Numai că dumnealui vorbeşte în somn. La fe-reală! Şi după un anumit cod, pe care-l crede secret. Naivul! ... Doar noi ştim încă de pe acum că, după paravanul somnului, el face tot felul de aluzii, că-i contra şi denigrează . . .“

Serafim Tăslăoanu. se opri din lectură. Ultimele fraze îl ■răscolirâ adînc. N-are cumva şi el prostul obicei de-a vorbi în somn? Că, uneori, are momente mai puţin ferme şi gîn- deşte anapoda, e sigur! Dar, dacă cineva i-ar asculta gîndurile?!

Se abandonă în fotoliu şi în tristeţe. Prin ceaţa intens din preajmă, sesiză un lucru esenţial, care, totuşi, pînă acum îi scăpase. Salonul său de lucru aducea de minune cu interiorul unei urechi.

XXV

Mocănița — trenul forestier, cu locomotiva lui mică, ce gîfîie continuu ca un bătrîn astmatic și cele cîteva vagoane platformă, pornește chiar din curtea fabricii de cherestea După cîteva opintiri pe coasta abruptă din marginea sa tului, cînd pare gata-gata să-și dea duhul din cauza efor* tului ce-i suprasolicită plămînii umpluți pînă la refuz cu aburi lăptoși, se așază pe o pantă lină de-a lungul văii argintii, străjuite de coamele unor dealuri domoale pe care se răsfață, după voie, pilcuri de mesteceni.

Mecanicul își trage o mărășească din pachetul înnobilat de funingine ca de o emblemă a meseriei, o bate pe podul palmei, o agață-n colțul gurii, o aprinde cu jăraticul scos ca la hocus-pocus din cuptorul locomotivei și ia loc plictisit pe bancheta de stejar, spînzurîndu-și mîna dreaptă de frîn- ghia clopotului semnalizator. Doar peste o oră va mai avea iarăși de lucru, cînd va trebui să umple din nou cu cărbuni pintecul locomotivei, mătăhălos și lăsat în jos, ca al unei vaci bătrîne. Pînă atunci nu-i rămîne decît, în lipsa sirenei pe care a avut grijă s-o strice demult, căci, de fiecare dată cînd o folosea, îi aducea aminte de război, să tragă de frînghie și să sune clopotul ori de cîte ori va intra într-o curbă mare, ca să-i vestească pe eventualii neglijenți ce s-ar găsi pe linie și, îndeosebi, sălbăticiunile — cerbii, căprioarele, mistreții, care, traversînd valea, se opresc adesea în fața monstrului cu roți ca în fața unui animal curios, pe cît de gălăgios, pe atît de inofensiv.

Moții, cocoțați pe vagoanele platformă își întind cojoacele, șubele și pufoaicele, se tolănesc peste ele cu desagii sau traistele sub cap și încearcă să atragă somnul asupra lor, sau încep să discute multe și mărunte, ca să-și amăgească timpul și să-și înlăture plictiseala. Călătorii străini — turiștii și cei purtați ocazional de anumite interese prin acele părți — se agită, se foiesc, nu-și găsesc locul, se răsucesc în stînga, în dreapta, atrași de peisajul mereu mai crispat și pietros, ca vertebrele unor uriași culcați unul lîngă altul, își înalță capetele încercînd să privească înainte, peste locomotivă, cum acolo în fața lor ar trebui, cu tot dinadinsul, să apară ceva monumental și neprevăzut, în timp ce degetele le joacă pe aparatele de fotografiat și pe ocheanele încălecate pe nas. Ei jubilează deocamdată la porțile muntelui ca la intrarea într-o arenă de luptă, încrezători în puterile lor, pătrunși de dorințe ardente pe care le simt fizic ca pe un freamăt lăunVîc potențat de aerul tare, ozonat, ce-l sorb cu nesaț și plăcere și-i lasă încîntați să le umple celulele cu energia magică a văzduhului ager. Se mai întîmplă ca vreunul, în uitare de sine, să-și pună mîinile pîlnie la gură și să hăuie îndelung ca, apoi, surprins de privirile nedumerite și intrigate ale celor din jur, să rămînă cu ochii în gol, stingher și jenat, nu atît de gestul lui, cît de lipsa de simțire și exaltare a celorlalți, incapabili să intre în intimă comuniune de suflet cu natura.

După ce reuși, cu chiu, cu vai, să pună stăpînire pe un loc la

marginea vagonului platformă, pe care se străduí să-i transforme într-un areal al său, înconjurîndu-l cu bagajele numeroase şi voluminoase, Oreste Prică se întinse pe spate şi-n mersul legănat al trenului încercă să dobîncîească acea dulce uitare de sine, care să-i liniştească. Cerul părea o rîpă albastră, afundătură nelămurită, hotarul interminabil al unei lumi răsturnate peste pămînt ce se sprijină pe umerii înalţi, de piatră, ai acestuia. Îşi îndemnă privirea să cuteze şi mai mult în adîneul acelui înalt şi, cum stătea astfel, avu impresia că privirea lui se vede pe ea însăşi ca un zbor singur, rătăcit spre o ţintă necunoscută în prăpastia fără sfîrşit. Zîmbi. înţelese că asemenea impresie poate fi semnul binecuvîntat al distanţării sale sufleteşti de cloaca ipocriziilor şi ticăloşiilor celor care încercaseră să-i asfixieze încet, cu aparentă inocenţă dar cu precizie diabolică, prin tot ce întreprinseră asupra sa cu vorba sau cu fapta. Acum îşi dădea seama, încă o dată, că luase o decizie serioasă, originală şi înţeleaptă. O decizie de natură să deschidă adevărata răfuială pe care un spirit superior poate şi trebuia s-o ducă cu cei care vor să-i jupoaie de meritele şi contribuţiile sale. O ruptură clară, fără echivocuri şi compromisuri. Gîndul acesta l-a călăuzit cînd şi-a luat concediul de odihnă (o, cu cîtă uşurinţă i s-a dat drumul tocmai lui, care, pe cînd nu i se furase în chip josnic îoeea Serbării cîmpeneşti, era, pe drept cuvînt, cel mai solicitat şi ocupat, consultat şi ascultat) cînd s-a pregătit în taină şi a plecat val-vîrtej spre muntele Cumpătul, lăsînd doar un bilet pe masă, acasă, „Sînt la odihnă!14, mai mult cu scopul de-a crea confuzie, decît a face lumină. Gîndul acesta l-a însoţit pînă aici, iar, în continuare,
o să-i fie sfetnicul tutelar, de nedespărţit. Pentru că doreşte să rămînă în sihăstria muntelui ca într-o cetate a solitudinii pînă la începutul Serbării eîmpeneşti. N-au decît să poftească dumnealor, să se lăfăie cît vor în parfumul adulaţiilor puse la cale de trepăduşi incapabili de altceva. El va aştepta acolo, pe muntele său, Serbarea sa, cea pe care a zămislit-o cu mintea şi sufletul ca s-o ofere ca dar şi ofrandă concetăţenilor. într-o tăcere aspră va aştepta. Slab, bărbos, bîntuit de demnă suferinţă, cu chelia tăbăcită de soare şi vînt, într-o atitudine de suverană detaşare şi superioară clemenţă îi va aştepta. Să-şi dea seama de ce i-au făcut. Să se cutremure! Să se ruşineze!

Se ridică într-un cot. Femeia de alături — o rnoai;ă zdravănă şi nărăvaşă la vorbă, îşi revărsa cu dărnicie năduful şi an'ăi ăciunea asupra copilului — un băieţandru de opt- nouă ani, tupilat după haina sa cafenie, de unde scote;! capul cîte-o clipă, cît ochii săi mici, rotunzi şi vex'zui ca don,'» boabe de strugure să cerşească milă şi îndurare, ca iarăşi să şi-i ascundă înfiorat de soarta ce-l aştepta. Deocamdată, mamă-sa scotocea de zor şi alarmată prin desagă, eonstata frauda, şi, pe măsură ce bunătăţile cumpărate din tîrg pentru ceilalţi copii, de acasă, lipseau, povara pedepsei spórea. „Tulvai! striga aceasta disperată, uite că-i înfulecaşi şi pupăza de turtă a lui Pătruţ! Şi halviţa Rafilei! Şi bomboanele lui Gruiţă! Oo, că dracu' mă povăţui de lăsai pază la desagă pe hoţul

cel nesătul! Dar, las' că te-nvăț eu minte! Te satur eu, n-ai grijă, de-o să mă pomenești și cînd îi fi mire, de s-o îndura vreo buleandră să te ia de bărbat, nesătulule? Dar cîrnațul?! Doamne, iartă-mă, că doară nu te împinse necuratul să rupi și din cîrnațul ista cumpărat pentru sărbători?! Aoleu! . . . Văleu! . . . Tulvai! . . .

Subit, femeia tăcu. Pentru o clipă doar. Tăcu și se încruntă cum s-ar fi gîndit la ceva adînc. Apoi, vînătă de furie, scoase din desagă un cîrnat lung și afumat, rupt la un capăt si i-l înfășură copilului pe după gît. Abia pe urmă, privindu-l cu ciudă și deznădejde, strigă: „Iacă, ți-l dau să te saturi! Să-l mănînci tot! dar să-i mănînci amu, pînă-s cu ochii pe tine, că altfel ți-or plînge de milă și îngerii care te au în seamă!

Copilul începu să plîngă cu hohote și sughițuri dezlănțuite. Lacrimi mari i se rostogoleau peste obraji, iar de acolo peste cîrnațul ce-i încingea gîtul și-i atîrna peste piept ca un trofeu al umilinței. Văzîndu-l, Oreste se înduioșă, și, ca de atîtea ori, alunecă pe nesimțite spre propria lui copilărie. Se lăsă dominat de amintiri — pulsații pornite din cămările secrete ale ființei care începură să dea buzna prin trecutul lui, să-i stîrnească idei și trăiri, care, odată înfiripate, îi bîzîiau ca niște insecte nărăvașe prin minte, i-o răvășeau, făcînd-o să cristalizeze aproape simultan în jurul unor nuclee de viață relativ îndepărtate, fără vreo legătură directă între ele.

. .. intrase în ultima tură de stadion. Era deja în fața grupului compact de alergători. Nu-și mai simțea pieptul zbătîndu-se, îi dispăruse arsura din tălpile picioarelor și, în sfîrșit, se eliberase, parcă, de hamurile nevăzute ce-i frîna- seră mișcarea. Nu-și mai auzea respirația cu icnetele ei de pompă pneumatică, auzea doar clocotul glasurilor de pe margine — haide, bravo, brusc transformate într-un rîs dezlănțuit — hi, hi, hi, i s-a rupt, i s-a rupt, ha, ha, ha, uite-i pică, uite-i, pică, ține-i bine că fug, mă, ha, ha, ha i se vede,
i se vede, uuuu, și împleticirea, căderea, hîrșt, hîrșt, hîrșt, scrîșnetul nisipului sub tălpile celorlalți, bravo, bravo, ura, ura, aplauze pentru învingător, durere dezarmantă, oribilă, grețoasă venind din stomac, vîjîind ametitor din cap — pădure speriată, pendulînd alandala împroșcată de bourii vuietului din toate punctele cardinale deodată — usturimea obrazului julit peste care se rostogoleau grăunțele sărate ale unor lacrimi grăbite, ridicarea anevoioasă, ezitantă, trupul cu greu învingîndu-se pe sine, luptînd cu propria inerție și, deodată, sprijinit parcă, sau mai mult îndemnat și rugat de o mînă firavă cu degete lungi, care se încleștară de mîna lui dreaptă și-o strîngea, și-o trăgea în sus, și-o mîngîia totodată, în vreme ce peste vuietul tot mai stins al stadionului se așeza liniștea, și, apoi, cald și pătruns de o suferință reală, glasul acela necunoscut și totuși atît de apropiat: „Tu ești, de fapt, învingătorul pentru că nimeni nu te putea ajunge pînă la linia de sosire. Ție ți se cuveneau aplauzele, medalia! ... O, ce păcat, ce nedrept. . . Nici un regulament nu cuprinde întregul adevăr, nici o comisie nu judecă dincolo de aparențe. Uite, eu te

declar pe tine învingătorul! Poftim dovada recunoștinței mele!". Primul sărut primit de la o fată l-a înfiorat adînc, dar l-a și speriat. Sări în picioare ca aruncat în sus de un resort lăuntric. Ea era la cîțiva metri de el și alerga de zor. Doar cosițele-i fluturau în vîntul primăverii ca o părere bălaie . . .

Călătoria intră într-o nouă etapă. Trenul trecu pe sub bolți întunecate de frunziș, aerul deveni rece și jilav, mirosurile de ierburi putrede se amestecară cu fumul gros lăsat de locomotivă, lățit în urmă peste vagoane ca o sarică uriașă, aspră și hirsută. Mecanicul trase fără încetare de frînghia clopotului iar călătorii se ghemuiră și se acoperiră cu hainele ce le aveau la îndemînă. Deodată strunga de cer se ivi iarăși deasupra, asemeni unei bolți de catedrală cu pereții abrupți, amenințători, ciopliți barbar în stîncă.

Sub pleoapele închise ale lui Oreste Prică, ușor gîdilate de soarele călduț ca de un tampon de vată abia simțit, apăru imaginea unei săli de clasă insalubre, cu tavanul afumat și ungherele mucegăite. Safta, profesorul de istorie și morală, cu făptura lui rotundă pe lături și teșită în față, din care nasul ieșea la iveală ca o coadă de dovleac, se rătoia de la nivelul catedrei, plin de importanță și dispus vorbăriei, așa cum se întîmpla ori de cîte ori vizita înaintea orelor birtul din colț. „Astăzi, copii, spunea el voit tărăgănat, cu vocea joasă și erodată de băutură, vom lăsa istoria să curgă după bunul ei plac, morala să-și numere cît poftește principiile și normele, iar noi, folosind instrumentele puse la îndemînă și de istorie și de morală, ne vom ocupa puțin de ceva mai captivant și mai important. Prică, nu beli ochii pe geam, că-ți desenez pantoful meu drept pe fundul pantalonilor și te dau afară! Ne vom ocupa, copii, de strategia vieții! Dar bine-nțeles că pentru a-i stabili strategia, trebuie, mai întîi, să definim viața, cu alte cuvinte, să vedem ce o fi dumneaei, viața, în ultima și ultima instanță? Un prieten de-al meu, poet și filozof, zicea că viața este un mic loc de refugiu în drumul nostru prin veșnicie. Definiție frumoasă, dar inoperantă. De aceea eu abdic de la esteticul gratuit și afirm cu vehemență și precizie că viața-i o șorecărie. Ați înțeles, bine, sper: o șorecărie! De ce nu mă urmărești, Oreste Prică? De ce stai cu flitul aplecat pe bancă, la fel ca porcul peste vălăul cu lături? Iar ca să aveți o idee clară despre șorecărie, închipuiți-vă toamna pămîntul afînat, plin de culcușuri și depozite minuscule legate între ele prin galerii scunde, mizere și urît mirositoare. Acolo trăiesc șoarecii, acolo mă- nîncă pînă se umflă atîta vreme cît au produse, acolo dorm, se împerechează și se înmulțesc, acolo chițcăie de plăcere, dar, după ce cade zăpada și li se termină hrana, tot acolo se mușcă și devorează unii pe alții ca, pînă la urmă, să fie obligați să-și scoată capetele, să caute aer mai curat și mîncare. Numai că afară stă la pîndă peste șorecărie vulpea, așa cum peste viață stă timpul! Oreste Prică, ești un nesimțit. Stai cu ochii închiși. De aceea, iacă, am hotărît să te dau afară. Ieși! Ieși, că tu nu meriți să afli de la mine cum se elaborează strategia vieții! Și, cum vă spuneam, copii, timpul, ca vulpea . . .

Niciodată nu i-a purtat pică profesorului Leonte Safta. Deși l-a

chinuit neîncetat. O făcea, însă, fără răutate. Probabil vedea în stîngăcia şi timiditatea lui sechelele propriei copilării care au degenerat apoi în gravele deficienţe de mai tîrziu. Căci profesorul de istorie şi morală era, de fapt, un invalid social. Singurele lui produse spirituale acceptabile erau rezultatul involuntar al unei minţi tulburate de băutură şi timorate de lupta inegală cu viaţa, în faţa căreia elabora mereu strategii inaplicabile, un fel de anecdote ce amestecau ciudat grotescul cu suavul. Cînd I-au găsit spînzurat în grădina liceului, cu o săptămînă înaintea aplicării reformei învăţămîntului din 1948, momentul penibil a devenit mai u^or de suportat datorită scrisorii împăturite şi puse la vedere în buzunarul de la piept, în care-şi cerea scuze de la colegi „pentru daunele produse naturii de corpul său atît de dizgraţios şi inutil". Dar creanga mărului (care, în realitate, era un prun) de care atîrn eu, sînt sigur că se va răzbuna, oferind poame mai multe şi mai gustoase! ".

Mocănița se auzi de cîteva ori pufăind din greu. Un scîrțîit lung de osii ca un oftat disperat însoți repetate smuciturі. Clătinat fără veste, corpul lui Prică se contor- siona la încheieturi iar gîndurile lui, parcă supuse legii inerției, săriră cu cîțiva ani înainte. Se văzu student sărac, stre- curîndu-se pe lîngă zidurile vechi ale oraşului, într-un loden subțire şi ros la coate. Cantina cu cozile ei interminabile pentru a obține fără cartelă o supă nenorocită, căminul cu paturi suprapuse în fiecare cameră, biblioteca neîncălzită şi vegheată de o lumină chioară, cîteva spectacole modeste de teatru văzute de susț de la cucurigu. Şi, ca un făcut, iarăşi întîmplarea stupidă cu Freddy Goldman, colegul său de an. „Sînt un om făcut, Oreste, băiete, i-a spus acesta, într-o seară tîrzie, în sala de lectură de la cămin. Abia acum pot socoti că are temei prezența mea la facultatea de litere, pentru că am făcut primul pas pe tărîmul literaturii. Da, da, ăsta-i adevărul, chiar dacă nu-ți vine să crezi. La noi în familie, dragă băiete, totul e planificat. Taică-meu are un ideal şi de la drumul spre el nu se abate nici măcar cu o palmă. El vrea, neapărat, să-şi organizeze întreaga familie sub forma unui kibuț. Habar n-ai ce-i ăla kibuț, nu-i aşa? O să-ți explic îndată! Dar, pentru a putea organiza aşa ceva, familia trebuie să fie omnipotentă sub raport social, să aibă capacitatea de-a comunica funcțional cu toate structurile societății. De aceea, bătrînul s-a încăpățînat ea fiecare dintre cei şapte copii ai săi să urmeze tot altă profesie. Dar nu la alegere, spunea el, pentru că în felul acesta ar fi favorizați primii şi handicapați ultimii. Cinstit şi obiectiv este, şi-a zis, să facem un tablou al profesiilor fără un criteriu anume, iar fiecare copil să-şi ia drumul ce i s-a nimerit. Şi, uite aşa, au ieşit pînă acum ca pe o bandă rulantă un comerciant, un avocat, un medic, un inginer, un arhitect, o orofesoară. Şi a venit rîndul meu. Asta, şi-a zis bătrînul, trebuie să fie scriitor! E adevărat că-i o meserie nesigură şi cam lunecoasă spre tot felul de vicii, dar, n-are a face! Şi de-o fi să-i întrețină ceilalți, el scriitor trebuie să devină, pentru că numai astfel vom avea un pion de manevră absolut necesar kibuțului

nostru. Cu gîndul acesta, m-a chemat în fața familiei şi mi-a adus la cunoştință ce profesie mi s-a hărăzit. Poate voi rămîne profesor ca Frida, am încercat eu să-i conving, simțind că mi se cere un lucru imposibil. „Exclus! a strigat bătrînul. Exclus!“ „Dar, tată, pentru a fi scriitor e nevoie şi de talent, ori, eu . . „De ce e nevoie? m-a întrebat el extrem de mirat şi nemulțumit. De talent? Păi, talent avem nelimitat în familie, numai să-i ştii folosi.. .“ Apoi, ca să nu-mi vină în minte* şi alte motivări, mi-am stabilit programul. „Te duci la Facultatea de litere şi filozofie — mi-a spus. In primul an te finanțez în totalitate, ca să cunoşti mediul, profesorii şi- să te obişnuieşti cu examenele. Asta ar corespunde cu sondarea pieții, inițierea şi orientarea afacerilor. In al doilea an, te finanțez şaptezeci şi cinci la sută. Dacă diferența ți-o acoperi din ce scrii şi publici — bine! Dacă nu, mănînci mai puțin şi porți hainele vechi. In anul trei, te finanțez doar treizeci la sută. în schimb, la sfîrşitul anului mă angajez să-ți dau încă o dată suma pe care îmi vei dovedi-o cîş- tigată de tine din scris şi publicat.. .“

Era dornic să-i explice pe larg toate clauzele contractuale ce i-au fost impuse, lupta lui dramatică şi deznădăjduită pentru respectarea lor, speranțele, amăgirile şi decepțiile prin care a trecut pînă cînd, în sfîrşit, i-a fost acceptată de un teatru popular una din cele cincisprezece piese încropite cu chiu, cu vai, pînă atunci. Freddy Goldman uită însă să-i lămurească în ce constă kibuțul, ideal înfipt ca un cui în capul bătrînului Itzac Goldman. Fapt cu urmări dintre cele mai imprevizibile. Căci, după trei zile, Oreste Pricã fu aşteptat la ieşirea din facultate de doi necunoscuți şi condus într-o clădire impunătoare, cazonă şi austeră. A fost introdus şi lăsat într-o încăpere cu o masă de scris şi două scaune. Acolo a avut întîia oară senzația că timpul, atunci cînd îți este impus de undeva din afara dorinței şi voinței tale, urmează alte legi. Este apăsător, te covîrşeşte şi scîrțîie. începuse a-i auzi trecerea înceată, cu scrîşnet d«* osie neunsă şi-a tresărit animat de speranță cînd şi-a făcut apariția un tînăr locotenent. Era mai mult decît mîndru de condiția sa şi, cu gesturi ce se voiau de importanță decisivă pentru ceea ce avea să urmeze, îl pofti să ia loc pe unul. clin scaune. îi întinse un teanc de coli, un set de creioane, apoi se lăsă grav pe celălalt scaun din care, aruncîndu-I căutătura unui berbec ce-şi întîlneşte pe neaşteptate rivalul, porunci:

— Scrie tot ce ştii despre organizația subversivă kibuț» sau

kițibuș! Recunoaștem că nu i-am identificat încă numele cu exactitate, te asigur, însă, că avem dovezi suficiente pentru a-i proba caracterul imperialist și dușmănos, precum și loviturile criminale ce le plăsmuiește împotriva puterii. Așa că nu ține cu tăceri, eschivări și alte jigniri din astea ... Scrie!

U5 — Serbare cîmpenească

Luat prin surprindere, nu-şi amintea nicicum unde auzise el asemenea cuvînt. Se frămîntă minute în şir pînă îi apărură broboane de sudoare pe faţă şi auzi scîrţîitul agresiv al timpului ce se scurgea anevoie. Cînd, în fine, îşi aminti, îi reveni inima la loc şi oftă uşurat. Dar intervenţia anchetatorului îl puse într-o nouă dilemă. Imprecizia noţiunii i se transmise ca atare şi acum nici în ruptul capului nu mai ştia dacă Freddy Goldman îi vorbise de kibuţ sau kiţibuş. Apucă, totuşi, unul din creioanele bine ascuţite şi-n aşteptarea unei idei se chirci peste hîrtie.

—- Ce vrei să scrii? — ridică glas şi fulgeră priviri belicoase tînărul locotenent.

— Că nu ştiu nimic despre kibuţu.1 sau kiţibuşul de care mă întrebaţi.

—■ Aşa ceva să nu îndrăzneşti! tună locotenentul. In obrajii lui puberi izbucniră în floare bujorii indignării, iar la colţul gurii un tic nervos neaşteptat făcu să-i vibreze buza de sus, care, la rîndu-i, dezveli doi dinţi nefericiţi, prea ciuruiţi de carii ca să poată fi apreciaţi altfel decît un balast regretabil într-o compoziţie cu ambiţii spre vigoare şi frumuseţe. Am spus-o doar, fără tăceri, eschivări şi alte fente, că nu ţine . . . Scrie!

— Ce să scriu?

— Tot ce ştii! Cum ai aflat de organizaţie — în ce împrejurări şi de la cine? Cum ai fost cooptat, la ce acţiuni ai participat, numele membrilor pe care-i cunoşti, ai conducătorilor, totul, totul, în totalitate!

Oreste Pricâ se chirci şi mai strîns peste foaia albă. Strînse creionul pînă-i simţi muchiile intrîndu-i dureros în falange. Zadarnic, însă. Din cărbunele lui nu reuşea să stoarcă nici o idee salvatoare. în schimb, locotenentul respira adînc, în semn de relaxare, îşi trase manşetele manilor de la cămaşă, albe şi tari, întepenite-n scrobeală, scoase din buzunarul de la piept o oglinjoară ovală, dintre cele ataşate la pudrierele femeilor şi, cu aparentă detaşare, se cercetă minuţios. Satisfăcut, puse oglinjoara la loc, aprinse o ţigară din care trase cu aviditate, apoi, protăpit în spătarul scaunului, slobozi cîţiva vălătuci de fum prin care începu a-l scruta ca pe un obiect misterios care va trebui să-şi dezvăluie pînă la urmă deschiderile secrete. Dacă nu era frica rece, umedă şi lipicioasă ce-l făcea să se simtă ea într-o piele de broască rîioasă, Oreste Pricâ s-ar fi crezut la un examen în faţa unui profesor excentric şi pus pe farse. I-ar fi convenit să se autoconvingă de-o asemenea similitudine,.

Chiar aşa! îşi zicea. Să presupun că am tras un subiect despre care abia dacă bănuiesc ceva. Ce fac, abandonez? Bineînţeles că nu! încerc să-i dibuiesc şi să mă apropii de el pe cale deductivă.

— Ce vrei să scrii?!

întrebarea mustea acum de furie.

— Vreau să scriu că în afară de ce mi-a spus colegul meu

Freddy Goldman .. .

— Să nu te ascunzi după Freddy Goldman, auzi?! Să termini cu tăcerile, eschivările, fentele şi driblingurile astea! Menşevicule! Sabotorule! Reacţionarule! Unealtă a imperialismului anglo-american! Şobolan cu urechea aţintită peste ocean! Scrie! Scrie tot şi imediat, cînd îţi spun!

Pe fondul acestor acuze devastatoare se produse un incident regretabil. Tînărul locotenent lovi vehement cu pumnul în masă. Dar, ţinîndu-şi în acelaşi timp privirile înfipte în ochii anchetatului, nimeri cu pumnul în scrumiera de sticlă. Un zgomot brutal şi un strigăt involuntar de durere puse capăt suitei de ameninţări. în încăpere năvăliră civilii care-l luaseră clin faţa facultăţii. Livid la faţă, tînărul locotenent se ridică de pe scaun şi se îndreptă spre uşa din fund, lăsînd pe parchetul proaspăt lustruit o clîră de sînge. Cum dispăru, cei doi îl luară la mijloc, sufleeîndu-şi mîinile într-o tăcere răutăcioasă.

A doua zi debută cu imaginea neclară a unei muşte, ce se perpelea pe o plită încinsă. Doar pe măsură ce trupul său lua cunoştinţă de sine, el se identifica în acea gînganie, se dilata pînă la proporţiile lui reale şi senzaţiile de fierbinţeală se încărcau de dureri atroce, insuportabile. Firea îşi intră cu greu în drepturile depline. Cînd reuşi, totuşi, uşa. se deschise şi-n pragul ei îşi făcură apariţia cei doi. Mutrele lor acţionară nemijlocit asupra corpului său, care se încordă pînă la ultima fibră, mai înainte să simtă pe limbă gustul greţos al spaimei. Fericită deziluzie, însă. Se comportară cu el mai delicat şi gingaş decît dacă ar fi fost ambalat într-o coajă fragilă de ou. Fu luat de subsuori, transportat cu grijă deosebită, dezbrăcat încet, cu precauţiuni excesive şi lăsat cu fineţe într-o cadă cu apă călduţă. A apărut şi un bărbat în halat alb, de pe faţa căruia picura generos înţelegere şi bunătate şi ale cărui gesturi aminteau manierele elegante' exercitate cu prisosinţă de conştiinţă profesională.

în mai puțin de-o oră, tamponat, cîrpit şi reparat, uns cu alifii şi pudrat, cu hainele călcate şi, dintr-un exces de zei, potrivnic gusturilor sale, cu batistă albă în buzunarul de la piept, pe care avea să descopere monograma profesa- jralui de limbi clasice, plecat în urmă cu o săptămînă, se zicea, într-un subit concediu medical — era poftit într-un birou arătos, ghiftuit de mobile şi pardosit cu covoare cufun- doase, în care paşii se pierdeau în molatică renunțare. L-a intîmpinat ceremonios un colonel. „Regretăm sincer cele întîmplate!“ îi spuse acesta, cînd pe obrazul proaspăt ras, un zîmbet de circumstanță se chinuia, fără succes, să se pună de acord cu starea invocată de cuvinte. Am auzit, totuşi, continuă el, că a fost o luptă cavalerească între doi tineri destoinici, care n-au realizat pe moment că se găseau, de jure şi de facto, pe aceeaşi parte a baricadei. Acum zîmbetul se vroia conciliant — ambiție ce-i depăşea şi mal mult posibilitățile. Ei, oricum, a trecut, conchise el cu un gest de uşurare. încă o dată scuze şi te rog transmite din partea mea respectuoase salutări tovarăşului general Dimitrie Păcuraru-Mayer.

Pînă să se dumirească, era condus jos, în hol. Acolo îl aştepta zîmbind victorios Freddy Goldman. Au ieşit împreună. După cîțiva paşi Freddy începu cu o întrebare subtilă. „Nu ți se pare că aş semăna cu un mormînt vertical?1* „De ce? Ai fost. cumva ucis?" marşă el, la rîndu-i, pe hazul chemat să facă mai suportabil necazul. „Nu! începusem să îngrop în mine prietenia noastră. Incă un turnător! mi-am zis. Mă vedeam înşelat şi simțeam cum încolțeşte în mine ura. Am dedus, însă, din anchetă că mă înşelasem. Ți-o mărturisesc că nu mi-am putut ascunde bucuria. Ei mă amenințau şi eu zîmbeam. O, au fost momente nostime şi absurde. Probabil că le-aş fi plătit scump, dacă întîmplător„ unchiul meu n-ar fi general în Capitală, şi dacă tata n-ar fi reuşit să-i găsească la timp. Freddy rîse copios, în stilul său dezordonat, împrăştiind confetti sonore peste trecători. Apoi îl bătu pe umeri şi-i trase cu ochiul. „.Da, am auzit c-ai făcut ravagii! Cică i-ai zdrobit mîna unuia care făcea pe nebunul, cît ai clipi din ochi. Foarte bine! Să învețe minte odată pentru totdeauna. . .“ „Da, ai dreptate. Era nevoie de-o lecție şi cred c-au primit-o!“ Aşa parcă-i răspunse, lăsîndu-se antrenat în jocul pe care Freddy îl preluase de la anchetatori, înşelat în buna sa credință. Aşa» sau într-un fel asemănător. Sigur este că s-a străduit şi el să rîdă, ba chiar a făcut-o, şi faptul acesta i-a trezit în

corp dureri halucinante.

Moçăniţa rămăsese pironită locului. Ai fi putut s-o crezi chiar adormită, după cum încremenise în fierăria sa ruginită şi în lemnăria sa veche, dacă locomotiva n-ar li continuat să pufăie molcom şi rar din foalele sale nefin», umflate şi deşălate de bătrîneţe.

— Ce mai aşteptaţi, băieţi?! răsună glasul mecanicului de locomotivă.

Nedumeriţi, străinii de pe platformă se cercetară din priviri. Cîţiva moţi se înghiontiră între ei şi îşi făcură semne cu ochiul.

— Ai noştri, n-auziţi?! răsună iarăşi glasul mecanicului, ca după clipe lungi de muţenie, acelaşi, să izbucnească furios.

— Măi, nădrăgarilor, aţi asurzit?! Păi, după ce că nu rezemaţi muntele ca lumea, de-l lăsaţi să curgă pe linia ferată, mai faceţi şi pe domnii?! Aţi uitat că aveţi de-a face cu Ghiţă Lupău, ăl de vă cunoaşte de pe cînd fuseserăţi puşi în pîntecul mamelor voastre?! Ei, păi dacă nu vă scoateţi dopurile din urechi, schimbăm foaia. Ori cumpăraţi bilete de călătorie, ori, la muncă! . . .

Pînă la urmă, cîţiva moţi vînjoşi săriră de pe platformă şi, cîrcotaşi din gură dar înduplecaţi din fire, se apucară să înlăture pietrele ce nu-şi găsiseră alt loc de pripas după rostogolirea din grohotişurile muntelui, decît pe linie. Victorios, mecanicul aprinse o nouă mărăşească, o agăţă în colţul gurii, porni locomotiva şi, pe mersul ei la pas, continuă răfuiala:

— Grăbiţi, măi, că vă împunge taurul în fund! Hai, hai, mai cu vlagă, că vă rupe nădragii şi vi se vede mintea! . . .

Curînd, trenul se angajă mai hotărît pe drumul de fier pieptiş, îngust şi sinuos, urmînd cu fidelitate firul apei spre izvoarele căreia năzuia. Acum, drept în faţă, pe orizontul înserării apăru muntele Cumpătul. Masiv, cu forme do- moale, pe o parte a creştetului împădurit, părea un uriaş hîtru şi leneş, culcat pe o rînă şi cu pălăria abia aninată pa-o ureche.

XXVI

Oreste Prică se lăsă cucerit de un sentiment al mîndriei orgolioase cînd reuşi să-şi dea seama că el poate fi şi un om tenace, încăpăţînat. Acest fapt îl făcu să treacă cu vederea vînătăile ce-i apăruseră pe coate şi genunchi, durerile înţepătoare din abdomen şi usturimile de sub bărbie, demne de ţepii ageri ai unor urzici pe cît de viguroase, pe atît de nervoase. Aşa că, apelînd cu încredere la misterioasele resurse de bărbăţie ce stătuseră ascunse atîta amar de vreme prin te miri ce cotloane ale personalităţii sale, se ridică în picioare, scuipă în palme, îşi potrivi pasul ca un adevărat specialist al săriturilor în lungime şi,

după o scurtă dar fermă alergare, se aruncă într-un fel de piruetă cu umărul drept înainte. Ceva elastic, puternic şi viu, ca spinarea unui cal nărăvaş îl lovi oblic, de jos în sus, proiectîndu-l în aer alandala ca pe un balot de fîn aruncat cu furca de pe-o căruţă încărcată. De data asta, bufnitura făcu, parcă, să se răspîndească sonor, în valuri concentrice, o durere acută. Era produsă de oasele care n-au înţeles să-şi modeleze forma după împrejurări, deşi pămîntul le-a strîns la pieptul lui generos cu toată forţa convingătoare a gravitaţiei. Era, de fapt, o durere cu puteri demiurgice. Graţie ei se făcea că propriul lui corp s-a concentrat într-atît, încît a devenit un fel de piatră la ficat, iar el, cel adevărat, începea numai de la acea piatră spre exterior, şi era un spaţiu imens, nedefinit, prin care pluteau organe strident colorate, artere **şi** vene, nori de ceaţă, frunze uscate, muşchi fleşcăiţi şi pene de păsări, da, mai ales foarte multe şi felurite pene de păsări, moi, catifelate. Nu ştiu cum se mai făcea apoi că do- bîndea certitudinea existenţei sale simultane, cel **puţin în** trei ipostaze: era odată acolo jos, grămadă, ca un sac **boţit,** era, în acelaşi timp, în picioare privindu-se cu milă în ce hal ajunsese de nu se mai putea nici măcar ridica, şi era implicit cel care se învîrtea în jurul celor doi, minunîndu-se cum se zgîiesc ei unul la altul fără să priceapă din ce cauză sînt cuprinşi, deopotrivă, de atîta uimire tîmpă.

Revenindu-şi în fire se pipăi cu grijă, fărîmă cu fărîmă, ca să-şi dea seama dacă mai există, dacă nu cumva este doar zvonul îndepărtat, copia, ecoul celui care fusese împovărat de dumnezeu cu suflare omenească spre simţirea durerilor lumeşti şi veşnica lor aducere aminte. Da, era încă, fără nici un dubiu, dat pradă fiinţării! ... Ba chiar unei fiinţări sensibile, dovadă că atunci cînd ajunse cu mîna la ceva aproximativ tare şi relativ rotund, degetele lui percepură noţiunea de cap şi începură să se bucure simţind cum se plămădeşte sub ele gîndirea.

Se adună cu mare dificultate şi, după cîteva încercări, izbuti să se aşeze. O poziţie demnă ce înnobilează specia şi asmuţe cugetul. Drept consecinţă, şi prinse a desluşi pe ecranul amintirii sale făptura hîrbuită a doamnei Ventura, aşa cum obişnuia dumneaei să iasă la poartă cu făcăleţul în mînă ca să-şi aştepte soţul de la crîşmă, strigîndu-i de cum îl vedea că apare, jertfindu-se pe fiecare pas: „Nu le-ar mai răbda pămîntul, blestematule!“. Iar el, după ce asista la toată scena primirii, alături de ceilalţi copii, se retrăgea acasă, într-un colţ liniştit şi se gîndea mereu la una şi aceeaşi situaţie: Ce-o să se întîmple cu domnul Nicoară dacă într-o bună zi se va înfăptui blestemul doamnei Ven- tura? Şi-l imagina pe bietul vecin în tot felul de ipostaze: ba călcînd cu paşi elastici, rari, numai pe perne de aer şi lăsînd impresia unui dans necurat, ba plutind ca un peşte întepenit în văzduh pînă se pierdea printre norii scămoşi, ba cărînd în spinare bolovani şi, totuşi, nereuşind să atingă măcar colbul drumului decît aşa, uşor,

ca şi cum paşii lui ar fi doar de umbră. Iar cînd se întreba ce-o să compătimească nefericitul după moarte, îl vedea de fiecare dată sub formă de stafie, rătăcind cu propriile oase adunate într-o desagă şi cerşind inutil pămîntului un loc de odihnă. Şi, astfel, el se cutremura de milă pentru domnul Nicoară, şi spera din toată inima ca doamna Ventura să aibă destule păcate ca să nu fie luată în seamă acolo sus, de către cine trebuie.

Dar, de ce-i ieşi lui în cale tocmai această amintire? Nu cumva . . . Ba, bine că nu! . . . Păi, e clar că de aia! ... Să înţeleagă că nici pe el nu-l mai rabdă timpul! Un timp trecut sau un timp viitor care, nu se ştie din ce capriciu cosmic, I-a primit de cîteva ori în curgerea sa, dar care, iată, după cîte se vede, a devenit din nou impenetrabil. Ca urmare, nici în faţa conştiinţei sale, în faţa acelui nevăzut dar sublim tron al judecăţii unde îi făcea o reală plăcere să apară din cînd în cînd, dornic să-şi audă nesfîrşitul pomelnic al meritelor, nu mai era decît un oarecare. Un om captiv în timpul prezent! Un învins definitiv!

Cuprins de presimțiri nefaste, se răsuci cu trudă din şale, iscodind cu ochii. Priveliştea i se păru o singurătate imensă străjuită de piscurile cenuşii ale muntelui la apus, înfipte ca nişte ferăstraie cu dinți neuniformi în pîntecul cerului, de păduri şi grohotişuri în celelalte direcții, cînd domol suitoare pe coame ondulate, cînd brusc revărsate în prăpăstii şi hăuri din care continuau să iasă aburi fumurii, de parcă pămîntul ar respira prin ele, slobozindu-şi năduful. O lumină castă — ulei divin —• părea că unge aerul şi lucrurile, făcîndu-le să coexiste într-o tristețe senină şi, tocmai de aceea, fără leac. Oreste Prică oftă adînc lăsîndu-şi capul să-i cadă deznădăjduit pe spate. Sus, în zenit, plutea o pată ciudată, neagră. Abia sesizabilă, mişcarea ei făcea şi mai de temut nesfîrşirea albastră. Vulturul! . .. exclamă el cu admirație, dar şi cu nelinişte. Ce privilegiu de-a te detaşa de lume! Ce şansă! ... Să te ridici la înălțimi inaccesibile altora, să pluteşti stînd în neclintire, cum nu bietele aripi te-ar ține în slăvi, ci propria ta măreție, să rămîi, astfel, zile, nopți, ani! Poate chiar să mori între'timp şi nimeni să nu ştie, nici să nu bănuie măcar, pentru că -tu rămîi mereu acolo, inaccesibil, suveran, cu neființa ta stăpînă peste lume. Să vezi totul de sus, ca într-o palmă, cum se aleg şi întretaie liniile vieților, cum se întîlnesc destine, şi, toate acestea, avîndu-le prinse în vederea ta ca într-o plasă, după plac să le poți curma sau păstra, să le învredniceşti cu generozitatea ta, ori, dimpotrivă, să le biciuieşti cu disprețul..

Pata neagră era acum considerabil mai mare şi mai vie. Aripile i se asemănau cu două steaguri negre, larg desfăşurate; trunchiul aerodinamic, suplu şi vînjos, cu pieptul împins în față, exprima putere şi energie; gîtul, neastîm- părat, pendulînd meru, de parcă anume ar căuta ceva, făcea să sticlească mai răutăcios luminile ochilor şi să pară mai amenințător ciocul gata de atac. îşi auzi încă o dată glasul spunînd „închis în prezent14, dar, de data asta, înțelese în termenii cei mai concreți posibil sensul cugetării sale. Sări în picioare şi alergă peste platoul în mijlocul căruia se găsea, inexplicabil de neted pentru peisajul montan. Alergă şi continuă a se izbi cu ură, cu patimă, cu spaimă şi secretă speranță în pereții străvezii ai timpului. Respins fiind, împungea şi el cu toată îndîrjirea. Aruncat la pămînt, se ridica şi-o lua de la început. Lovit

de forțe oculte, dădea, la rîndu-i, din coate, ca un apucat. în fine, un zgomot strident
— melanj acustic între sticlă spartă, gheață ruptă și șmir- ghel sfîșiat — secondă izbitura lui, și umărul la început, apoi tot trupul fu absorbit în ceva nedefinit. Urmă un fenomen curios, captivant ca desfășurare, imprevizibil prin consecințe. Era un fel de vîntoasă nebună, sămînța bezmetică a unui uragan; era o vîrtelniță de pe care fiicele scorpiei depănau firele sorții; era o centrifugă pe ai cărei pereți stăteau țintuiți osîndiții, pînă se va decanta din ființa lor netrebnică grîul de neghină, apa de vin și binele de rău; era o moară minată de un motor electric de mare capacitate; era, și din toate acestea cîte ceva și, mai presus de ele, o lumină densă, fluidă și caldă ce-l prinsese în plasma ei și-i răsucea cu o iuțeală nebănuită, pătrunzîndu-i, totodată, prin mădulare. Se simți apoi aruncat afară, dar continuă multă vreme să se învîrtească ca un titirez pînă acea forță vitală slăbi și nu mai avu decît minunata și atît de plăcuta impresie că merge de-a îndăratelea în susul unui rîu, învingînd cu
umerii dulcea povară a unei ape părelnice, văluriml molcom la vale.

Deocamdată, în fața ochilor lui zăboveau vălătuci albă:, trui de ceață. Imaginea lor îl încîntă și se pregătea tocmai să-i inspire adînc, nerăbdător să le simtă firișoarele răcoroase și umede destrămîndu-se de tot în cavitatea lui bucală, în văgăuna strimtă a gîtului, vibrînd ușor de plăcere. Usturimea de ochi veni, însă, la timp, ca să-i atragă cuvenitul semnal de alarmă, iar o tuse ce-l zgîlțîia din toate încheieturile perisabile îl salvă de-a binelea de la o gravu confuzie. Nu nimerise deloc cum crezuse el, în dimineața vreunui parc abia trezit din somn, sau pe tăpșanul unui deal între tufani și clăi proaspete de fin, ci într-un loc unde se înălța atotbiruitor fumul de țigară. Nu apuca a-și limpezi bine vederea; incomodați de fumul înțepător, ochii îi clipeau încă prea des, cînd, lucru sau ființă, îl păli cu tărie de bolovan în coastă. Desluși o umbră bălăngănindu-se cî- teva clipe și-apoi alunecînd caraghios într-o cădere însoțită imediat de complexul sonor caracteristic farfuriilor sparte, peste care se ridică apoi o voce puternic îmbibată de mînie:

— Fir'ar ai dracului de betivi! Poftim, costum nou de camgăr, pătat cu sos, cămașă pătată cu sos, cravată pătată cu sos. Ospătar, ia-l pe ăsta de aici și adu-mi imediat condica de reclamații! Iar dumneata, femeie, ce te hlizești așa? Dacă l-ai văzut pilit, de ce l-ai lăsat să se plimbe printre mese, de ce?

— Da' nu grăi cu păcat, domnule, se auzi vocea plîngă- toare a femeii, nu da ghes gîndului rău! . . . Cum să fie pilit săracan di el, dacă nu sorbi toată ziulica numai apă?! Că noi am venit, domnule, taman de la Moldova, la copchi- lul cel mic de-i în armată, și-am ublat piste tăt în orașul ista, domnule, pînă ce-am hălăduit aici să luăm cîte ceva de-ale gurii înainte de-a

merge la gară. Da. ce pățișI, Gheor- ghi, bărbați, di căzuși așa ca lovit de satana piste masa domnului, că nu-i a ghini; Gheorghi, nu-i a ghini, ți-am zis doară di săptămîna trecută că prea mi se zbate ochiul sting, că prea-mi vine sughițul așa, din senin, dar tu nu și nu, să mergem, Sofico, la copchi], *să* mergem și gata ...

Cel ce se chema Gheorghe, ajuns în picioare privi buimă-' cit locul din care fusese îmbrîncit, apoi privi, pe rînd, la domnul de alături ce-și dezbrăcase haina și-o inspecta acum strîmbîndu-se groaznic la fiecare pată de grăsime nou descoperită, la ospătarul sosit la fața locului cu o față de masă curată, pe brat, la cele cîteva capete întoarse curioase spre el și, în cele din urmă, la Sofica, la a cărei înțelegere apelă:

— Sofico, dragă, iaca... Minune dumnezeiască, sau făcătură drăcească ... Nu știu se sî zîc, iaca ... Numai că simțîi cum mă împunje seva, mă ia di pi chicioare, mă poartă fără voia me, și... pleosc cu saracan di mine, direct piste masa domnului!

Oreste Prică regretă sincer cele întîmplate. în general, era mereu stăpînit de dorința de-a se comporta manierat. . . Iar pentru oameni simpli nutrea un sentiment de dragoste fraternă, ce-l făcea curtenitor chiar... Se dojenea singur, deși, circumstanțele îl absolveau, practic, de vreo vină . . . Nimerise în restaurantul cel mare — vorba vine, căci altul nici nu era — din capitala raionului. Invizibil fiind, pentru alții — căci i se întîmpla să ajungă în viitor și într-o asemenea stare, clipind prea des din cauza fumului de țigară, intrase într-o coliziune directă cu individul numit Gheorghe ale cărui gabarit și viteză mai redusă fiind, facilită mărunta, dar atît de neplăcuta catastrofă. Acum, după ce privi cîteva clipe în oglinda din perete spre a se convinge că roșise suficient ca să poată aprecia că i-a fost rușine de cele petrecute, o luă de-a-ndărătelea, cu grijă, sporită, pe culoarul lung și încăpător. Gîlceava iscată în pîntecul său cu profil de pepene îl făcu să stabilească o legătură cauzală între senzația de foame și faptul că reuși pînă la urmă să crape pereții timpului exact în dreptul restaurantului și nu în altă parte. „Or fi, te pomenești, anumite forțe oculte, lăuntrice; Anumite principii ale inconștientului care reglementează și aceste călătorii în timp", gîndi el și se bucură de gîndul ce-l gîndi, pentru că nu rezistă întrebării: „Dar dacă s-ar potrivi să spargă odată pereții timpului exact în dreptul vreunei dorințe așa, mai intime, mai.. . ?

Se dezumflă, însă, repede, obligat să recunoască, deși nu-i făcea nici o plăcere, că asemenea dorințe nu-i dăduseră tîr- coale de multă vreme și, cu atît mai puțin, se întrezărea vreun pericol din partea lor în perspectivă. Doar foamea, da, asta-i o senzație mai clară și mai realistă, își spuse și sub imperiul unei porniri de moment, apucînd ultima chiftea marinată din fața unui tip respectabil, care rămase cu furculița și cuțitul suspendate în aer pînă se dumiri probabil că pofta lui devansa realitatea, și lăsă cu gestul molatic al unui învins cele două unelte pe farfuria goală.

Ospătarul din preajmă se şi înfiinţă numai zîmbet, pecetluind cele întîmplate cu clasicul:

— Să vă fie de bine, mă bucur că v-au plăcut bucatele noastre! încercînd, cu abilitatea, de asemenea recunoscută, să reţină consumatorul cu o nouă ofertă:

— Ce-aţi zice acum de un vin bun, de o bere, do un şpriţ? Tipul respectabil alungă ca pe o viespe nedorită idiv.i că-i dispăruse, totuşi, o chiftea din farfurie, şi întrebă:

— Aveţi ceva deosebit?

— Bineînţeles, o mulţime de sortimente admirabile, specialitatea casei, mîndria oraşului, ba chiar şi-a raionului: vin alb Cumpătul, vin roşu Cumpătul extra, şpriţ cu vin din fructe de pădure, carcalete cu vin din scoarţă de brad, coniac visător, lichior, bere „Triumf"

Ospătarul continuă încă multă vreme să enumere cu vădită satisfacţie profesională băuturi cu denumiri dintre cele mai curiose. Tipul respectabil se văzu pînă la urmă obligat să-i întrerupă.

— Scuzaţi-mă, spuse el puţin afectat, dar un pahar de vin obişnuit, s-ar putea ...?

— Cum să nu se poată, vai de mine, dacă aici credeţi că nu găsiţi, atunci unde? Numai că, vedeţi. . . (ospătarul se apleacă la urechea tipului respectabil) sîntem în preajma unui eveniment memorabil, în această lună va avea loc marea, uriaşa Serbare cîmpenească şi, în cinstea ei... Nu se face, credeţi-mă, nu se poate .. .

Tipul trase cu coada ochiului, se scuturâ smucit ca după un şoc electric şi, încălocînd peste teamă un rîs jovial, spuse cu un glas neobişnuit de ridicat:

— Greu de ales dintre atîtca minunăţii, tinere, treabă cu adevărat dificilă! De aceea mă gîndesc să merg pe gustul dumitale. Adu-mi, rogu-te, ceva... N-are importanţă ce, numai să fie din categoriile cele grozave de le ziseşi. Şi, adu-mi o dată cu ele şi plata, că, vai, nimic nu trece mai repede ca timpul, mai ales atunci cînd te simţi bine. . .

Oreste Pricã avea un reper destul de exact. Ştia, din spusele ospătarului, că timpul în care intrase era cu circa o lună înaintea Serbării cîmpeneşti. Pătrunsese, aşadar, într-un viitor apropiat. Şi totuşi, ce evoluție spectaculoasă! Cînd plecase el spre muntele Cumpătul se purtau încă discuții aprinse în jurul problemei mîncărurilor şi băuturilor. Aripa libertății de opțiune din Cea de-a şaptea comisie susținea punctul de vedere conform căruia ar fi rezonabil să se fixeze doar un nomenclator cu noile denumiri, urmînd ca unitățile comerciale să ia, de cîte ori e necesar, din acel nomenclator cîte un nume şi să-i pună fie unei mîncări, fie unei băuturi, în funcție de **o** serie de criterii ca: gradul de solicitare a produsului respectiv de către publicul larg, ordinea preferințelor acestuia în raport cu alte produse, starea pe care o creează el consumatorului etc. Astfel, îşi argumentau ei propunerea, s-ar evita situațiile neplăcute şi nu s-ar ajunge niciodată ca o băutură cu numele Victoria să se bea la începutul chefului, cînd ea ar trebui, de fapt, să-i încununeze. Nimic mai greşit şi cu efecte posibile mai periculoase! striga aripa determinării nemijlocite, din cadrul aceleiaşi comisii. Cum, adică? Pe mîna cui să lăsăm o problemă atît de importantă? De ce să fugim tocmai noi de o asemenea răspundere? Doar pentru oricine înțelege adevărul elementar că şi efectul devine, la rîndul lui, cauză. în fond, lucrurile sînt foarte clare. Dacă azi un cetățean solicită şampanie Avîntul înseamnă că el într-ade- văr simte acea pornire! Dar nu-i mai puțin adevărat că, dacă aceluiaşi cetățean i se va da chiar fără să solicite, şampania susmențională, o zi, două, trei, în fine, de cîte» ori va fi necesar, el va ajunge pînă la urmă s-o guste cu plăcere din proprie inițiativă! Căci nu numai cauza determină efectul, ci şi efectul, la rîndu-i, determină cauza! Şi atunci?...

Că această din urmă aripă cîştigase bătălia era, acum, foarte limpede. De altfel, cînd îl cuprindea deznădejdea, L.'nuia şi el o asemenea finalitate. Nu i-a trecut, însă, prin minte că hotărîrile luate vor fi aplicate cu atîta repeziciune. Asta dovedea cu prisosință că aceste probleme urcaseră pe un loc de frunte în concepția strategică de organizare şi desfăşurare a multdoritei Serbări. De ce? Pentru că liderul acestei aripi în cadrul Comisiei a avansat şi el, desigur în ierarhia raionului sau cel puțin în ochii lui

Serafim Tăslăoanu. „Ei da, strigă Oreste acoperind, din fericire numai pentru urechile sale, valurile unui vals pe care orchestra tocmai îl ataca în fortissimo. Ei da! Tocmai el, care a zămislit, susținut și răspîndit minciuna! Dar cînd și unde s-a mai pomenit ca unui campion să-i fie luată cupa, unui general să-i fie răpită victoria, unui inovator inovația, unui geniuu . . . mă rog, genialitatea?!

Oreste Prică era tipul care se enerva realmente cu greu. Avea convingerea că asemenea stare nu-i folosește nimănui și la nimic. De se întîmpla, totuși — în duda faptului că binecunoscuta sa comoditate se manifesta aici ca un factor de progres — apoi să vezi tărășenie! Ca acum! O căldură cumplită năvăli asupra lui din toate părțile deodată. El, rece, aerul, jur împrejurul lui, fierbinte. Simte cum îi crapă pielea. A, nu, nu, era o falsă senzație, o exagerare! Nu-i crapă, dar i se găurește pe mii și mii de locuri cu ace fine, subțiri, sensibile, devine ca o sită, ca pielea unui ciur, sau, ce mai una, alta, de-a dreptul ca pielea văzduhului vara, cînd plouă-n prostie. Iar prin acele nenumărate găuri dogoarea vicleană pătrunde insinuant, tenace, cuceritor. Iată, de data asta, el a devenit ca o oală gata să dea în clocot, pe cînd în preajmă se simte încolțit de o răceală de gheață. Desigur, scoate aburi! ... Și, de-ar fi acesta finalul. Dar, nu! Acea teribilă coacere și fierbere lăuntrică, act-a furtună pe care toate le amestecă, le răsucește și stoarce, trebuie să răbufnească pe undeva. Înțelegînd imperativul momentului, ieși grăbit pe coridor, coti la stînga și luă toaleta cu asalt. Toate cabinele ocupate. Sufocant și penibil.

Rătăci minute în șir prin local fură să-și găsească as- tîmpăr. Repeta o scrie de cuvinte și le cîntărea sensul: delapidat, frustrat, deposedat, jefuit, jecmănit, fraierit, înșelat, prădat. . . Spera să găsească vreunul care să redea cu fidelitate marca nedreptate co i s-a făcut. Spera, și în același timp se felicita că nu-l afla pe nici unul demn de așa ceva. Asta dovedea doar că drama lui, ca orice dramă care deschide noi perspective unei suferințe autentice, așteaptă să fie făurit cuvîntul care s-o definească.

Fu atras de o masă în jurul căreia indivizii exprimau, prin fizionomiile lor, concentrare și seriozitate. Vorbea unul a cărui față uscată, maronie, sprijinită pe un gît lung și subțire, evoca o imagine de trandafir ofilit într-o glastră. Spunea:

— Prietenul meu a făcut o mărturisire de credință și în fața ălora. A recunoscut că el concepe necesitatea ca fiecare să-și pregătească propria serbare. Să-și gătească sufletul, sau conștiința, sau cum i-o mai fi zicînd, că draci; le mai poate ține minte pe toate, ca pe-o grădină cu meri înfloriți. Și-n meri să fie cuiburi. Și-n cuiburi să cînte păsări. Iar ăia I-au întrebat: și dacă în locul grădinii fiecăruia ar pregăti cu toții, laolaltă, o mare livadă, te-ar deranja? Și el le-a zis . . .

Ce le-a zis, bre? Că, zău, mă făcuşi curios, rupse tăcerea cu întrebarea lui gălbejitul de-alături, al cărui glas se-auzi ca o apă îndepărtată. Dar, cel cu figură de trandafir ofilit lăsă tăcerea în voia ei, ba chiar o făcu şi mai sesizabilă cu privirea sa verzuie, spălăcită, fluturînd pe urmele unui cetăţean ce părea că are şi n-are treabă prin acel colţ de sală. Abia mai tîrziu, cînd respectivul se îndepărtă, el puse mîna decis pe paharul cu vermut şi, după ce dădu pe gît o duşcă zdravănă, concentră restul istorisirii sale într-un — Eheeei?! .. . Gălbejitul avea chef de vorbă şi nu-l satisfăceau poveştile reduse la pilule verbale. De aceea, după ce căscă demonstrativ, cu un aaahh prelungit, care, decodificat, nu putea însemna decît un avertisment „a- tenţie, fraţilor nu vedeţi că mă plictisesc?" atacă el însuş! subiectul ce domina copios întreagă viaţa raionului.

— Ba, eu zic la fel ca poezia: Unde-i unul nu-i putere, nici la joc nici la plăcere, unde-s doi puterea creşte . .. „De aia susţin că dacă toată lumea va pune umăr lîngă umăr va ieşi o serbare... în ce mă priveşte, vă spun deschis că-s tare preocupat de problemă... în ultima vreme nu mai pot dormi din cauza asta, mă trezesc înaintea cocoşilor, mă răsucesc, oftez şi iar mă răsucesc, de numai ce-o aud p© nevastă-mea: Pentru dumnezeu, ce-i fi vrînd, omule, că eşti bătrîn de-acuma? Săraca! ... De unde să bănuie ea ce-i în sufletul meu? Că, stau şi mă socotesc: e posibil ca o Serbare de acest fel să ţină numai o zi, sau două, sau trei? Nu-i posibil! . .. Şi-atunci: unde-o să mănînce atîta puhoi de lume? Unde să doarmă? Şi-apoi: dacă Serbarea se-ntin- de, să zicem, pe o lună, acolo se pot întîmpla multe: femeile gravide să nască, tinerii să se căsătorească, ba, cu toate că pentru perioada asta nu-s deloc de dorit după cîte am auzit că s-a spus, pot, totuşi, avea loc îmbolnăviri, sau, şi mai rău ... Ei, cine se va ocupa de toate astea — de formalităţi şi hîrtii vreau să spun?“

Privirea gălbejitului se perindă rugătoare pe la cei aşezaţi în jurul mesei. Faţa de trandafir ofilit era învăluită într-o lumină posomorită. Cel aşezat vizavi de el, ai cărui ochi, exagerat de oblici, sugerau şiretenie şi smecherie, se mulţumi să bolborosească mai mult pentru el, decît pentru ceilalţi:

— Ştiu eu? Ar trebui să se vadă... Ar trebui să se ia în considerare ... în timp ce se scărpina pe rînd, analitic, după urechile lui ascuţite şi nitel clăpăuge spre vîrf, parcă anume croite aşa pentru a evidenţia semnificaţia gestului.

Lîngă acesta, unul negricios, puţin la făptură, nici nu cuteză să-şi ridice privirea, ci continua s-o aţintească întrebătoare pe

rămăşiţele triste ale grătarului de pe fundul farfuriei dinaintea sa, din care încerca, parcă, să extragă răspunsurile aşteptate. în schimb, cel din colţul mesei — cu forme rotunjoare, avînd un aer de siguranţă şi stăpînire de sine ca un scaun cu patru picioare — întîmpină aşteptarea gălbejitului cu zîmbet prelung, condescendent. încet, bubele gurii i se depărtară şi, prin deschiderea de glas- vand afumat, gîlgîi domol la început, crescendo apoi, rîsul. Glasul lui aminti pe rînd, într-o neîntreruptă cascadă, triluri de păsări, gemete de viori, intervenţii de contrabasuri.
trestii ccrtate de vînt, şăgalnic orăcăit de broască. Urină o pauză de efect psihologic, după care, aeelaşi, vorbi:

— întrebările tale, Mandache, nu mă miră deloc! Nici părerea atît de... individualistă, ca să nu-i zic altfel, a prietenului acela al tău, Zamfirescule! (Aici vorbitorul trimise un reproş ca un curent de aer rece spre cel cu faţa de trandafir ofilit, iar acela tresări cum i s-ar fi desprins din figura sa de floare o palidă petală.) Nu mă surprind-. * nici tăcerea voastră nehotărîtă, dădu el cu vorba şi sclipătul ironic al ochilor peste ceilalţi. Ba, să vă spun drept, chiar mă aşteptam oarccum să vă manifestaţi astfel deşi nu simţeam pic de satisfacţie pe chestia asta . .. Dar, ştiţi voi de unde vi se trag nedumerirea, neîncrederea, necunoaşterea, pesimismul, defetismul, şi altele, şi altele? De la fatpul că nu citiţi ziarul. Ast-a-i scçretul, ascultaţi-mă pe mine: ziarul! . . . V-o spun din proprie experienţă. Acolo nu-i problemă la care să nu găseşti rezolvare. Eu nu-s abonat decît la cel raional şi uitaţi ce clare mi-s lucrurile! Ştiu, bunăoară, că pentru Serbarea cîmpenească s-a făcut totul şi încă se vor mai face o serie de lucruri de maximă importanţă . .. Dar, cei care sînt abonaţi la ziarele de la regiune?

Tresări. Avu intenţia să se frece la ochi dar renunţă. Evidenţa înlătura orice urme de îndoială. în restaurant intrase Zizi. Şi încă însoţită de un necunoscut a cărui ţinută
— sacou în carouri viu colorate, cămaşă cu lavalieră la gît, ochelari cu. ramă groasă de baga, plus servieta pîntecoasă ce-o purta în mîna dreaptă — atrăgea atenţia şi făcea din el un personaj excentric. De cum le sesiză prezenţa, ospătarul se prezentă neobişnuit de ceremonios pentru obiceiurile casei. Abia cînd îi conduse la o masă rezervată, în partea privilegiată a salonului cu mici intrînduri intime, cochete, el înţelese cauza primirii şi comportării ospătarului.

Soţia lui continua, aşadar, să achiziţionoze noi curtezani cu care se dădea în spectacol public. O curiozitate neştăvilită îl împinse spre locul unde perechea se aşezase confortabil iar acum, după toate aparenţele, hotărau de comun acord ce să comande. Se rezemă uşor lîngă peretele ce despărţea cochilia cu masa şi cele două scaune de o alta asemănătoare, astfel încît, dacă se întoarce ospătarul, să nu-l incomodeze. Nu rezistă tentaţiei şi lăsă privirea, cu un nesaţ de care nu se crezuse în stare, să-i alunece peste soţie. Cu mijlocul subţire strîns în corsetul unei rochii ce-i lăsa goi

umerii, şi, în bună parte, protuberanţele viguroase ale sinilor, cu pielea bronzată şi ochii verzi mai expresivi datorită feţei cu tenul închis, Zizi arăta splendid. Străinul îşi luase ochelarii, îi şterse de zor folosind trei batiste pe care le scoase din buzunare diferite, şi-i fixă din nou cu deosebită grijă, se uită îndelung la ea şi surîse pe deplin satisfăcut. Pometii obrajilor lui se îmbujorară şi cu uvertura cuvîntului, cîteva bulboane îi urcară pe gît, făcînd să-i tremure cam inestetic, dar convingător din punct de vedere emoţional, dublura bărbiei.

— N-aş putea, doamnă, să trec la subiectul propriu-zis înainte de-a vă mulţumi din nou, cu adîncă recunoştinţă, pentru marea favoare ce mi-o faceţi astă seară. Asta dovedeşte, o dată-n plus, dacă mai era nevoie, că sînteţi un suflet nobil, o femeie aleasă şi generoasă, o inimă caritabilă. Va sosi, însă, momentul — şi fiţi sigură, nu e departe

— cînd răsplata din partea mea va fi nelimitată, dacă gestul dumneavoastră poate fi răsplătit, însă eu cred de pe acum că el, de fapt, n-are preţ, că este inestimabil... Oricum, vreau să spun că va sosi momentul cînd o să vedeţi cine esto cu adevărat Stamate T. Stamate, cum înţelege el să răspundă binelui ce i se face, cît accent pune el pe cinste, corectitudine şi onoare în orice afacere.

Zizi zîmbi cu ironie ascunsă, lansă un mic oftat duplicitar din care se putea înțelege orice. In locul unor cuvinte se mulțumi doar să-şi treacă privirea ei verde, înzestrată cu secrete energii de atracție asemeni unui flux magnetic peste sală. Stamate T. Stamate sesiză promptitudinea cu care cîteva perechi de ochi răspunseră apelului, făcînd risipă de admirație asupra femeii şi nu mai puțină risipă de invidie asupra lui. Consecința acestei mtîmpîări apăru de îndată şi într-o formă cit se poate de concretă. îl încercă fără menajamente senzația unei dilatări interioare. Chiar pielea i se întinse şi subție peste măsură de repede, ca la u:i balon umplut cu, aer cald. Era modul subit, vehement, în care se manifesta sentimentul de saționetate deplină, probabil cu totul inedit pentru el, datorat posturii rîvnite în c;ie se găsea ca bărbat. Aşa era cu adevărat, sau poate lucruri :e se petreceau aidoma doar in închipuirea iui, nu gratuit, însă, nu forțate de imaginația lui laborioasă, ci» mai degrabă, printr-o identificare a situației de acum cu u'-a de demult, cînd el însuşi a trecut, alături de această minunată şi ticăloasă femeie, prin asemenea fericire blestemată. înclina să creadă că are dreptate, că bărbatul acela necunoscut — făptură insolită, ciudată şi caraghioasă ca un hî-b lustruit inutil — săvîrşeşte şi el marea greşeală de-a urca pe treptele invizibile şi amețitoare ale orgoliului, fara să bănuiască cel puțin că, odată ajuns în vîrf, pasul s;iii călca inevitabil în gol. O, dar nici nu va ajunge prea sus, nu va reuşi să cunoască măcar simptomele beției ce ți-o dă mîndria şi înfumurarea de cuceritor al unui suflet, aceeaşi putere ocultă care-i insuflă îndemnul şi curajul ascensiunii, îl va îmbrînci şăgalnic, dar fatal, ca într-un joc aparent naiv, însă ale cărui reguli prevăd obligatoriu victime. Era sigur de asta pentru că nimeni n-o cunoştea atît de bine pe Zizi ca el, poate nici ea însăşi. Şi, iată, parcă necunoscutul se grăbeşte să-i confirme supozițiile. Cu țîfna şoricelului ce jubilează în jurul caşcavalului, total inconştient de ghearele pisicii de deasupra lui, el oferă privitorilor un profil plin de importanță, se grăbeşte apoi să sloboadă acel inefabil preaplin ce-i ghiftuise atît de miraculos personalitatea, într-o nestăvilită

curgere de vorbe.

— Nici nu bănuiți, stimată doamnă, ce bucurie mi-ați trezit în inimă că v-ați amintit de mine! Uite, mi-am zis, Stamate T. Stamate, ceva se realizează și din speranțele tale, o dîră de lumină plăpîndă ca o părere și subțire ca o unghie se ivește ri-n viața ta! ... Pentru că eu, onorată doamnă, vă declar cu sinceritate și vă mărturisesc cu sfială, după ce v-am făcut acea vizită scurtă dar de neuitat pentru mine, cînd numai și numai datorită bunătății dumneavoastră fără egal mi-ați deschis, și numai și numai grație răbdării dumneavoastră pe măsura bunătății nu m-ați cuit ;>! ară, eu v-am luat cu -"ine chipul îngeresc și l-am purtat pretutindeni ca pe-o icoană. Iar el, scumpul, dragul și adoratul, m-a povățuit și ocrotit, mi-a vegheat pașii și mi-a limpezit judecata, mi-a scos norocul în cale și I-a ținut pe lingă mine. Ba, în clipele de cumpănă îmi șoptea: Stamate, plusează. Stamate, fă-te că renunți, Stamate, fii atent la concurență, înciît sufletul mi-a devenit prosper și afacerile mi-au mers strună. Și efortul depus de mine — zbaterea, lupta, manevrele vreau să spun — n-au fost simple, nici ușoare, gingașă doamnă! ... închipuiți-vă: telefoane, scrisori, deplasări, discuții; caută relații directe indirecte, ocolite, scutură praful uitării de pe vechi prietenii, iar, unde nu îi găsești, fă-ți degrabă amici și cunoștințe noi; plăsmuiește noaptea, înfăptuiește ziua: strînge mîini, zîmbește, promite, fă mici atenții, cadouri sau dă de-a dreptul, arată-te la suprafață calm, jovial, plăcut, amiabil, cînd înăuntru ești invers; dovedește siguranță, stăpînire, cînd numai tu știi cîte riscuri te pîndesc! Iar, dacă vă spun toate astea, ilustră doamnă, nu o fac, desigur, pentru a-mi

*6 — Serbare cîmpenească găsi vreun merit — o, nicidecum, acreditați-mă, vă rog, cu această încredere, sînt un debitor solvabil oricînd, ci exclusiv din dorința fierbinte și dezinteresată de-a vă face să înțelegeți mai bine prin cîte coridoare înguste, pe ce trepte întortocheate, în ce catacombe ascunse m-a însoțit admirabilul, fragilul și viteazul dumneavoastră chip! Așa că, fi-nalmente, iertați, vă implor, sentimentele mele mai aprige ca mînjii scăpați de sub control, finalmente .. . (Vorbitorul ridică de sub scaun geanta pîntecoasă și, mîngîind-o cu adorație, o puse pe colțul mesei.) Tot ce s-a realizat într-un timp record și de calitate extra, adică douăsprezece mii de pelerine din patru feluri de nylon fin, elegant, confortabil, așa cum vor dovedi cu prisosință și mostrele aici prezente, explică el, mîngîind săgalnic geanta de alături, este și cu participarea dumneavoastră, iubită doamnă! ...

Zizi scoase din nou la iveală arma surîsului său. O armă polivalentă și de-o eficacitate ieșită din comun. Zîmbi trist, cu teamă, și, învăluindu-l pe Stamate T. Stamate cu o privire confidențială, spuse:

— Sînt de-a dreptul consternată, domnule, de ce-mi povestiți . . . Zdrobită! ... Să fiu eu în stare, dincolo de dorința și voința mea, de asemenea lucruri? (Pe fața lui Stamate T. Stamate apărură

cîteva sute.) Vă dați seama că, astfel, aș putea participa, fără să știu măcar, și la afaceri necurate, la furturi și jafuri, la crime odioase?! (Cutele de pe fața lui Stamate T. Stamate participau acum la o grimasă ce exprima, fără rezerve, părerea de rău, regretul și vinovăția.) Vai! ... mai exclamă ea, împingînd expresia feței bărbatului spre o durere profundă, vaiii! ...

O tăcere jenantă posomori lumina, iar clipele deveniră elastice, alungindu-se nefiresc. Fruntea lui Stamate T. Stamate zămisli cîteva boabe mici de sudoare.

— Vai, mie, reluă Zizi, în vreme ce în ochi începu să-i pîlpîie verde recunoștința, vai mie la ce nenorociri puteam fi părtașă dacă nu se întîmpla să dau peste un om atît de cinstit, de onest și simțitor ca dumneavoastră!

Obrazul domnului Stamate T. Stamate nu reuși schimbarea decorului în ritmul cuvenit. Cam obosiți de ani și îmbibați de grăsime, mușchii rămaseră în urma voinței, rămurișul dens al vinișoarelor nu-și reveni dintr-o dată, pielea vlăguită și ușor încrețită nu se ridică brusc din minusculele crateree ale cutelor, astfel că fericirea năvăli peste durere și rezultă o față schimonosită, convulsionată, dîr- dîind de frig, deși mai păstra relicvele sudorii provocate de nădușeală. Femeia, însă, sesiză dificultatea prin care trecea partenerul ei de discuție și afaceri, și-i ajută cu un nou surîs, care degajă nu numai o adîncă înțelegere, ci și tulburătoare promisiuni.

In acest climat siderat de apariția unor vedenii edenice în mintea fiecăruia dintre ei, grație efuziunilor sufletești ce începeau a se petrece, masa fu servită cu o demnitate de ritual. Ax ta desăvîrșită a lui Stamate T. Stamate de a-și exterioriza pofta iscă și mai puternic senzația de foame de care era bîntuit Oreste. în treacăt îl bîntui gîndul de-a da o raită prin bucătărie și-a servi una, alta. Totuși, renunță. Fapta ar fi grevat moral asupra lui — asta, în primul rînd, iar, în al doilea, acea chiftea marinată șterpelită din farfuria tipului respectabil, (gest pentru care se mustră cu severitate în cugetul său) nu avusese nici un gust, fusese chiar imaterială și-i trezise bănuieli de care nu vroia să-și mai aducă aminte. Pe aceste considerente, cărora le alăturase și un principiu de conduită la care apela cînd n-avea altă soluție, principiu conform căruia foamea cunoașterii trebuie să învingă necondiționat în competiție foamea pîn- tecului, rămase înfipt pe mai departe locului, înfruntînd destinul.

Dacă viața lui alături de Zizi s-ar fi compus numai din fragmentele de timp cînd aceasta mînca, el ar fi avut convingerea că ar fi fost un om fericit. Se gîndise deseori la asta. Acum, privind-o iarăși, foamea i se topise-n mădulare ca un zvon neclar într-o peșteră. Preocupată să mînuiască furculița și cuțitul, femeia se distanța de acel fel de-a fi, care i-a provocat lui atîta amărăciune. Devenea blîndă și castă, doritoare și descumpănită, ageră și stîngace, ca o pisică trezită din somn în fața unei farfurii cu lapte. în acele momente își purta feminitatea ca pe-o cămașă lungă unduind sfielnic, pe cînd, în mod obișnuit, făcea din ea o armură a frumuseții agresive. Oreste, ca de atîtea alte ori, se

străduia să rețină cu lux de amănunte întreaga scenă. Mîna ei stîngă ridică furculița molatec, indecis, cum ar urma să comită o impietate. Cîțiva dinți diamantini se făcură văzuți pentru o clipă, ca o strălucire fugară de blitz. Mișcarea uniformă, calmă, aproape adormitoare a celor doi obraji, amintea mai degrabă de o vorbire intimă, șoptită, prin care se făceau destăinuirile unei iubiri tandre, decât actul atît de banal și brutal al masticației. Iar ochii... în sfîrșit, acei ochi prin care invadau lumea, în mantia privirii ei verzi, dorința pătimașă, lacomă și nemăsurată, invidia, gelozia și orgoliul, ambiția de-a poseda și domina după capricii dintre cele mai stranii, erau acum liniștiți, visători, lumina lor cerșind, parcă, ajutor și ocrotire.

Stamate T. Stamate se apropia de sfîrșit cu servitul mesei. Șterse farfuria cu miez de pîine cu grija și rîvna unui bun meseriaș, care-și face curățenie la locul de muncă, luă șervețelul și, despăturindu-l, și-i trecu în cîteva rînduri peste față tamponîndu-se, cum ar fi făcut-o orice frizer după ce l-ar fi bărbierit, ridică paharul cu șampanie aducîndu-l în direcția luminii spre a-i analiza conținutul. Vorbi pentru sine:

— Pe Stamate T. Stamate nu-l duceți de nas, domnilor .. - Nu-l duce nimeni... El are flerul comerțului înnăscut, priceperea la afaceri suptă de la pieptul mamei... Șampanie Zori de Zi? Poate șampanie Cîrligata, de calitate inferioară și cu preț mai ridicat! De, nume frumos, bani mai mulți! . . . Ostropelul Păsiunea? Zău, domnilor? Vechiul ostropel cu smîntînă mai puțină și mielul mai oaie! ... Stamate T. Stamate, domnilor, este omul care mănîncă, bea, plătește, dar nu se fraierește! Zîmbi cu satisfacție răutăcioasă. O invită pe Zizi cu o politețe afectată, ciocniră paharele și băură.

Orchestra chinuia o piesă de cafe-concert, ale cărei note se înduplecau greu. Violonistul dibuia tonurile înalte și se pare că le găsea numai în parte, în timp ce pianistul se străduia din răsputeri să exprime prin mișcarea ondulatorie a gîtului său de cocor ceea ce nu reușea prin apăsarea clapelor. Stamate T. Stamate privi cu interes mica formație cocoțată pe o estradă, apoi se rezemă de spătarul scaunului, închise ochii și, cu mîinile atîrnate de bretele, se lăsă pentru cîteva clipe pătruns de efluviile muzicii. Senzația de satietate împletită cu satisfacția estetică creau, se pare, condiții ideale pentru o siestă ușoară, mîngîietoare. Timpul se făcu poros ca un burete, moale și blînd ca o pîslă, și încă mai moale, și încă mai blînd, ca o căptușeală de vatelină ...

Să fi adormit? Oreste Prică se uită la ființa aceea enigmatică, retrasă după un surîs de mulțumire ce i se așternuse pe față asemeni unei pînze de tul.

Zizi întui postura deloc plăcută ce-o aștepta, de-a ține de urît unui bărbat adormit buștean, și tuși de cîteva ori la rînd. încercînd să-i trezească. Zadarnic! Toate aparențele conduceau la un somn reconfortant, în interiorul căruia se comitea un vis cu lacuri albastre pe care pluteau bărci cu lunecări domoale, doar uneori clătinîndu-se discordant, cînd contrabasul reteza mai repede coama vreunui val, ca domnul contrabasist să-și impună propria

lui personalitate în interpretarea acelui vals la care ținea în mod deosebit, căci nu fără motiv i se cîntase lui în calitate de muzician la nunta din prima căsătorie — singura, de altfel, făcută din dragoste, restul de patru au fost tîrguri, înțelegeri, sista-i adevărul — și de atunci i-a rămas impregnat în auz un anumit ritm al acestei piese atît de cunoscute și îndrăgite', un ritm ce-i dă prospețime și avînt, păcat că actualii colegi de formație, niște inculți, fără educație și simț muzical, simpli urechiști, nu pot să înțeleagă, deși totu-i foarte simplu: ram-pam-pam, ram-pam-pam, ram-pam-pam ...

Aria toreadorului veni ca o binecuvîntare. Stamate T. Stamate făcu ochi și, sprijinindu-și bărbia în palmă, se concentră în semn de cugetare. Apoi iscodi restaurantul. Atent, circumspect.

Deodată se întoarse spre Zizi. O fulgeră conspirativ cu privirea.

— Și-acum, stimata mea doamnă, vă rog să-mi permiteți să atac frontal o problemă vitală. O problemă — cum s-ar zice din punct de vedere filozofic, de viață și moarte! In- vestiția-i făcută, energiile mele fizice, intelectuale și morale consumate iar imaginația mea a luat forma acestor minunate pelerine ieftine, comode, elegante, moderne, rezistente, care, îmbrăcate, dau satisfacții, sănătate, bună dispoziție, optimism, noroc în dragoste, fericire-n căsnicie, succes în afaceri! Numai că, adorabilă mea doamnă, acum se pune problema vînzării lor. Problema desfacerii en gros, cu bucata, cu plata directă sau în rate, pe bani peșin sau alte produse, oricum, n-are importanță, că marfa odată produsă trebuie vîndută, orice zi în plus face să-i scadă valoarea, ca unei fete frumoase, mă iertați, onorabilă doamnă, care nu se mărită la timpul cuvenit... Desigur, scumpa mea doamnă, și aceste chestiuni le-am avut eu în calcul, să nu mă credeți un naiv, un haotic sau romantic, strategia generală era elaborată pînă la cele mai mici detalii, precauția luată, variantele de atac puse la punct. A intervenit însă ceva ...

Stamate T. Stamate mătură din nou sala cu privirea lui amplificată de dioptrii. Atent, vigilent. Fîșșș, fîșșș i se păru din exces de prevedere, că-și aude vederea peste oameni, mese, scaune, farfurii, sticle și scrumiere, pătrunzîndu-i prin fumul de țigară des și albicios ca o iarbă colilie, fîș, fîșșș . . . Apoi, cînd se lămuri că acel zgomot nu-i decît efectul mișcării propriei sale priviri, continuă.

Am auzit, delicată doamnă, spuse el grăbit, cu glasul sugrumat de emoție, că cineva a comandat undeva trei sute cincizeci de hectare de pînză de cort. Rețineți, vă rog! Trei sute cincizeci de hectare într-o singură bucată! Albastră!O dată cu vestea simții şi ghimpele bănuielii. Am alergat imediat la cîțiva ingineri silvici, la cîțiva topografi, am tatonat, m-am interesat... Şi, ce credeți că am aflat, îngerească mea doamnă? Ce? ... Imaginați-vă că muntele Cumpătul, în partea sa mai festivă, are trei sute cincizeci de hectare! Că vor să-i îmbrace în pînză de cort albastră! Vor să facă deasupra lui un cer! Un văzduh fără milostiva, binefăcătoarea şi preafericita ploaie, care aduce vigoare şi prospețime, face să germineze natura şi sufletul, ține treaz spiritul şi stimulează imaginația! Un văzduh fără vîntul zburdalnic, şăgalnic şi harnic, care să răcorească şi ademenească, să fluture şi să murmure! Un văzduh care să mă ruineze! Asta e!

Fizionomia lui Stamate T. Stamate reda cu fidelitate virtuala catastrofă ce i se pregătea. Fața-i devenise lividă, băr- bia-i alunecă mai jos, nasul rămase la locul lui dar foarte uscat şi subțiat, ca un zid erodat de timp şi intemperii, singurul, însă, întreg, singurul în picioare dintr-un castel acum în ruină. Oreste se aştepta ca, poate la această imagine dezolantă, Zizi să-i arunce o privire plină de dispreț, sau, în cel mai bun caz, de indiferență, să facă o strîmbă- tură de-o rară expresivitate şi senzualitate, aşa cum doar ea ştie, asemeni căprioarelor care prind în freamătul nasului lor simptomele pericolului şi, fie să-i demoleze în totalitate pe insuportabilul individ cu o împunsătură ironică bine plasată, fie să se ridice şi să plece, abandonîndu-l ca pe-un vehicul devenit impracticabil. Spre marea lui surprindere, însă, Zizi n-a făcut nici una, nici alta. Dimpotrivă. Părea sincer afectată. Cîteva zvîcnețe aproape imperceptibile apărute pe tîmplele ei dovedeau efortul de concentrare. Căuta o soluție? Stamate T. Stamate observă cu siguranță momentul şi-i apreciе prielnic. Fizionomia lui începu a reda cu precizie semnele unui proces de reconstrucție. Dorința de viață îi invadase din nou fața, ba chiar o făcu mai viguroasă, iar liniile severe ale unor nervi treziți din somnolența deznădejdii învederau tenacitate şi voință. Vorbi impetuos: —■ Vor să mă distrugă, dar nu le voi da nici o şansă, fii sigur de asta, lașule şi fricosule, iepure sfrijit şi nenorocit, i-am strigat eu, dulcea mea doamnă, acelui sărman Stamate T. Stamate care se şi ghemuise într-un colț obscur al ființei mele, care tremura din toate încheieturile zdruncinat şi înfrînt, clipind din ochi fără noimă la ceva nebulos, la ceva cenuşiu ca o tristețe,

cu convingerea că-şi vedea deja propria lui piele jupuită, sărată şi întinsă pe sfoară la uscat. Vom lupta şi vom învinge! i-am aruncat cu dreaptă mînie acelui alter ego, care, dumnezeu ştie dacă n-o l'4 uv zut că pluralul meu îl avea în vedere şi pe el în ncva'.la grea încercare ... Cînd, eu, de fapt... (O vagă boare de purpură flutură peste faţa vorbitorului.) Ei, bine, eroica mea doamnă, eu pe dumneavoastră contam, sufletul meu di' curajul dumneavoastră se îmbăta, mintea mea la bunătalra dumneavoastră nădăjduia zicîndu-şi, dacă acel chip angelic a fost de-ajuns numai să mă însoţească şi am deschis uşi încuiate, şi-am schimbat acte gata parafate, şi-am dat peste cap concurenţa, ce-o să se întîmple cînd însăşi stăpîna lui va coborî alături de mine-n arenă!?... Pentru că, despre asta e vorba pînă la urmă, biruitoarea mea doamnă: să luptaţi!

Vorbitorul rămase nemişcat, cu palmele puse pe masă şi gîtul întins către interlocutoarea sa înmărmurită, cuprinsă de-o nemaicunoscută evlavie. Lui Oreste Prică i se păru o clipă că acesta-i un animal ciudat, sprijinit pe picioarele din faţă pentru a-şi putea mai bine fixa prada. Bănuia că Zizi nici nu vede altceva, decît doi ochi imenşi, asemeni unor lentile, din mijlocul cărora se revarsă asupra-i un flux misterios, hipnotic. în adîncul pieptului său simţi ceva tăios, cum cineva i-ar fi răsucit o lamă de cuţit uitată de cînd lumea acolo. Să fie teama? Dorise, doar, de atîtea şi atîtea ori ca femeia ce-i purta numele făcînd cu neruşinare victime în jurul ei, înjosindu-l astfel şi terfelindu-l, să ajungă şi ea, la rîndu-i, o victimă; dorise nespus şi se rugase fierbinte pentru asta; niciodată şi pentru nimic nu se rugase altfel! Să fie remuşcarea? Posibil, admise el, posibil. O remuşcare pentru că s-a dedat la fapte sub demnitatea lui, s-a rugat, auzi ce stupid, ce monstruos, ca să i se întîmple rău unui om. Unui om în general, sau unui om anume? ţîşni fără veste o altă întrebare, ca o pasăre speriată. Unui om în general, desigur! se grăbi Prică să răspundă supărat pe senzaţia inexplicabilă de frig care, totuşi, se făcea resimţită în întregul său corp.

Stamate T. Stamate se deştepeni. Zizi suspină admirativ. Şampania curse şovăielnic în pahare şi deveni mărgele zu- ruind a tăcere, înainte de-a fi dată ceremonios pe gît.

— Iar în această luptă, mirifica mea doamnă, veţi pune totul! se entuziasmă Stamate T. Stamate, înflăcărarea lui civînd' un efect contagios imediat şi asupra ei, care, pur şi simplu, îi sorbea cuvintele de pe buze. Totul! Graţia, frumuseţea, talentul, inteligenţa, generozitatea, abilitatea . .

Oreste Prică nu mai putu suporta. Se îndepărtă pe culoarul dintre mese, refuzînd cu încăpăţînare să creadă că-l încerca un sentiment de umilinţă.

Se îndepărtă, fără voia lui parcă, spre ieşire. Mersul de-a-ndăratelea îi făcea bine. Simţul orientării, pe cît de misterios în

condițiile unui asemenea mers, pe atît de agil, îl servea de minune. Pielea lucioasă de pe capul său chel receptă o boare răcoroasă venită de afară prin ușa deschisă.
Se răzgîndi. Ce să caute el în stradă? Incă de pe cînd era copil și ai lui nu-i puteau trece cu vederea somnolența continuă, iar vecinii nu se sfiau s-o numească lene, un merit i se recunoștea, totuși. Cu toții erau de acord, că-n străfundurile ființei sale zac sîmburii adevăratului curaj și, odată, s-ar putea întîmpla să lăstărească.

Rătăci printre mese fără un plan precis. Dintr-o dată în mintea lui se cuibări imaginea unui cîine de pripas, cu !-i- țele pline de scai, cu botul pleoștit și tremurat de-o mîrîială oftată, cu capul mereu aplecat și doar rar ridicîndu-1 spre zare, cît lumina să-i sfîșie ceața din ochi. Era o imagine șleampătă și obosită prin bălăriile șanțurilor, peste maidane și grădini în paragină, pe sub poduri și prin băltoace cu noroi unsuros în jurul unor petice de apă tulbure, de-a lungul drumurilor prăfuite și cariate. O imagine într-o alergare fără oprire, după un lucru nedefinit și, totuși, dorit și rîvnit, pe măsură ce era căutat și negăsit. ..

Sufla greu. Se văzu obligat să schițeze cîteva mișcări dintr-un exercițiu pentru respirație ca să-și poată trage sufletul. O șuviță de păr, lungă și umedă, îi ajunse din ceafă pe frunte. Pentru că moftul lui era să-și poarte extrem de lung părul puțin ce mai rămase la extremitățile de jos ale fostei sale frizuri, ca niște soldați uitați la marginea unui fost imperiu, zicînd, mai în glumă pentru prieteni, mai în serios pentru sine, că, dacă nu-l are peste tot, să-i lase de voie măcar acolo unde soarta i I-a păstrat. Mijlocul îl durea cumplit, de parcă o mînă străină I-ar fi răsucit cel puțin trei sute șaizeci de grade, iar gleznele și le simțea ca pe . n;ște balamale uzate. Erau mărturii certe că acea alergare

păianjen peste mulțimea de capete. Privind întregul tablou, Oreste Prică se simți mărunt și îngrozitor de singur. Decepția-i spori cînd constată faptul că ajunse din nou aproape de locul pe care-l părăsise. Stamate T. Stamate discuta încă și mai aprins. își luase drept ajutoare credincioase mîinile slăbănoage, ce se întreceau descriind pe țesătura nesigură a fumului din aer o nesfîrșită suită de forme geometrice aproximative, probabil schița luptei directe prin care Zizi urma să-și pună în valoare calitățile, și, îndeosebi, generozitatea.

După o pauză interesantă, de suspans psihologic, orchestra se chinuia zadarnic să atragă iarăși atenția consumatorilor. Execută cu vehemență cîteva fraze muzicale dintr-un marș ce se cînta în mod obișnuit la petrecerile oficiale înainte de rostirea unor toasturi. Rezultatul se dovedi nul. Hărmălaia se ridica de la mese cu aceeași intensitate și zăbovea agățată tâ-n perdeaua de fum, ca

pe cerul vînăt al amurgului zarva coloniilor de păsări stîrnite de răpăitul puştii pe baltă. Instrumentiştii — oameni cu pretenţii în ierarhia firilor sensibile din raion că, de, altfel de ce ar cînta tocmai ei la cel mai reprezentativ local? — se priviră reciproc, descoperindu-şi, pe feţe, nedumerirea. Situaţia putea degenera în derută dacă trompetistul n-ar fi ieşit din anonimat făcînd trei paşi înainte şi ridicîndu-şi instrumentul în poziţie de atac. De pe fondul sonor al orchestrei, ca de pe o rampă de lansare, se desprinse sunetul trompetei şi se înălţă suplu, vivace şi transparent, numai trăire şi energie, mărtu- risindu-şi fiinţarea prin spiritele elegante, devieri bruşte, lupinguri briliante, prăbuşiri dramatice, urmate de reveniri spectaculoase, în timp ce plămînii trompetistului aveau încă resurse îndestulătoare, buzele-i fremătau neistovite, degetele-i dansau instinctiv pe cele cîteva clape, iar auzul îşi permitea să asculte altceva, ehei, acel dialog fierbinte ce i-a marcat destinul, vă raportez că-i un tîmpit, spunea sergentul cu mustăcioară şic, tăiată-n furculiţă, n-are nimic a face cu asta, zicea căpitanul, bate pasul anapoda la defilare şi-mi strică aspectul plutonului, insista sergentul, pune-l să facă instrucţie suplimentară pînă i se va roade pielea de pe călcîie şi prostia de pe creier, dădea soluţie căpitanul, clar, vă rog să-mi permiteţi să vă raportez că doarme îmbrăcat, se înflăcăra sergentul convins că aduce argumentul suprem, nu-i reglementar dar e util, i-o reteza căpitanul, înseamnă că, oricum, se poate scula primul să-şi facă datoria pentru că, sergent, ce nu înţelegi tu, pastele, crăciunul şi bobotează mamii ei de înţelegere, este că, fără o deşteptare cu semnale cum scrie la carte, soldatul se trezeşte numai pe jumătate, n-are chef de viaţă, de armată şi altele, el se pregăteşte de luptă visînd încă la chestia aia de

fanfara militară şi apoi zece ani orchestra de aici care-i asigură o existenţă ştearsă, e adevărat, dar totuşi, sigură, ba, uneori, îi dă prilejul, ca şi acum, să iasă 111 faţă şi să arate ce poate, cugetă el, şi, impulsionat de-o ambiţie profesională exemplară, împinse din gît cu toată puterea ultimele rezerve de aer ce le mai găsise prin ascunzişurile lăuntrice, încheind cu un ta-ta-tiii apoteotic.

De prin sală se răsuciră ici, colo, cîteva capete şi înăl- ţară ochi întrebători spre stradă, apoi gălăgia le absorbi şi pe acestea.

Descumpănire şi dezolare. învins de evidenţă, şeful orchestrei aşează vioara şi arcuşul pe suportul pentru note, pus acolo ca să facă impresie, căci, în realitate, lipseau şi . ştimele şi priceperea de-a le citi, îşi pipăi papionul mov legat la gulerul galben cu pretenţia eă-l aranjează, pregă- tindu-se, de fapt, să meargă şi, cu părere de rău, să informeze că mijloacele artistice de paşnic apel la tăcere au fost epuizate. Pianistul sări, însă, în picioare şi-i opri cu un gest ferm, neobişnuit niciunde din partea unui inferior spre un superior, şi, cu atît mai puţin, din partea celor care, privilegiaţi de soartă a trăi în lumea armoniilor, au sufletul catifelat şi simţul

măsurii filigranat. Ba, poate, şi mai mult decît gestul, pe bătrînul violonist îl ţintui locului privirea de-o elipă cu care pianistul îl făcu să-şi simtă picioarele de gheaţă şi străine. Chiorîşă, zumzăind a reproş ironic, acea privire ţîşnea sasiu de sub sprîncenele vulturate ale pianistului, spunîndu-i fără ocol, tot mai susţii, babalîc impotent şi afon, că Agache Scobitul nu-şi avea loc în formaţia asta ce avea şansa să devină o perlă a muzicii adevărate dacă n-o stricai tu, cu scîrţîitul de pantofi neunşi ai viorii tale, dacă nu dădeai cu piciorul tău strîmb în fundul talentaţilor cu ajutorul lui frate-tu care face şi drege pe lîngă unul care cunoaşte pe cineva, şi a lu' fiică-ta cea mică, pedichiurista, care taie unghiile ştim noi cui, dar nu-i nimic, acu o să vezi tu şi-o să vadă şi ceilalţi de-au stat în expectativă din lăşitate ce am pierdut cu toţii ca formaţie şi posibilităţi cînd Agache mîhnit şi pilit a zis răspicat: fac pipi pe cetera ta, cioroiule, şi-a plecat!

Dar unde o fi lăsat-o, doamne, se întrebă pianistul şi o clipă simţi pe limbă gustul amar al eşecului. In debaraua cu găleţi şi mături, la garderoba nefolosită, sau o fi urcat-® femeile de serviciu în pod? Oh, nu, răsuflă uşurat, nu, nu, desigur! Stimulat de spaimă îşi aduse aminte şi, mergînd cu paşi repi-zi, ridică un colţ al perdelei tărcate ce slujea de fundal pentru orchestră şi totodată de mască pentru diferitele lucruri depozitate între ea şi peretele din spatele ei.

Intr-adevăr, era acolo, nu se înşelase! O apucă cu amîn- două mîinile şi-o ridică trecîndu-şi pe după cap cureaua pe care bietul Agache i-o puse sub formă de căluş prins de-o toartă ca s-o poată purta mai uşor în turneele extenuante, o trecu deoparte şi-i prinse circumferinţa între corp şi subsuoara răscrăcănată a mîinii stîngi, înşfăcă apoi cu dreapta piciorul unui scaun dezmembrat şi, venind în faţa orchestrei, începu să bată cu tot elanul său dezlănţuit. Scoasă din letargia adîncă la care fusese condamnată, mobilizată parcă de dorinţa de-a se răzbuna pe celelalte instrumente pentru nedreptatea ce i se făcuse, toba cea mare bubui asemeni norilor încleştaţi a furtună, iar pielea ei de ţîine supus şi răbdător năpîrli prevestind valuri de praf. Sala amuţi. Pianistul înfipse încă o dată burghiul privirii sale în coasta violonistului copleşit de schimbarea situaţiei, făcu un semn cu dreapta în prelungirea căreia piciorul de scaun se arăta convingător, şi-i obligă pe colegii din orchestră să se tragă îndărăt, mai îndemnă cu cîteva scatoalce toba, iar, apoi, într-o linişte solemnă, cu faţa înmiresmată de zîmbet, se înclină emanînd bună cuviinţă spre o uşă laterală, rar folosită şi puţin observată.

In fine, după atîtea chinuitoare clipe de aşteptare, cînd însuşi prestigiul şi funcţia sa erau în joc, directorul restaurantului se întoarse respectuos către necunoscutul din dreapta şi spuse cu glas căinat:

— Iertaţi, vă rog, iertaţi, acum, cu siguranţă, se poate! Poftiţi, poftiţi şi daţi-mi voie să vă conduc, să vă fiu alături în aceste clipe

de neuitat, în aceste momente . ..

Ajuns la mijlocul estradei, necunoscutul, îmbrăcat în costum negru, cămaşă albă cu butoni auriţi, binişor vizibili, îşi desfăcu picioarele într-un mod similar celor ce vor să-şi asigure stabilitatea în condiţiile cînd stau pe platforma unui camion în mers, ori pe un pod plutitor ce se leagănă. Scoase din buzunarul de la piept un toc arătos şi-i deschise ceremonios, extrase din el ochelarii pe care şi-i aşeză pe nas cu o grijă deosebită, făcu să apară dintr-un alt buzunar o coală de hîrtie pe care o despături cu gesturi demne de-a destăinui o minune. Din păcate, prepararea glasului pentru lectura ce urmă nu se ridică tocmai la înălţimea psihologică a momentului, doritele vocalize fiind substituite, din pricina emoţiilor, se-nţelege, cu un behăit aproximativ. Totuşi, consumatorii care au avut privilegiul a fi de faţă au putut au:d următorul text cu triplu sens oficios — de chemare, îndemn şi poruncă:

„Stimaţi cetăţeni!

Vă aducem cu satisfacţie Ia cunoştinţă că pe frumoasele noastre meleaguri va poposi fericirea. Acest lucru se va întâmpla din dorinţa noastră şi voinţa ei, dar, după concursul organizat, nici nu era altă soluţie! . . .

Acum, că vom fi onoraţi de prezenţa ei, trebuie să fim conştienţi de faptul că asta nu-i orice fericire, ci una transmisibilă pe baza rezultatelor concursului, şi, deci, nu poate sta la îndemîna oricui. De altfel, va fi expusă în vitrina Casei raionale de cultură, zilnic între orele 16 şi 20, ca lumea s-o recunoască şi să se bucure de ea, în ordine şi disciplină! “

Sala rămase înmărmurită. Zeci de chipuri erau caprin- / se de inefabila tensiune a meditaţiei şi imperceptibila viitoare a stării de extaz, sugerînd limita extremă la care fusese împinsă trăirea unui sentiment, limită dincolo de care preaplinul existenţial ar putea cauza — apără şi fereşte, tu, inepuizabilă-n posibilităţi, natură — regretabile accidente. Dar nici directorul restaurantului n-a fost, cum s-ar zice, adus prin conductă si vărsat pe degeaba pe funcţia ce-o deţinea. A fost de ajuns să-i clipească doar colţul ochiului drept ca să apară ospătarul şef, cîştigătorul concursului „Livreaua de onoare!omul de gumă, mîndria breslei, cel ce face zilnic patru ore de antrenament sui generis — ridică :
greutăţi, întinde arcuri, sare sfoara, merge pe sîrmă şi aleargă

prin nisip, şi trei ore antrenament de specialitate — cară pe fiecare mînă, stivuite, cîte douăzeci de farfurii cu supă fierbinte, cînd întoarce capul şi recunoaşte dintre zece indivizi pe cel care a mai fost în restaurant, desfundă cea mai tunătoare sticlă de şampanie şi reţine, în acelaşi timp, spusele fiecăruia în parte, evaluează după greutate conţinutul unui portmoneu închis şi-ţi spune cu precizie ce categorii de monede cuprinde, face

simultan operații ca preluarea comenzii, nota de plată, încasarea consumației și înmînarea restului, se înțelege, la șapte persoane diferite! El întinse spre necunoscutul ce-și revenea cu greu din încercarea emoțională prin care-l trecuse discursul o tavă imensă, numai giuvaere lucrate cu risipă de timp și talent. Din mijlocul acesteia se înălță biruitoare, pe un picior înalt și firav, o cupă cîe
cristal extra, în care preparatul special, pregătit anume, după rețete păstrate la documente ultrasecrete, vălurea zări rubinii înăuntru și flăcări albastre deasupra.

Necunoscutul înțelese sugestia, luă cupa, dădu publicității două rînduri de dinți sănătoși, perfect aliniați (fapt ce isca dubii privind autenticitatea lor), printre care adresă un sur îs generos. Apoi, mișcarea ondulatorie a gîtului său văzut din profil — un adevărat vibrato al unui furtun de pompieri sub presiune — oferi exemplul revelator al felului de-a ieși din reveria metafizică prilejuită de discurs, pentru a intra în febra practicii menite a-i înfăptui dezideratele formulate.

Să-i zici erupție de pojar pe pîntecul unui copil! Să zici că pielița cerului de vară a fost sfîrtecată de țipătul stelelor căzătoare! N-ai decît să-i zici cum vrei. Oricum, nu vei reuși să sugerezi, decît în parte, explozia de entuziasm din salonul drapat cu fum de țigări. O veselie frenetică, spu- mantă, răcoritoare, adevărată sinteză de miresme campes- tre, virulentă și contagioasă, puse stăpînire pe consumatori. Rîsete cu rostogoliri de mărgele și zaruri. Melodii cu dulci fîlfîiri de aripi și blînde foșniri de mătăsuri. Strigăte. Indemnuri. Urale. Se făceau de pretutindeni comenzi cu glas tare, impunător, competitiv, ca și cum mîncărurile și băuturile ar fi fost scoase la licitație. Ospătarii — băieți cu mers elastic, fete cu dotări moderne și apetisante, toți cu auz vulpesc și memorie elefantină, receptivi ca ceara pentru luat mulaje de chei — păreau electrizați.

Oreste Prică privea în jurul său năuc. își aminti o spusă veche a domnului Nicoară din mahalaua copilăriei. Acesta, în scurtele perioade de refacere după gravele avarii provocate de nevastă-sa, cînd tînjea zadarnic după o picătură de rachiu și-o țigară luată cu împrumut, se trăgea cu greu din casă pînă la gardul de uluci de pe lîngă drumul veșnic populat de rațe, cîini, pisici și copii, de ale cărei stinghii se rezema abandonat într-o melancolie iremediabilă, născătoare de cugetări filozofice. Și-atunci devenea înțelept și spunea că mereu aceeași cantitate de bucurie și durere este în lume, iar dacă nu te ajută norocul să-ți faci plinul din prima, obligatoriu ți-l faci din a doua. Cită dreptate avea acel domn cu ochii apoși, triști și adânciți în orbite — mici depozite de vise defuncte!

Extazul celorlalți alungase din el frămîntările, decepțiile, necazurile și altele, cîte-or fi fost. Și unde să se reverse aceste

reziduuri coclite şi sordide, dacă nu acolo unde malurile sînt mai şubrede? Oreste nu reuşea să îndepărteze de sine ideea că pe rîul învălmăşit al vieţii el îndeplineşte rolul unui asemenea cotlon, că şuvoiul entuziasmului ce-i făcuse mai puternici pe ceilalţi împingea asupra lui întreaga disperare ce mocnise în sufletele lor.

Zizi Pricâ şi Stamate T. Stamate deveniseră la unison, cutia de rezonanţă a îndemnurilor necunoscutului. Jubilau, emiteau părerea că fericirea va fi inaccesibilă fără pelerină, se întreceau în găsirea soluţiilor facilitate de noua situaţie pentru a-şi plasa marfa, săreau unul de gîtul celuilalt spre a se felicita şi îmbrăţişa.

In vacarmul iscat, Pricâ simţi că se sufocă. Veselia de care era înconjurat îi făcea suferinţa insuportabilă. Trebuie s-o împartă cu cineva. Două singurătăţi în care să bălteaască disperarea ar fi, totuşi, altceva.

— Panţîrule! strigă el fără voie, dar cu toată credinţa ce i-o da suferinţa coaptă ca o bubă rea înăuntrul lui. Panţîrule, nenorocitule, unde eşti? imploră el cu vocea pîînsă şi sinceră ca o undă de frig.

O arătare părelnică, o posibilă viaţă dezbrăcată de corp se închipui în dreapta sa. Ivirea ei sugera speranţă.

—• Priveşte-o, Lae Panţîru, şopti Oreste persuasiv, priveşte-o! Ce lipsită de gusturi a ajuns. Cu cine terfeleşte ea numele meu! Cu cine înşală dumneaei sentimentele tale! Priveşte-o, suferă, adună-ţi în tine tăria să-i spui: „Eşti o tîrfă, draga mea. O tîrfă şi-o desfrînată!“.

Alcătuirea era clătinată de-o tăcere încruntată. „Uimită de ce vede“, credea Oreste. „Şi uimirea este adesea pragul disperării.11 Continuă:

— Cînd m-a înşelat cu tine, Lae Panţîru, am tăcut. V-am ehinuit pe amîndoi, recunosc, dar am tăcut. Cînd a început să te înşele pe tine cu Puiu Frunzete, ai tăcut. Cînd s-a pornit să ne vîndă pe amîndoi, cu ochii ei alunecoşi să ne vîndă, cu sînii ei împungaci să ne vîndă, ce făceam noi, Lae Panţîru, ce făceam? Mînteam că nu-i adevărat! Că-i bîrfă şi scornire! Adu-ţi aminte de toate astea, Lae Panţîru! Prinde curajul celui care a fost trădat, umilit, şi spune-i în faţă: „Eşti o tîrfă, draga mea! O tîrfă şi-o desfrînată! . . .“.

Alcătuirea rămase pe mai departe mută şi străină. Apoi, încetul cu încetul începu a se deforma şi rarefia, deveni translucidă, cum un gînd ascuns şi viclean s-ar fi împrăştiat înăuntrul ei.

Lae, prietene, nu mă lăsa singur, ajută-rnă! — îngâimă Oreste Pricâ cutremurat de spaimă, încercînd, fără rost, să se agate de acea arătare, dar mîinile lui invizibile despicau doar un fuior de fum albăstrui şi praf înecăcios, plutind indiferent peste trupurile convulsionate de febra distracţiei.

XXVII

Dieselul vechi şi hodorogit se opintea din toate mărunţaiele sale. Motorul hîrîia ca pieptul unui astmatic, caroseria se bîţîia ca o femeie peste măsură de grasă, încercînd, fără succes, să deprindă tainele unui dans alert, roţile rî- cîiau şi ronţăiau pietrişul, iar ţeava de eşapament părea nara unui balaur îndrăcit din te miri ce, după cum scotea scîntei şi vălătuci de fum negru, care se împrăştiau şi ra- refiau în aerul tare şi limpede al muntelui trezit din somnul de piatră. Important şi demn de admiraţie în toată tărăşenia asta era că Dieselul nu ceda. Credeai că acu, acu se va fărîma, dar el — disciplinat şi devotat — împingea ultimele resurse de energie spre roţile fierbinţi şi fume- gînde, cucerind metru cu metru drumul pieptiş în care supurau ca nişte varice deschise mulţime de izvoare mărunte.

Şoferul, încruntat şi înverşunat, muşcîndu-şi neîncetat buzele, aplecat peste volan şi cu umerii încordaţi cum ar fi prinşi într-un ham, ţinea bine înfipt piciorul pe acceleraţie — singurul gest, de altfel, cu folos real în tot zbuciumul său. Nu putea, însă, în alt chip. Era prea ataşat de acest camion care renăscuse, practic, sub mîinile lui de mecanic pătimaş, din piese şi subansamble culese de aiurea. „Mm, da! avem nevoie de şofer spusese directorul întreprinderii, numai că . . . mai întîi am avea nevoie de camion!" „Auzisem că aveţi repartizat. . . îndrăznise el să spună". „Am avut. .. Dar, din păcate, ne-a fost anulată repartiţia. Deocamdată . . „îmi pare rău, zise el. Vă rog să mă scuzaţi!" Şi plecă. In curte îi atrase însă atenţia — boală fără vindecare ■— un şopron sub care odihneau într-o neo- rînduială totală felurime de maşini şi utilaje casate, sau, rnaii bine spus, acele părţi din ele care au mai scăpat de dinţii vremii şi mîinile unora. După vreo două ore de iscodire prin şopron era din nou în biroul directorului, căruia îi cerea permisiunea şi ajutorul, nici mai mult, nici mai puţin, decît pentru construirea unui camion. „Motorul pare sănătos, iar şasiul, cu mici remedieri, va corespunde!" argumenta el eu însufleţire. Astea-s elementele de bază. Cuo delegaţie din partea întreprinderii aş putea să mă due şi să mai procur una, alta, pe lîngă faptul că o serie de lucruri le pot face chiar eu!" Directorul I-a cîntărit din ochi, i-o fi plăcut, probabil, că a mizat pe cartea lui. Şi-a. început lupta. . . Şase luni de trudă istovitoare, de umblete, rugăminţi şi ploconiri pe la uşi, de speranţe, amăgiri şi teamă. Dar şi de incoruptibilă dorinţă de a-şi dovedi sieşi că poate! Şi pînă la urmă, din tristele rămăşiţe ale burgheziei, cum zicea deseori directorul, a ieşit. . . marca Arvinte.

Cel care stătea în cabină alături de şofer — un om scurt,, cu haine de pădurar şi pălărie împănată cu insigne repre- zentînd imagini ale unor trofee vînătoreşti — uită să mai tragă din ţigara ce i se stinse între degete. Urmărea lupta camionului cu, muntele, clătina capul în semn de aprobare la fiecare zvîcnire înainte şi dezaproba fiecare poticnire. Pînă la urmă, un zîmbet îşi făcu loc pe faţa lui brăzdată de cute severe, aruncă mucul de ţigară pe

geamul deschis, degajă tensiunea lăuntrică ce-i cuprinse printr-un pufăit lung, şi, privind cu bucurie spre şofer, exclamă: „O făcurăm şi asta!“.

Acum, camionul rula pe o pantă domoală. Celor doi le revenise cheful de vorbă. Şi cum îţi spusei, reluă şoferul, numai în satul acela povestea cu Serbarea cîmpenească a întors viaţa multora pe dos. Mi s-a povestit că unul dintre gospodarii fruntaşi şi-a vîndut vacile, boii, caii şi porcii, ba şi orătăniile de pe lîngă casă, cumpărîndu-şi, în schimb, cin- zeci de măgari. A înnebunit! şuşoteau oamenii. Ce ştiu ei» nepricepuţii, îi compătimea el. Cică, îşi făcuse, al dracului» socoteala că, dacă dă fiecare măgar în seama unui copil, pe durata Serbării, monopolizează transportul bagajelor pe munte şi îndărăt, fixează preţurile care-i convin şi cîştigă pe puţin de două, trei ori investiţia făcută. „Aoleo! . . exclamă cel de lîngă şofer, intuind dezastrul. „Ooo, stai să vezi! i-o curmă şoferul. Că aici nu-i decît aşa cum era scris la un film de-I văzusem eu cu nevasta şi copiii: Fine del primo tempo! Deci, nu se mai organizează Serbarea cîmpenească? Nu se organizează! Ce să facă nenorocitul cu atîţia măgari? Să-i vîndă! Zis şi făcut: s-a dus omul la tîrg şi a scăpat de ei cum a putut. Unul şi-a lăsat doar — pe cel mai răpciugos şi clăpăug — să-i încalece pînă acasă. Pe drumul de întoarccre, însă, după ce golise omul de necaz o sticluţă de rachiu, se întinse la umbra unui stejar unde adormi. . . Şoferul schimbă viteza, şterge parbrizul tace aşteptînd. Celălalt se foieşte ce se foieşte, dar nu rezistă curiozităţii.

„I-au furat banii clin chimir?11 veni el eu presupunerea, „Ba!“ răspunse şoferul vesel, *pregătindu-şi surpriza. „Mai rău. I-a mîncat pe toţi măgarul! Adică contravaloarea celor patruzeci şi nouă de fraţi ai săi!“

Hohotele de rîs ale celor doi se amestecară cu duduitul motorului. „Cred că de disperare şi-a căsăpit una, două, măgarul, nu-i aşa?“ întrebă cel cu haine de pădurar. „Dimpotrivă!“ răspunse şoferul satisfăcut de neprevăzutul poveştii sale, dimpotrivă. A început să-i cinstească ca pe-un boier şi să-i apere ca pe-un sfînt. Pentru că în acel măgar stă acum toată averea lui, zice.“

Rîseră din nou. „Iar un altul, tot din acelaşi sat, continuă şoferul, ce crezi că păţeşte? Avusese el o nevastă slută şi leneşă ca o ciuhă-n holdă. Cu greu divorţase de ea, după ani de aşteptare pe la tribunal, pentru că lenea şi slutenia nu-s motive legale, susţinea judecătorul. Pînă la urmă, totuşi, scăpase cumva şi era fericit. Dar hop! vestea Serbării cîmpeneşti. Şi ca peste tot în raion, începură pregătirile şi în satul acela, se întocmiră liste cu cei care doreau să participe. Omul nostru, printre cei dintîi! Se înscrise pe listă, însă-i tăiat. Se înscrie iarăşi, şi hărşti, din nou jos cu el! De ce, tovarăşi, de ce? întrebă el nedumerit. Pentru că eşti divorţat şi nu oferi nici o garanţie morală, îl lămuri deputatul. O să mă duc la Serbare şi de crapă pămîntul! se răţoi dumnealui. Ba o şă te duci numai dacă te vei însura din nou, i se răspunse. Păi, cu cine să mă însor aşa repede? Te priveşte! „He-he, sări cel cu haine de pădurar. He-he!“ Era sigur că de data asta prevedea ce s-a întîmplat. „Şi iar o luă pe cea slută şi leneşă ca o ciuhă rezemată-n holdă!“ spuse el glorios. „Iar! recunoscu şoferul. S-au recăsătorit cu o zi înainte de-a se auzi că nu se mai face nici o Serbare. “

Camionul se angajă în cîteva curbe strînse. Apariţia lui neaşteptată sperie un căprior, ce ţîşni în desiş. Drumul captă interesul celor doi pînă cînd, după o stîncă pe sub care se strecură îngustîndu-se, iarăşi deveni mai drept.

257

„Multe s-au mai petrecut în vara asta, zise şoferul. Majoritatea nenorocirilor s-au întîmplat pentru blestemata aia de Serbare, care, pînă la urmă, nici nu se cunoaşte de ce nu s-a mai organizat". „Ei, nu! interveni celălalt sfătos. Nu se ştie prin oraş, prin sate, dar, aici, la pădure, se ştie. (Glasul lui deveni important.) Cîte nu se spun la o vînătoare! . . „Se ştie, deci? Auzi, colo! . . . exclamă şoferul cu regret, ca unul ca el habar nu avea. Oricum, eu socot că nu-i frumos să înnebuneşti o lume pe degeaba."

17 — Serbare cîmpene&scă

între cei doi se instală o tăcere stînjenitoare. Un subiect inedit şi captivant apărea la orizontul discuţiei, dar, tocmai de aceea, tăceau. Unul aştepta destăinuirea. Altul — se frămînta în sine, dacă nu-i prea riscant s-o facă. Nu trebuia să mă aventurez făcînd asemenea afirmaţie, se gîndea cel cu haine de pădurar. Dacă se aude ceva, cumva, adio cu funcţia de maistru de vînătoare . . . Da, numai că acum pericolul sporeşte dacă nu-i spun şoferului adevărul pînă la capăt. Acesta, oricînd poate face o aluzie cum ar fi: o, afacerea aia dubioasă cu Serbarea cîmpenească? Maistrul de vînătoare Filipache ştie precis de ce nu s-a ţinut! A precizat el vreun nume? A specificat el despre ce-i vorba? Nu! Dar pentru compromiterea celui despre care se va răspîndi vestea că ştie precis, este prea destul. Pe cînd, dacă-i spune, îl obligă la discreţie, pentru că de-l împinge necuratul să-şi lase vorba înaintea gîndului. ... Şi-apoi pare un om de treabă şi foarte interesat să-şi termine misiunea cu bine. Alţii s-au eschivat cu tot dinadinsul de la treaba asta, pe cînd el s-a angajat şi la lucruri ce-s dincolo de obligaţiile de şofer Da, da, numai că . . .

Incercînd să iasă din încurcătură, cel cu haine de pădurar devie discuţia. „Şi pe noi ne-a încurcat al naibii Serbarea cîmpenească, spuse el, vroind să atragă atenţia. Nici nu vă închipuiţi în ce dandana ne-a vîrît. Sarcina de-a completa efectivul urşilor din muntele Cumpătul cu cel puţin şapte masculi pentru combaterea consangvinităţii şi însănătoşirea rasei trebuia îndeplinită pînă la mijlocul lunii mai. Ca urmare, pe la începutul lunii de care fu vorba, urşii erau adunaţi. Ideea Serbării cîmpeneşti ne-a stopat, însă, şi pe bună dreptate, căci, nefiind legate de aceste terenuri, de cum auzeau zarvă omenească, lighioanele noastre o luau la sănătoasa. Şi din această cauză am ţinut urşii aproape cinci luni în grajdurile din care i-am ridicat acum. Ne-am chinuit
— vă închipuiţi cît — să-i hrănim, să-i adăpăm, să-i spălăm, şi, toate ca toate, dar captivitatea prelungită şi viaţa de huzur ce-au dus-o au făcut din ei nişte biete dobitoace blînde, că-s gata să-ţi lingă mîna şi mai că aşteaptă să-i scarpini după ureche, ca pe bivolii moleşiţi de căldură."

„Vedeţi? ripostă şoferul, de aia nu înţeleg eu nicidecum cine şi de ce a oprit Serbarea asta. Că, judecată la rece, măsura nu are alt temei decît să ne facă de rîsul altor raioane şi să lovească într-o serie de oameni, poate chiar în majoritatea, care şi-au făcut speranţe, au visat..

Nu renunță la gîndul de-a afla adevărul, constată cel cu haine de pădurar. Să i-l spun? Hm ... Ei, ce-o fi, o fi! . . .„Chestiunea suspendării Serbării cîmpeneşti, tovarăşe Ar~ vinte, (intenționat I-a luat cu tovarăşe, ca să-i atragă atenția asupra seriozității problemei) este pe cît de complicată, pe atît de . .. complexă! Unii spuneau că ideea ar fi aparținut unui oarecare Oreste Pricăl. Alții — mai informați şi însemnați — erau de părere că ideea răsărise de-a dreptul în mintea lui Serafim Tăslăoanu, Atotrăspunzătorul. Ei bine, săreau cei dintîi, cu atît mai mult se ridică atunci întrebarea: de ce nu se face?“

In fața acestei întrebări, cică lumea iar s-ar fi împărțit cu părerile în două. După unii, cauza trebuia căutată la regiune, unde s-ar fi spus: „De serbare vă arde vouă?!“ După alții, însă, chiar lui Serafim Tăslăoanu i-ar fi venit o nouă idee, mai mare şi mai tare, care ar fi învins-o pe prima. într-unul din rarele sale momente lejere s-ar fi plimbat, zice-se, pe lîngă Casa raională de cultură. Acolo — valuri de zgomote populare, frenetice chiote, înăbuşitoare cascade de rîs! „E vreun spectacol?11 şi-a arătat el curiozitatea. „Nu chiar!“ I s-a explicat. „Adică nu este un spectacol în sensul obişnuit, sau mai bine zis, în sensul vechi al cuvîn- tului: cu cineva care să vorbească sau să cînte pe scenă, înăuntru este doar publicul care s-a adunat în sală ca să se bucure!“ „Interesant! Foarte interesant!“ a constatat Serafim Tăslăoanu. Şi martori oculari spun c-ar fi văzut pe fața lui o lumină de adîncă înțelegere, înainte de a-i auzi cugetarea: „Şi-atunci de ce să mai urcăm pe muntele Cumpătul?!“

Tăcerea luă din nou în stăpînire cabina. Cel cu haine de pădurar se întreba: „Oi fi făcut bine, ori rău, că i-am spus totuşi? . . .“. Şoferul strîngea volanul în mîini şi lăsa impresia că ascultă mersul motorului. în realitate, era supărat pe propria lui curiozitate.

Drumul ieşi de sub coviltirul verde al brazilor şi sub soarele tomnatic luă forma unui semicerc larg, continuîn- du-şi ascensiunea. De partea dreaptă se ridicau pereți de bazalt, iar pe stînga muntele se povîrnea într-o vale adîncă, plină de grohotişuri, printre care se vedeau tufe mari de zmeură.

„In sfîrşit, am ajuns," spuse cel în haine de pădurar. „Uite vechea rampă folosită pentru încărcarea lemnelor. Dacă intri cu spatele pînă la ea, o să meargă treaba mai uşor“.

Şoferul manevră cu dibăcie, folosind pînă la o palmă de prăpastie extremitatea drumului şi parcă exact unde i se ceruse. Cel în haine de pădurar cobori primul din cabina îngustă, cu arma de vînătoare în mînă şi ocheanul atîrnat pe piept. îşi încărcă arma, iar cu ocheanul cercetă atent celălalt versant al văii unde stîncăriile pleşuve, brazii dobo- rîți de vînt, cu trunchiurile cenuşii, descojite, căzute la în- tîmplare şi rămase în poziții dintre cele mai ciudate — o lume haotică şi încremenită, din care ici,

colo, mai ţîşneau spre înălţimi siluetele verzi şi viguroase ale celor rămaşi în picioare —■ alcătuiau, laolaltă, o imagine de totală sihăstrie. „E-n regulă!“ spuse el către şofer, cum prin ocheanul său
i s-ar fi destăinuit acolo departe ceva, un lucru important, desigur, dar greu de înţeles de cei din afara meseriei. Şi continuă scărpinîndu-se la ceafă, gata, gata să-şi dea jos pălăria împăunată de insigne; „Problema problemelor e cum să procedăm acuma cu dumnealor?14.

Urşii se agitau cu nerăbdare crescîndă. Mormăiau, se ridicau cu labele dinainte pe drugii de fier ai cuştii de sîrmă groasă, oţeloasă, care cuprindea întreagă lada camionului, împroşcau cu zdrenţe de bale. Se linişteau o clipă, prindeau in nările lor fremătînde aburul umed al pădurii, încărcat de neştiute şi misterioase mirosuri şi reîncepeau a-şi manifesta neastîmpărul şi nervozitatea. Celui în haine de pădurar nu-i erau deloc străine asemenea fenomene. Se minuna doar, ca de alte dăţi, cum se prefăcuse în ei adormit instinctul sălbăticiei, cum păreau ei a se resemna în strînsoarea capcanei ca, deodată, la o simplă întîlnire cu pădurea, să se redeştepte în simţurile lor moleşite, furtunoasă şi agresivă, dorinţa evadării. Se minuna, dar totodată simţea cum se înfiripă în mădularele lui, tăcută şi jenantă, senzaţia de teamă. Era o senzaţie nouă şi, cu toate încercările de-a şi-o masca sub mîndrie şi orgoliu, nu reuşea. în cel mai bun caz, nu şi-o arăta altora. O ţinea în el de-l răscolea şi-i secătuia. Şi asta, pentru că cicatricea adîncă de sub omoplatul drept nu-i provoca numai dureri acute la fiecare schimbare a vremii, nu-i făcea doar mai grea respiraţia la efort, ci-i menţinea în memorie, vie. şi născătoare de teamă, întîmplarea. „Un cerb sau mistreţ n-ar merge?11 se rugase el. „Nu! Nici poveste de altceva, în afară de urs!“ Ce era să facă? De unde să scoată el urs în două zile şi încă la poalele muntelui? L-a împrumutat de la grădina zoologică. Era sigur că-i un urs bleg, un simplu animal domestic deja, şi, după ce i-a dat drumul, i-a ţinut calea ca să-i cîrmească spre puşcă ...

„Uite cum vom proceda, spuse cel cu haine de pădurar, încercînd să arate stăpînire de sine. Eu voi deschide lacătul, voi prinde un capăt al funiei care-i legată de uşa
cuştii şi mă voi urca pe ridicătura de piatră din spatele rampei. Dumneata te apropii pe lîngă camion şi, cu ranga cea mare, loveşti de jos în sus icul de siguranţă. După asta, de îndată te urci în cabină.“

Lovitura de rangă i-a înfuriat pe urşi la culme. Şoferul se urcase-n cabină, luînd ranga cu el. Acum? se întreba ezitant cel cu haine de pădurar. Mîinile sale erau, însă, mai curajoase decît gîndul. Trase de funie, deschise uşa, apoi apucă arma şi epolă. Primul urs care ieşi din cuşcă sări pe j rampă, iar, de acolo, jos, lîngă camion. Abia pe urmă se
| întoarse spre el, se ridică în două picioare şi pufni din bo-
tul deschis ghemotoace de bale. Era îndîrjit, dar ca

J

să-i
mai atace acum ar fi trebuit să se cațere pe ridicătura de piatră, sub țeava armei pregătite de tragere. Ceilalți continuau. să rămînă în cușcă de aceea era mereu obligat să tragă cu coada ochiului și spre ei. In sfîrșit, săriră unul cîte unul. Ajunși în drum s-au întors cu toții spre el, ară- tîndu-și colții. îl străbătu un fior rece. Dar dacă îl atacă deodată? Dar dacă se duc spre cabină? Ochiul i se concentră pe linia de ochire și degetul mișcă imperceptibil pe trăgaci. Urșii începură însă să se retragă cu spatele, păstrînd aceleași rînjete amenințătoare, ca, după ce se îndepărtară puțin, să se întoarcă și să coboare agale spre valea adîncă. El își șterse broboanele de sudoare de pe frunte înainte ca șoferul să fi deschis ușa cabinei. Avusese dreptul să recruteze cel puțin trei vînători și să-i plătească pentru a-l însoți și ajuta. N-o făcuse. Ba, mai mult: mințise! I-a spus șefului de ocol că-și trimisese oamenii înainte. Mințise pentru că vroia cu tot dinadinsul să se lupte cu teama blestemată de care nu mai putea scăpa. . .

Camionul cobora vesel hurducăindu-și zgomotos tăblăria. Fără încărcătură se îndupleca ușor la manevrele volanului, lăsîndu-se pe-o parte și alta la curbe, ca într-un dans legănat. Din loc în loc, urmele lăsaseră șanțuri adînci la urcare, mărturie a unei lupte tenace și motiv de satisfacție pentru șofer.

De după culmea muntelui apărură pe neaşteptate nori negri şi învîrtoşaţi. Cîteva tunete bubuiră prelung, fulgere nărăvaşe tăiară văzduhul cu sclipiri de diamant şi o ploaie năvalnică se prăbuşi din cerul tot mai jos şi mai vînăt. Continuau, totuşi, să coboare încet, cu prudenţă. Deodată şoferul luă brusc volanul la stînga, trecînd foarte aproape de stîn- cile ce se ridicau ca un perete înalt din marginea drumului. „(3e-a fost?“ întrebă speriat. „Nu-s sigur, spuse cel cu haine de pădurar cu glasul sugrumat de emoţie, nu ştiu dacăna mă înşel, dar parcă ce am văzut eu semăna cu statură de om. „Vai de mine şi de mine, se văicări şoferul, doar nu l-oi fi lovit?!“ Opri. Alarmaţi, săriră jos amîndoi.

In spatele camionului, prin ploaia deasă şi răsucită de vînt, se zări o mogîldeaţă. „O, slavă domnului, pare teafăr!“ strigă şoferul. Era un om ce înainta anevoie cu un rucsac în spinare, cu hanoracul tras pe cap şi o bîtă în mină de care se ajuta, sprijinindu-se. Faţa abia i se distingea din barba mare şi năclăită. „Să vă luăm cu noi?“ îl întrebă şoferul întîmpinîndu-1. „Dacă s-ar putea . . .“ răspunse omul cu glas pierit. Cabina, din păcate, construită în grabă şi din sărăcie, nu avea pe lîngă locul şoferului decît încă unul. Au fost nevoiţi să-i urce sus, în ladă.

Camionul rula şi mai lent, mai ezitant la curbe, şoferul pipăia cu ochii concentraţi inima drumului forestier. încet, încet, ploaia înaltă şi deasă ca un păienjeniş se rări, tulpinile ei crescute de sus în jos nu mai aveau continuitate, deveneau doar segmente tot mai scurte, apoi picuri mari? sticloşi, luminînd, parcă, văzduhul cu zarea lor fulgurantă De o parte şi alta a drumului vederea ajungea pînă departe şi surprindea margini de pădure, poieni, păşuni străjuite de stejari solitari peste care vîntul ducea cearşafurile albicioase şi uşoare ale norilor despovăraţi de apă.

Cel în haine de pădurar simţi nevoia de vorbă. „Muntele este pe cit de frumos, pe atît de capricios, spuse el. Din această cauză, dacă-l iubeşti, trebuie să-i suporţi şi mofturile. Am avut un prieten bun, un vînător fără pereche. Unul — cum zicea alt prieten de-al nostru comun —■ cu pieptul plin de suflet. El n-a înţeles, însă, acest lucru. El susţinea că muntele trebuie biruit! Oricînd şi-n orice împrejurare, spunea, ai obligaţia să lupţi pînă-1 biruieşti. Aşa spunea şi aşa făcea. A pierit sub o avalanşă de zăpadă cu cîţiva ani în urmă. Ce om! . . > „Mie, unuia, spuse şoferul, vă mărturisesc sincer că nu-mi place muntele deloc. Nu pentru că m-aş da în lături de la greu. Nu pentru asta nu-mi place mie, muntele. Ci pentru faptul că tare mă întristează şi parcă mă desparte de ceilalţi oameni. Deşi, oarecum, mă sfiesc, vreau, totuşi, să vă spun că mi s-a întîmplat nu o dată să vin la munte cu

nevasta şi copiii, împreună cu alţi cunoscuţi, şi ei cu nevestele şi copiii lor, însă, după ce ajungeam sus, începeam să mă simt foarte singur. înălţimile şi hăurile puneau stăpînire pe mine. într-o excursie, spre hazul tuturor, ziceam că mă caut pe mine şi-mi strigam numele. Ei rîdeau şi făceau mare haz, dar eu aveam impresia că mă găsesc aievea în numele meu şi mă împrăştiam dus de strigăt peste stînci şi păduri, absorbit în pnnn.iirlr mlunc- coase ale muntelui şi, deasupra lui, în ponn.in-lr .111>.i-.lt-e ale cerului Cel cu haine de pădurar iulrrv<■ 111 .inccr
afectat: „îmi pare rău, acu, după ce aflu. IIIM ..... că
astăzi, pe lîngă dificultăţile drumului aţi avui ilr \ulrrit şi din motivele de care vorbiţi. Vă asigur că daca .li.im de treaba asta de azi dimineaţă..." „Oo, vă rog sa nu v.i faceţi nici o problemă, ripostă şoferul. Nu-i cazul, emirii mă! Intr-adevăr, nu-mi place muntele. Dar, realitatea i •■.11 ■ că ori de cîte ori mi se iveşte prilejul, un nu ştiu ce, pi",ir puterile mele, mă îndeamnă cu tot dinadinsul spre el."

După ce-l ajutaseră să urce în lada camionului, Oreste Prică rămase prăbuşit de osteneală pe paiele mustind de apă. Deznădejdea — acumulată de-o lungă perioadă de luptă surdă pentru supravieţuire, devenită mai incisivă şi hr;V păreaţă acum, la încercarea de-a se întoarce, cînd slăbiciunile fizice şi zdruncinarea morală îl duceau deseori pînă în pragul leşinului, reîncepuse, parcă, a-l părăsi. O simţea ca pe o undă ce se depărta spre extremităţile trupului, lăsînd în urma ei o linişte atotcuprinzătoare, de care i se îmbibase* pînă la saturaţie trupul şi cugetul, o linişte a cărei intensitate maximă era atinsă în cerul gurii, unde germina un gust de sîmbure dulce-amărui. De bună seamă că şi aţipise puţin, clătinat de mersul camionului şi alinat de şipotul ploii, în vreme ce umezeala rece smulgea febra din muşchii săi, acea tensiune ce-i făcea crispaţi şi încordaţi pînă la marginea durerii.

Somn trebuia să fi fo?t acela, sau o veghe îngemănată cu somnul, pentru că numai astfel se explică visul ce i se înfiripase în minte. Se făcea că aleargă de unul singur prin- tr-un tunel întunecos de metal, iar zgomotul paşilor lui se lovea de pereţii acestuia, lua forma lui rotundă şi se întorcea asupra-i, în cercuri asurzitoare şi mereu mai strimte, flata să-i sugrume cu ecoul lor sîngeros. Ar fi putut merge încet, cu paşi moi şi elastici. El, totuşi, alerga. îşi aduna puterile şi alerga spre zarea vagă şi şovăielnică, pe care, cînd v părea că o vede, cînd doar o bănuia la capătul tunelului, ilacă acel tunel avea cu adevărat un capăt.

O rază de soare jucăuşă îi căzuse pe pleoape şi, probabil, ra avu darul să-i trezească. Urmărind-o cu ochii, descoperi obstacolul prin care se filtra despletindu-se în fîşii subţiri ■,.i descoperi întreaga cuşcă alcătuită dintr-un schelet bruiat, de drugi metalici, peste care era întinsă plasa de sîr- mă, legată la

încheieturi cu altă sîrmă mai groasă. Zgomotul făcut de toată hardughia îl lămuri îndată care era sui *n** reală a ecourilor chinuitoare din vis.

Văzu, apoi, aşternutul pe care stătea şi care se întind» n pe toată podeaua lăzii camionului. Paiele ude şi putrozllu pe jumătate erau pline de dejecţii provenite de la anim.ilt» necunoscute. Căldura soarelui şi curenţii de aer scoteau din ele un abur lipicios şi încărcat de duhoare. Ingreţoşat, ut* ridică şi, sprijinindu-se de unul din pereţii laterali, ajunăi* în faţă. Acolo, în spatele cabinei dar mult deasupra ei, NU prinse cu mîinile desfăcute de drugii de fier ai cuştii, 1>I vîrî obrazul în plasa de sîrmă şi rămase în picioare, cu pi l virile fixate pe drum înainte.

Camionul lăsase muntele departe în urmă. Se avîntn voinicește spre casă; urca pante domoale, străjuite de 11 vezi, străbătea şesuri cu lanuri de porumb şi floarea-soart* lui. îşi anunţa, prin duduitul ritmat al motorului, intrarrn In sate. Oamenii se dădeau în lături ca să nu-i stropească cu apă şi noroi, mulţi observau cuşca şi silueta dinăuntrul ei, şi atunci îşi puneau palma streaşină la ochi şi petreccmi camionul cu privirea plină de curiozitate.

Lector: ŞTEFAN DAMIAN Tehnoredactor: CONSTANTIN RUSU
Apărut: 1989. Bun de tipar: 17.11.1989. Comanda nr.: 3090. Coli de tipar: 16,5. Hîrtie: velină 70 g/mp. Format: 54X84/16.
Tiparul executat sub comanda nr. 47? la INTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ Municipiul Cluj-Napoca B-dul Lenin nr. 146.
Republica Socialistă România